

Dnr PAN 2015/193

Utvärdering av Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) vid Göteborgs universitet

Jag lämnar härmed in min utvärdering av PIL:s verksamhet till Utbildningsnämnden vid Göteborgs universitet enligt uppdrag.

Stockholm den 10 december 2015,

Fredrik Oldsjö, Fil. dr
Kanslichef för Områdeskansliet för humaniora, juridik och samhällsvetenskap
Stockholms universitet
106 91 Stockholm
fredrik.oldsjo@su.se
070-180 06 73

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning.....	4
1. Ramarna för utredningen.....	5
2. Inledande reflektioner över högskolepedagogisk verksamhet	7
Utbildning och forskning.....	7
Högskolepedagogik, pedagogik och ämnesdidaktik	8
Vilka högskolepedagogerna är.....	9
Poänggivande kurser: för- och nackdelar	10
Generella eller ämnesdidaktiskt inriktade högskolepedagogiska kurser.....	11
Obligatoriska kurskrav och stöd för utveckling.....	12
Ledningens och kärnverksamhetens beställarkompetens.....	14
Högskolepedagogikens organisatoriska hemvist	15
3. Kort beskrivning av PIL:s verksamhet.....	19
Organisation och uppdrag	19
PIL:s information om verksamheten.....	20
Poänggivande högskolepedagogiska kurser	20
Övriga kurser och utlysta aktiviteter	23
Konsultativt stöd och annan stödverksamhet	24
4. Resultatet av intervjuerna.....	26
Mycket positiv allmän bild av PIL.....	26
Organisation och strukturer	27
Insyn och möjlighet att påverka	27
Utbildningsansvariga	28
Kurserna i högskolepedagogik	28
Dimensionering av de högskolepedagogiska kurserna.....	29
Konsultativt stöd.....	29
IT och lärande	30
Institutionsanknutna lärare och forskningsanknytning	30
Stödmaterial och resurser	31
Genomslag och effekter.....	31
Aktuella utbildningsfrågor	31

5. Överväganden och förslag	34
1. Behåll nuvarande organisation	35
2. Skapa lärar- och forskaranställningar i högskolepedagogik.....	35
3. Utveckla det konsultativa arbetet gentemot institutioner och fakulteter	37
4. Integrera PIL mer i utvecklingsarbete kopplat till kvalitetssäkring	37
5. Förbättra arbetet med utbildningsansvariga	38
6. Ompröva ramarna för högskolepedagogisk utbildning	39
7. Komplettera kursen HPE101 med en eller flera introduktionskurser.....	41
8. Se över genomströmningen i kurserna.....	43
9. Systematisera formerna för hur institutionsanknutna lärare anlitas	44
10. Samordna bättre med den högskolepedagogiska verksamheten vid Chalmers....	45
11. Förbättra samverkan med Personalenheten	45
12. Finjustera det egna kvalitetsarbetet.....	46
 Bilagor	 47
Bilaga 1 Utredningens uppdrag	
Bilaga 2 Förteckning över intervjuade	
Bilaga 3 Intervjuguide	
Bilaga 4 SUHF:s Rekommendationer om mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning samt ömsesidigt erkännande	
Bilaga 5 PIL:s Verksamhetsplan år 2015	
Bilaga 6 PIL:s Verksamhetsberättelse 2014	
Bilaga 7 PIL:s Verksamhetsidé	

Sammanfattning

Utvärderingen visar att PIL bedriver en omfattande högskolepedagogisk verksamhet av hög kvalitet som har legitimitet och är väl etablerad inom Göteborgs universitet. I jämförelse med motsvarande enheter vid andra stora universitet framstår PIL:s verksamhet som föredömlig. Det gäller kursverksamheten, stödverksamheten i dess olika delar och medverkan i universitetets övergripande pedagogiska utvecklingsprojekt.

Viktiga framgångsfaktorer för PIL:s verksamhet är att ledningen tydligt ställt sig bakom satsningen på PIL och integrerat enheten i universitetets strategiska utbildningsprojekt, att PIL har en välfungerande organisatorisk placering och kan påverka universitetets arbete med pedagogisk utveckling genom sin representation i Utbildningsnämnden och Utskottet för utbildning på forskarnivå.

Utredningens främsta slutsats är att PIL:s verksamhet fungerar mycket väl och på ett ambitiöst sätt svarar mot de huvudsakliga behov ledning och kärnverksamhet har.

Det finns naturligtvis saker som PIL kan förbättra. Vissa av utvärderingens förslag kan PIL självt ta ställning till, vissa berör snarare ramarna för PIL:s verksamhet och bör diskuteras på ledningsnivå.

Förslagen jag ger har följande rubriker och beskrivs närmare i rapportens del 5:

1. Behåll nuvarande organisation
2. Skapa lärar- och forskaranställningar i högskolepedagogik
3. Utveckla det konsultativa arbetet gentemot institutioner och fakulteter
4. Integrera PIL mer i utvecklingsarbete kopplat till kvalitetssäkring
5. Förbättra arbetet med utbildningsansvariga
6. Ompröva ramarna för högskolepedagogisk utbildning
7. Komplettera kursen HPE101 med en eller flera introduktionskurser
8. Se över genomströmningen i kurserna
9. Systematisera formerna för hur institutionsanknutna lärare anlitas
10. Samordna bättre med den högskolepedagogiska verksamheten vid Chalmers
11. Förbättra samverkan med Personalenheten
12. Finjustera det egna kvalitetsarbetet

1. Ramarna för utredningen

Uppdrag

Utbildningsnämnden vid Göteborgs universitet har gett mig i uppdrag att utvärdera verksamheten vid Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande, PIL. Uppdraget har löpt under perioden 2015-04-01–2015-12-31 och ska skriftligt och muntligt avrapporteras vid Utbildningsnämndens möte den 17 december 2015.

Enligt utredningsdirektivet (se [bilaga 1](#)) är huvudfrågan för utredningen: *Hur svarar PIL-enhetens högskolepedagogiska verksamhet mot universitetets behov?*

Enligt uppdraget ska följande aspekter ingå när huvudfrågan belyses:

- Beskrivning och analys av kurs- och aktivitetsutbudets inriktning, innehåll och dimensionering
- Beskrivning och analys av fakulteternas, institutionernas och andra intressenters behov av universitetsgemensamma högskolepedagogiska insatser
- Jämförelser mellan utbud och efterfrågan när det gäller de universitetsgemensamma högskolepedagogiska insatserna
- Beskrivning och bedömning av PIL-enhetens eget kvalitetsarbete
- Bedömning av Göteborgs universitets universitetsgemensamma utbud och utveckling ur ett jämförande omvärldsperspektiv.

Följande områden som berör PIL ska inte ingå utvärderingen:

- den nya ordningen för pedagogisk excellens
- den pedagogiska akademien
- det pedagogiska idéprogrammet
- satsningen på infrastruktur för nätburen undervisning och "blended learning"
- den organisatoriska placeringen av PIL-enheten.

Tillvägagångssätt

En central del av utvärderingen har varit att samla in synpunkter på PIL:s verksamhet från olika delar av universitetet. Målsättningen har varit att intervjua så många representanter som varit rimligt inom utredningens ram. Ändå blir det fråga om ett mycket litet urval personer. Synpunkter från ledningen på både fakultetsnivå och institutionsnivå inom alla åtta fakulteter har prioriterats, eftersom deras röst annars inte kommer fram i kursvärderingar och annat uppföljningsmaterial från PIL:s verksamhet. Intervjuer har också genomförts med studentrepresentanter, med universitetsledning, med vissa funktioner inom förvaltningen och med medarbetare vid PIL. Urvalet har gjorts gemensamt av beställarna av utredningen och utredaren. Inom utredningens ram har totalt 28 personer intervjuats inom universitetet: 16 dekaner, prefekter och utbildningsansvariga, 2 studentrepresentanter, 6 medarbetare vid PIL och 4 representanter från universitetsledning och universitetsförvaltning. En förteckning över intervjuade finns i [bilaga 2](#).

Jag har vidare analyserat information om PIL:s verksamhet, t.ex. kursplaner, kursguider, kursvärderingar, instruktioner, PM och annat underlag om verksamheten.¹ Jag har även gjort jämförelser med högskolepedagogisk verksamhet vid främst de fem andra stora universiteterna i Sverige: Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet.

---

¹ Jag vill rikta mitt varma tack till följande personer som bidragit till utredningen: alla intervjupersoner, först och främst, för att de beredvilligt ställt upp och bidragit med synpunkter; Bengt Petersson, Susanne Skyllberg och Susanne Persson vid PIL för hjälp med framtagande av underlag och praktiska frågor; Malin Östling, referensperson till utredningen, som bidragit med kloka synpunkter på ett utkast till rapporten.

Rapportens utformning

Att ge en rättvisande beskrivning av PIL:s verksamhet och göra ingående nationella jämförelser skulle resultera i en mycket omfattande rapport. Mot bakgrund av att PIL har utförlig information om sin verksamhet på sin webbplats (<http://pil.gu.se>) och att kändomen om PIL:s verksamhet verkar vara god inom universitetet, har jag valt att huvudsakligen ägna utrymme i rapporten åt de synpunkter och förslag som min analys av PIL:s verksamhet lett fram till.

2. Inledande reflektioner över högskolepedagogisk verksamhet

I denna inledning gör jag några personliga reflektioner över högskolepedagogisk verksamhet i svensk högskola. Syftet är att ta upp några ständigt aktuella frågor inom högskolepedagogiken som både lärosätesledningar och medarbetare vid högskolepedagogiska enheter brukar behöva förhålla sig till. På dessa frågor finns det inte några enkla svar utan olika aktörer inom ett lärosäte brukar ha olika åsikter. Därmed befinner sig högskolepedagogiska enheter normalt i ett spänningsfält mellan olika värderingar av vissa grundläggande aspekter i verksamheten. De vägval som görs för verksamheten uppskattas av vissa men sällan av alla.

Syftet här är därmed inte att beskriva högskolepedagogik som forskningsfält, andra utvärderingar som gjorts av högskolepedagogisk verksamhet eller utvecklingen av högskolepedagogisk verksamhet i Sverige. Sådana beskrivningar finns redan och en sådan redogörelse skulle i denna rapport inte tillföra särskilt mycket nytt av värde för bedömningen av PIL:s högskolepedagogiska verksamhet.

Utbildning och forskning

Uppdraget för lärosäten är enligt Högskolelagen 1 kap, 2–3 §§:

Staten ska som huvudman anordna högskolor för

- 1. utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, och*
- 2. forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete.*

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Verksamheten skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

De flesta inom högre utbildning är nog överens om att forskning är nödvändigt för att kunna erbjuda utbildning på vetenskaplig grund och att utbildning på vetenskaplig grund är något som särskiljer högskolan från annan eftergymnasial utbildning.²

Under hela 1900-talet har utvecklingen inom högre utbildning, nationellt såväl som internationellt, inneburit en glidning från utbildning mot forskning som huvudinriktning.³ Denna utveckling är tydligast vid de stora universiteten i Sverige.

Av tradition brukar vi benämna samverkansuppdraget ovan för ”tredje uppgiften”. Alltmer sällan beskrivs utbildning som den första uppgiften. I takt med att större andel av lärosätenas budget kommer från forskningsanslag och externa forskningsbidrag prioriteras forskning på bekostnad av utbildning. Läraranställningar inom högskolan innefattar både forskning och undervisning. När publicering och citering påverkar lärosätenas resurstilldelning ändras lärosätes-, fakultets- och institutionsledningars prioriteringar. Lärare verkar i denna kontext och anpassar sig till karriärstrukturen: Vad är viktigast? Vad premieras? Vad ger mig som lärare bäst löne- och karriärutveckling?

Anledningen till att nämna denna utveckling här är att den i hög grad påverkar situationen för högskolepedagogisk verksamhet, exempelvis när det gäller synen på lärar-

---

² Nyligen betonat i Lars Haikolas utredning SOU 2015:70 *Högre utbildning under tjugo år. Betänkande av utredningen om högskolans utbildningsutbud*, s. 295 ff.

³ Se t.ex. Carl-Gustaf Andrén (2013). *Visioner, vägval och verkligheter: svenska universitet i utveckling efter 1940*. Nordic Academic Press, kap. 1 och 3; Och Ernest Boyer (1990). *Scholarship Reconsidered: Priorities of the Professoriate*. The Carnegie Foundation of the Advancement of Teaching, kap. 1.

uppdraget, prioriteringen av vad och hur mycket lärare är beredda att lägga tid på, och vad som står högst upp på institutions- och fakultetsledningars agendor. I utbildningsmiljöer som bedriver professionsutbildningar är det ofta lättare att få utrymme för utbildningsfrågor än i utbildningsmiljöer inom traditionella akademiska ämnen. Ju mer forskningstunga miljöerna är, desto svårare brukar det vara – för både institutionsledning och lärare – att få gehör för utbildningsfrågor. Bortsett från undervisning i form av forskarhandledning är tendensen i sådana miljöer att enskilda lärare måste fokusera på antingen forskning (professorer och biträdande lektorer) eller utbildning (lektorer och adjunkter). Det upplevs som konfliktfyllt eller ohållbart att prioritera båda lika högt.

Införandet av pedagogiska akademier de senaste dryga tio åren har varit en åtgärd för lärosätesledningar att på ett systematiskt sätt försöka premiera pedagogiskt arbete. Denna ”motkraftsreform” har fått ett brett genomslag och är numera implementerad på ett stort antal universitet och högskolor.⁴

Högskolepedagogik, pedagogik och ämnesdidaktik

Högskolepedagogik som verksamhet är i mångt och mycket en främmande fågel i akademien. Innehållet svarar inte på något självklart sätt mot den traditionella synen på vad ett akademiskt ämne är. Det finns åtminstone två olika traditioner som spelar in. Synen å ena sidan att högskolepedagogik är del av ämnet pedagogik eller didaktik, å andra sidan att högskolepedagogik hör nära samman med det akademiska ämnesinnehållet och därmed är del av utbildning och forskning inom respektive ämne (ämnesdidaktik). Hur man ser på detta brukar påverka i vilken grad man tycker att högskolepedagogiken ska fördjupa sig i lärande, pedagogisk teori och allmänna aspekter av undervisning eller i ämnesdidaktik och praktiska undervisningsmetoder specifikt kopplade till ett ämne och ett visst ämnesinnehåll.

Deltagare på högskolepedagogiska kurser som kommer från pedagogiska ämnesområden (pedagogik, lärarutbildning, psykologi) brukar efterfråga mer bredd och djup i behandlingen av lärande, kognition och pedagogisk teori. Deltagare som kommer från andra akademiska ämnen brukar tycka att det är för mycket pedagogisk teori och efterfrågar fördjupning i undervisning i deras – som de ofta framhåller mycket speciella – ämne.

Högskolepedagogisk verksamhet stämmer inte heller med vad akademiker normalt gör inom sitt ämne: utbildning av studenter och forskning. Högskolepedagoger arbetar främst med intern kompetensutveckling i olika former riktad mot anställda lärare och doktorander (personalutbildning, förvaltningsstöd). Ganska få bedriver forskning och sällan med koppling till de traditionella akademiska ämnena (undervisning och lärande i ämnet X).

Högskolepedagoger behöver ofta brottas med sviktande legitimitet och sin komplicerade identitet som lärare/forskare/personalutbildare/stödjande kollega och kritisk vän. Det kan vara svårt för en högskolepedagog att få fullt förtroende att utveckla undervisningen inom ett specifikt ämne. Men en förskjutning sker nu i Sverige och utvecklingen går tydligt mot att högskolepedagogiken akademiseras. Högskolepedagoger ska vara som andra akademiker, och många lärosäten strävar idag mot att de som jobbar med högskolepedagogik ska vara både lärare och forskare inom sitt fält.

---

⁴ Drygt hälften av landets lärosäten har idag infört pedagogiska akademier, däribland GU, KI, LU, SLU, UmU, UU. Jfr Åsa Ryegård (2013) *Inventering av pedagogiska karriärvägar på Sveriges högskolor och universitet*. PIL-rapport 2013:04.

Vilka högskolepedagogerna är

Alla lärare i högskolan kan sägas bedriva högskolepedagogik: alla ägnar sig åt undervisning och lärande i högre utbildning. Samtidigt avses normalt något mycket mer specifikt med termen, nämligen den verksamhet som syftar till att stödja och utbilda högskolans lärare när det gäller undervisning och studenters lärande. Vilka är bäst skickade att göra det? Är det vanliga lärare i olika ämnen som har stor erfarenhet av undervisning, är erkänt skickliga och har en förmåga att fungera som stöd för andra lärare inom samma eller andra ämnen? Eller är det lärare och forskare i didaktik, pedagogik eller psykologi som har ämnesmässig specialkompetens inom undervisning, lärande och kunskapsbildning? Vem har störst kompetens; vem har bäst förmåga att stödja kollegor i olika ämnen att utveckla sin undervisning? Och än viktigare: vem har högst legitimitet och får störst förtroende?

Vilka som är verksamma påverkar synen på verksamheten. Högskolepedagogiska kurser som leds av pedagoger kan leda till uppfattningen att lärosätets lärare ska "utbildas i pedagogik" för att få undervisa. De ska, oavsett hur länge de själva undervisat, gå en kurs och lära sig ett kursinnehåll – ungefär som studenter gör. Det kan upplevas som utbildning snarare än som kollegial kompetensutveckling. Det pedagogiska, didaktiska och högskolepedagogiska paradigmet riskerar att uppfattas som främmande, särskilt för lärare som inte kommer från ämnen med kvalitativa forskningstraditioner. De känner inte igen sig i begrepp, termer och den forskning som relateras. Det kan uppstå frågor kring vad vetenskap och vetenskapliga metoder är och hur ämnet pedagogik värderas inom den vetenskapliga världen.

Kurser som leds av ämneslärare kan uppfattas som mer kollegiala i meningen att kursledaren också är en "vanlig lärare" i ett ämne och som i rollen som kursledare kan förhålla sig mer pragmatiskt till högskolepedagogisk teori. Men på grundval av vilka meriter är just denna lärarkollega behörig att undervisa mig i högskolepedagogik? I det kollegiala ligger också att kursen i högre grad kan uppfattas som kompetensutveckling snarare än utbildning. Men varför ska jag som har undervisat så mycket behöva kompetensutveckla mig och kanske tillsammans med betydligt mindre erfarna kollegor? Och om det är kompetensutveckling, varför måste kursen examineras – till skillnad mot t.ex. lärosätets ledarskapsutbildning eller annan personalutbildning?

En annan aspekt av vilka som arbetar som högskolepedagoger är deras anställningsform. Om den högskolepedagogiska enheten är organiserad inom kärnverksamheten, kan medarbetarna ha en vanlig läraranställning, i vilken det kan ingå både utbildning och forskning. Om enheten ligger utanför kärnverksamheten, är medarbetarna normalt anställda som tekniskt-administrativ personal, oftast med benämningen "pedagogisk utvecklare". I denna roll bedriver de undervisning och utvecklingsarbete men normalt inte forskning. Denna problematik illustrerar högskolepedagogikens akademiska karaktär och förvaltningsmässiga organisering.

En ganska stor andel som arbetar med högskolepedagogik har disputerat och varit verksamma som lärare och forskare i ett ämne inom högskolan. Denna erfarenhet brukar anses vara en nödvändig förutsättning för att kunna hålla kurser för och konsultativt stödja andra lärare på lärosätet. Det innebär att det finns en ganska stor grupp inom det högskolepedagogiska fältet i svensk högskola som formellt är anställda som T/A-personal och som är disputerade. Faktum är att undervisande personal vid högskolepedagogiska enheter som ligger inom förvaltningen kan ha en högre disputationsgrad än på många institutioner inom lärosätet.

Som redan nämnts finns nu en tydlig utveckling att högskolepedagoger i allt högre grad anställs på läraranställningar. Det innebär att lektorat med inriktning mot högskolepedagogik eller högskolans ämnesdidaktik utlyses. Det kräver i sin tur att det finns ett forskarutbildningsämne med sådan inriktning inrättat vid lärosätet.

Ett särskilt problem är dock hur lärosätet ska hantera medarbetare som redan har en tillsvidareanställning som pedagogisk utvecklare men som inte nödvändigtvis kommer att få anställningen vid utlysning av lektorat. På många lärosäten har detta varit ett olösligt problem, eftersom man av arbetsrättsliga skäl varken kan eller vill säga upp kompetenta medarbetare som behövs i verksamheten och inte heller kan omvandla en T/A-anställning till en läraranställning.

Under den övergångsperiod vi befinner oss i krockar principen att läraranställningar ska utlysas i konkurrens med ambitionen att redan anställda högskolepedagoger ska få läraranställning. Lärosäten har varit ovilliga att göra speciallösningar för att hantera detta. Åtgärder som vidtagits är satsningar på att göra högskolepedagoger docentkompetenta inför kommande utlysningar av universitetslektorat (Stockholms universitet 2013) eller införandet av en särskild behörighetsprövning med sakkunniggranskning inför omvandling av anställningen från pedagogisk utvecklare till universitetslektor (Lunds universitet 2016).

Poänggivande kurser: för- och nackdelar

Högskolepedagogiska kurser är svåra att placera in i ett lärosätes kursverksamhet. Är de del av den ordinarie utbildningen, trots att deltagarna är anställda doktorander och lärare? Eller ingår de i utbudet av intern personalutbildning som alla anställda kan gå, såsom chefs- och ledarskapskurser, kurser i administrativa roller och system och andra HR-kurser?

Denna fråga kan – men måste inte – hänga ihop med finansieringen: ska de högskolepedagogiska kurserna direktfinansieras helt eller delvis av lärosätets takbelopp för utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller finansieras indirekt av ett centralt avlyft? Det förra innebär att statens anslag för att utbilda studenter används för att utbilda lärosätets anställda doktorander och lärare, och att en del av de utbildningsplatser som kunde komma studenter till del reserveras för anställd personal. Å andra sidan är all verksamhet vid ett lärosäte direkt eller indirekt finansierad av det anslag som kommer i form av ramanslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive för forskning och utbildning på forskarnivå. Det finns ju inga andra intäkter till lärosätet som kan användas för att finansiera högskolepedagogisk verksamhet.⁵

Valet att integrera högskolepedagogiska kurser i det ordinarie kursutbudet innebär att kurserna ger högskolepoäng, att de examineras, att resultaten registreras i Ladok och antingen att registrerade helårsstudenter och helårsprestationer avräknas i lärosätets takbelopp eller att kurserna klassas som internutbildning, vilket inte genererar någon anslagsintäkt. Det sistnämnda gäller PIL:s kurser.

Ingår de högskolepedagogiska kurserna i övrig intern personalutbildning utanför Ladoksystemet utfärdas kursintyg, där det framgår hur många högskolepoäng en kurs motsvarar. Man sätter inga poäng men använder alltså den normala utbildningens system för att ange omfattning av heltidsstudier, i enlighet med SUHF:s rekommendationer (se [bilaga 4](#)).

---

⁵ Inom högskolepedagogiken finns ett livaktigt regionalt och nationellt samarbete mellan lärosäten. Finansieringen utgör ett hinder att samarbeta just om högskolepedagogisk utbildning, vilket annars borde ligga nära till hands på regional nivå. I och med att lärosätena avsätter medel för att erbjuda sina anställda högskolepedagogisk utbildning, kan externa deltagare normalt inte erbjudas plats. Det är endast om högskolepedagogiska kurser finansieras inom takbeloppet – vilket är mycket ovanligt idag – som externa deltagare brukar tillåtas. Men det finns möjlighet att teckna överenskommelser om att byta kursplatser mellan lärosäten. Då skulle man kunna effektivisera och specialisera kursutbudet på respektive lärosäte.

En komplikation med poänggivande högskolepedagogiska kurser är att de måste nivå-placeras i enlighet med högskolelagens utbildningssystem. Samtliga av PIL:s kurser ligger på avancerad nivå. Bakgrunden till inplaceringen är dels SUHF-rekommendationens formulering "Förkunskaperna utgörs av krav på examen från grundläggande högskoleutbildning eller motsvarande kompetens förvärvat genom yrkesverksamhet", dels att kurserna ska kunna ingå i eller tillgodoräknas inom doktoranders forskarutbildning. Nackdelen med inplaceringen på avancerad nivå är att det ställer krav på att kursinnehållet håller en hög teoretisk nivå och har en tydlig forskningsanknytning. Detta är inte nödvändigtvis relevant för grundläggande kurser i högskolepedagogik.

En stor del av den kritik som framförs mot PIL:s kurs HPE101 kan härledas hit och berör främst doktorander. Nyanställda doktorander måste gå en första högskolepedagogisk kurs för att kunna undervisa. De behöver få vissa grundläggande verktyg som lärare och få reflektera över sin nya lärarroll i förhållande till de studenter de ska möta (och nyligen var själva). De behöver få grundkunskaper om det regelverk som sätter ramen för läraruppgifterna och den myndighetsutövning de utför eller blir involverade i. För dessa behov är inplaceringen på avancerad nivå inte nödvändigtvis relevant. Den akademiska fördjupning som en kurs på avancerad nivå förutsätter kanske inte motsvarar vissa nyanställda doktoranders behov av praktiska verktyg för att för första gången leda en laboration, en övning eller hålla ett seminarium.

Generella eller ämnesdidaktiskt inriktade högskolepedagogiska kurser

De senaste dryga fem åren har högskolepedagogiken i Sverige haft en tydlig strömning mot ämnesdidaktik och ämnesdidaktisk forskning. Det innebär att man tydligare betonar vikten av att koppla det högskolepedagogiska kursinnehållet till det ämnesinnehåll och de pedagogiska traditioner som finns inom respektive ämne. Idag ifrågasätts i högre grad värdet av att tala om högskolepedagogik på ett generellt plan. Man vill hellre tala om lärande och undervisning i ett ämne eller åtminstone inom ett ämnesområde.

Man kan betrakta det som att pendeln nu har slagit tillbaka efter två-tre decennier med ett i huvudsak allmänt perspektiv inom högskolepedagogiken som inneburit att de frågor som är gemensamma för lärare inom högskolan har betonats. I detta avseende kan högskolepedagogiken sägas följa utvecklingen inom lärarutbildningarna, där det ämnesdidaktiska och det praktiska fått ökat utrymme på bekostnad av det som tidigare med en talande term benämndes "allmänt utbildningsområde".

Diskussionen om det generella eller det specifika får sin tydligaste konsekvens när högskolepedagogiska kurser ska utformas. Både det generella (t.ex. lärandeteori, högskolans regelverk, återkoppling, examination, utvärdering) och det ämnesdidaktiska (t.ex. undervisningsformer, läraaktiviteter, tröskelbegrepp och kognitiva problem i ämnet) har naturligtvis alltid varit centrala inslag i högskolepedagogiska kurser, men den vanligaste modellen har varit att inom en generell kursram låta deltagarna analysera undervisningen i sitt specifika ämne. Numera skapar allt fler lärosäten högskolepedagogiska kurser som riktar sig till lärare bara inom en viss fakultet eller ett visst ämnesområde. Den vanligaste modellen är att kombinera gemensamma kurser med ämnesdidaktiskt inriktade kurser, såsom PIL gör.

En följdfråga är i vilken ordning deltagarna då ska läsa kurserna. Är den naturliga progressionen att gå från det generella till det specifika? Fördelen med det är att man tidigt kan ge alla samma bas i form av myndighetsutövning, högskolekunskap, lärandeteori och grundläggande principer för undervisning och examination. Det är denna modell som PIL har infört. Eller är det bättre att börja i det specifika och sedan bygga på med det generella? En sådan lösning är ovanligare men förekommer ofta i introduktionskurser för forskarstudier. Det som talar för den modellen är att deltagarna då får börja i den undervisningskontext som de känner sig hemma i och att det kan upplevas som

naturligt att utifrån de egna undervisningstraditionerna gradvis fördjupa insikterna i generell lärandeteori etc.

Modellen med både gemensamma och ämnesspecifika kurser har inneburit att de högskolepedagogiska enheterna behöver ge fler kurser eller åtminstone fler kursvarianter än tidigare. Lösningen är alltså mer resurskrävande. Ibland följer detta också en organisatorisk förändring på stora universitet med en mindre central enhet som ger de allmänna kurserna, i kombination med högskolepedagogiska fakultetsnoder som ansvarar för de ämnesdidaktiska kurserna. Även denna lösning tenderar att kräva mer personalresurser än en enda central enhet.

Det finns olika åsikter om denna utveckling verkligen har lett till högre kvalitet i den högskolepedagogiska kursverksamheten. Det enkla svaret kan vara att eftersom lärosätet tycker utvecklingen är önskvärd, så är den också bättre än tidigare lösning. I sin roll som stödverksamhet behöver högskolepedagogiken helt enkelt anpassa sig till det som lärosätet efterfrågar. Ett akademiskt ämne hade på basis av sin egen vetenskapliga kompetens kunnat förhålla sig friare till ledningens och andra aktörers åsikter i denna fråga. I detta avseende behandlas inte högskolepedagogiken som ett akademiskt ämne.

Ett perspektiv som dock behöver värnas är att kursvärderingar från högskolepedagogiska kurser och utvärderingar av högskolepedagogisk verksamhet entydigt visar att lärare sätter mycket stort värde på att få möta kollegor från andra ämnen och andra utbildningstraditioner. Att deltagarna får inblick i andra metoder för undervisning och examination ger nya idéer och fördjupar förmågan att beskriva den egna undervisningspraktiken och sätta in den i ett större sammanhang. Högskolepedagogiska kurser som mötesplats och arena för bred diskussion om undervisning och lärande måste försvaras. Att hålla utbildning för deltagare som är nära kollegor har betydligt sämre förutsättningar att skapa grogrund för utveckling och förändring av individer. Det gäller alltså att säkerställa att det även med ämnesdidaktiska kurser skapas mötesplatser över institutions- och ämnesgränser för deltagarna.

Obligatoriska kurskrav och stöd för utveckling

Nästan alla lärosäten har krav på högskolepedagogisk utbildning av en viss omfattning (normalt minst 10 veckor) för behörighet att söka befordran och anställning som lärare eller för att få undervisa som doktorand. Detta obligatorium kan vara absolut och innebära att en sökande, som saknar erforderlig högskolepedagogisk utbildning, inte kan befordras eller anställas. Flera lärosäten har ett mjukare krav som innebär att högskolepedagogisk utbildning krävs men att sökande som saknar utbildning ändå kan anställas, men då med kravet att genomgå sådan inom en viss tid (normalt två år).⁶ Vem som ansvarar för att så sker och vad som händer om kravet inte uppfylls är sällan definierat.⁷ Det är också ovanligt att lärosäten har aktuell statistik över hur många av alla anställda lärare som har genomgått högskolepedagogisk utbildning. Göteborgs universitet fram-

---

⁶ Vissa lärosäten har ett absolut krav för befordran, eftersom lärosätet då kan ansvara för att sökande skaffar sig den behörighet som krävs inom en anställning vid lärosätet, men ett mjukare krav vid ansökan av utlyst anställning, där t.ex. internationella sökande riskerar att missgynnas med ett absolut krav.

⁷ Mellan 2003–2011 fanns krav på högskolepedagogisk utbildning för lektorer, adjunkter och undervisande doktorander inskrivet i Högskoleförordningen 1993:100 4 kap. 7 och 9 §§ respektive 8 kap. 3b §. Enligt 4 kap. 30 § fanns också möjligheten att tidsbegränsa anställningen av lektor och adjunkt i ett år med möjlighet till förlängning i ytterligare ett år om en sökande saknade denna behörighet. Denna möjlighet att villkora läraranställningar försvann 2011. Det ersattes av lokala krav på att nyanställda lärare som saknar högskolepedagogisk utbildning ska genomgå det inom en viss tidsperiod. Det saknas dock arbetsrättslig grund för att som tidigare kunna villkora anställningar.

står som föredömligt i detta avseende.⁸ Det finns också en ganska betydande generationsfaktor som innebär att alla de lärare som anställdes innan krav på högskolepedagogisk utbildning infördes inte har gått någon utbildning senare heller. För denna ganska stora grupp saknar de flesta lärosäten en strategi när det gäller högskolepedagogisk utbildning. De faller oftast utanför det högskolepedagogiska systemet.

Den högskolepedagogiska verksamheten påverkas i hög grad av de krav på högskolepedagogisk utbildning som gäller inom lärosätet. Å ena sidan rättfärdigar ett obligatorium de högskolepedagogiska kurserna och ger en för alla tydlig ram kring denna verksamhet. Å andra sidan riskerar kurserna att uppfattas som ett måste och nödvändigt ont som står i vägen för lärares behörighet.

Obligatorisk högskolepedagogisk utbildning kan leda till att verksamheten förknippas med ett slags polisiär körkorts- eller legitimationsverksamhet snarare än stöd till utveckling för de enskilda lärarna. Problemet för högskolepedagogiken är dock att deltagarna sedan länge har fått "köra bil" – och normalt anser sig vara bra på det – men att de nu i efterhand måste gå utbildning för att få fortsätta. Drivkraften i utgångsläget är inte lärarens önskan att få insikter och verktyg för att vidareutveckla sig som lärare för att ännu bättre kunna stödja studenternas lärande. Drivkraften är att bli behörig för anställning.

Många högskolepedagoger kan vittna om den särskilda kompetens och fingertoppskänsla som krävs i rollen som kursledare när det gäller att omvända och skapa intresse hos deltagare som kommer till kursen med inställningen att de bara är där för att de måste och att de nu – efter kanske många års undervisning – tvingas utbildas i vad det innebär att vara lärare. Särskilt skarpa kan sådana attityder bli när individer kommer i kläm i systemet. En högskolepedagogisk kurs eller ett godkänt resultat på en examinationsuppgift inom en kurs kan vara allt som står i vägen för en hägrande anställning eller för att få undervisa som doktorand. Enskilda fall av den typen kan snabbt skapa stora konflikter inom lärosätet, särskilt när det är en framstående forskare som stoppas av kravet på godkända högskolepedagogiska kurser. Plötsligt står stora pengar på spel för en prefekt och forskarmiljön hotas. Trycket kan då bli stort på att få igenom en kursdeltagare, alldeles oavsett om uppgifterna i en kurs är fullgjorda eller inte.

Vissa lärosäten har velat överge formell examination inom högskolepedagogiska kurser för att undvika onödiga krav som riskerar att skapa problem. Ofta görs jämförelser med annan personalutbildning, som i princip aldrig examineras. Men i och med att högskolepedagogiska kurser är behörighetsgivande för anställning och befordran är det svårt att jämföra med annan kompetensutveckling för anställda. Det blir plötsligt viktigt att säkerställa målpuppfyllelsen: bara deltagande innebär ingen prövning av kursens mål. Inom all övrig högskoleutbildning är examination ett centralt moment som ytterligare accentuerats i och med införandet av förväntade studieresultat. Även på högskolepedagogiska kurser måste målen prövas, trots att deltagarna är anställd personal och kursformaten i övrigt anpassats för att skapa största möjliga kollegiala atmosfär. Examinationskravet följer också av SUHF:s nationella riktlinjer (se bilaga 4) som säger att "bedömning gjord på ett lärosäte om att målen är uppfyllda för en individ skall erkännas på ett annat".

Möjligen kan man tycka att vissa attityder mot högskolepedagogiska kurser är förvånande i en miljö vars själva essens är kunskap och lärande. Vi lärare i högskolan brukar anse att utbildning behövs och att värdet med de kurser vi ger ofta är betydligt större

---

⁸ I PM "Högskolepedagogiska meriter – underlag för dialog" (Dnr V 2015/272) från 2015-03-17 redovisar PIL statistik över antalet lärare per fakultet och institution som vid tidpunkten har gått högskolepedagogisk utbildning eller har bedömts ha motsvarande kunskaper. Förändringen under 2008–2014 framgår också. Rapporten visar att av forskarstuderande har 42 % gått HPE101, av tillsvidareanställda lärare har 34 % gått HPE101, 28 % HPE102 och 20 % HPE103. 22 % av de tillsvidareanställda lärarna har genomgått forskarhandledarutbildning (HPE201).

för studenterna än den examen de leder fram till. Vi är också vana vid att lärare i skolan måste genomgå en flerårig lärarutbildning för att kunna undervisa alltifrån små barn till unga vuxna i skolan. Inte sällan finns starka åsikter om olika brister både i lärarutbildningen och hos lärarstudenterna med hänvisning till de elever de sedan ska undervisa. Men när det gäller den egna kompetensen som lärare inom högre utbildning saknas en lika etablerad samsyn kring värdet av högskolepedagogisk utbildning för studenternas bästa. Plötsligt anses en viss undervisningserfarenhet vara fullt tillräckligt.

Under de tolv år som högskolepedagogiska kurser har varit obligatoriska i Sverige har ändå mycket hänt. Högskolepedagogisk utbildning är idag integrerat i det akademiska karriärsystemet och uppfattas numera som en accepterad, om än inte alltid uppskattad, del av lärosätets kvalitetssäkringssystem.

Konsekvensen av kravet på högskolepedagogisk utbildning är att det uppstår motstånd och kritik mot högskolepedagogiska kurser, olika stor på olika lärosäten och inom olika verksamhetskulturer inom ett lärosäte. Det är betydligt ovanligare att högskolepedagogiska enheter får kritik för all den övriga stödverksamhet som de bedriver. Det konsultativa arbetet gentemot både enskilda lärare, lärarlag och hela institutioner är ofta mycket uppskattat. Drivkraften för dem som beställer eller deltar i sådana insatser är i högre grad eget intresse för att utveckla undervisningen, öka kvaliteten eller lösa aktuella problem i den pedagogiska verksamheten.

Det konsultativa arbetet ger en möjlighet att utveckla hela utbildningsmiljöer som högskolepedagogiska kurser normalt inte erbjuder. Fokus i det konsultativa arbetet är oftare en viss utbildning eller utbildningsmiljö snarare än läraren som individ. Värdet för studenterna av en konsultativ utvecklingsinsats kan bli mycket stort, t.ex. när hela utbildningsprogram genomlysas eller formerna för kursvärdering utvecklas.

Ur ett organisatoriskt perspektiv kan krav på högskolepedagogisk utbildning vara ett bra verktyg för att på ett systematiskt sätt garantera att lärare uppfyller en viss tröskelnivå när det gäller undervisning och lärande. Samtidigt ligger fokus på individen snarare än på kvaliteten i studenternas utbildning och utbildningsmiljö. Det konsultativa stödet kan i det avseendet vara betydligt effektivare för att åstadkomma förändring och systematisk kvalitetsutveckling. Lärosätesledningarna och även högskolepedagogiska enheter brukar dock vara mer systematiska när de utformar ramar för högskolepedagogisk kursverksamhet än för högskolepedagogisk stödverksamhet.

Min uppfattning är att betydligt större andel av högskolepedagogiska enheters resurser borde utnyttjas för konsultativt stöd, att det ofta saknas strategisk planering när det gäller stödverksamheten och att den alltför sällan integreras med lärosätets övriga arbete med kvalitetssäkring och utbildningsreformer. Den ofta mycket stora kompetens kring centrala högskolepedagogiska frågor – exempelvis kursplanearbete, återkoppling, examination, undervisningsmetoder, kursvärdering, IT och lärande, genomströmning, generiska kompetenser etc. – utnyttjas dåligt och på ett osystematiskt sätt av det egna lärosätet. Högskolepedagogikens tyngdpunkt hamnar tyvärr ofta på att vara kursgivare för obligatoriska kurser snarare än drivkraft för pedagogiskt utvecklingsarbete.

Ledningens och kärnverksamhetens beställarkompetens

En för högskolepedagogiken typisk situation är att ledning och medarbetare i kärnverksamheten är missnöjda med den verksamhet som den högskolepedagogiska enheten bedriver samtidigt som den högskolepedagogiska enheten upplever att de inte får vara delaktiga i lärosätets kvalitetsutvecklingsarbete och inte får respons från ledning och kärnverksamhet när de efterfrågar behov, önskemål och synpunkter. I viss mån kan detta sägas vara en evig fråga för relationen mellan stödverksamhet och kärnverksamhet generellt inom högskolan. Samtidigt brukar situationen just när det gäller högskole-

pedagogisk verksamhet bli akut och leda till en grundmurad misstro hos kärnverksamheten och en benägenhet hos ledningen att göra återkommande omorganisationer av den högskolepedagogiska verksamheten.

Ett typiskt exempel på detta är kursvärderingar från högskolepedagogiska kurser. Högskolepedagogiska enheter brukar vara måna om att se till att kursvärdering genomförs systematiskt, sammanställs och används för vidareutveckling. Generellt vågar jag påstå att resultatet från kursvärderingar överlag är mycket bra från högskolepedagogiska kurser vid svenska lärosäten. Deltagarna brukar vara nöjda och ge fina omdömen om kurserna. Andelen missnöjda deltagare kan även vid mycket hög svarsfrekvens vara mindre än 5 %. Även PIL får överlag goda omdömen i sina kursvärderingar.

Samtidigt är det inte ovanligt på lärosäten att ledningspersoner på olika nivåer uppger att de hör kritiska röster om de högskolepedagogiska kurserna. De som jobbar i den högskolepedagogiska kursverksamheten kan lätt hamna i en märklig situation, då å ena sidan kursvärderingarna visar att kursdeltagarna är mycket nöjda, å andra sidan kritik från kärnverksamheten sipprar fram i olika kanaler.

Detta kan tolkas på flera sätt. Antingen kommer kritiken inte från dem som verkligen har gått de aktuella utbildningarna, vilket gör det till ett med tiden övergående problem. Eller så uppger inte deltagarna vad de egentligen tycker om kurserna när de fyller i kursvärderingarna, vilket gör underlaget oanvändbart för enhetens utvecklingsarbete. Eller så uttrycker deltagare, som vid kursavslutet är nöjda med kursen, kritik i efterhand. Det senare skulle kunna bero på de strukturer som omger de högskolepedagogiska kurserna. En kurs som man måste gå kan visserligen anses bra till innehåll och utformning (= bra resultat i kursvärderingar) men ändå i efterhand omtalas som dålig just för att det var obligatoriskt att gå den, för att kollegor eller ledningspersoner brukar vara kritiska mot den, för att den krävde tid som deltagaren inte hade fått avsatt,⁹ för att den synliggör pedagogiska problem i den egna institutionsmiljön utan att ha gett deltagarna tillräcklig hjälp att hantera dem, för att kursinnehållet inte på något enkelt sätt kan omsättas i lärarens egna, kursplanereglerade, kurser, etc.

Frågan är också hur mycket av ”korridorsskritiken” som är jargong och hur mycket som har substans. Det är inte alltid det spelar någon roll. Om missnöje framförs – oavsett om den syns i kursvärderingarna eller inte – finns ett allvarligt problem både för lärosätesledning och företrädare för den högskolepedagogiska verksamheten.

Högskolepedagogikens organisatoriska hemvist

Högskolepedagogisk verksamhet är notoriskt svår att organisera inom universitet och högskolor. Verksamheten faller inte på något naturligt sätt in i den traditionella uppdelningen mellan kärnverksamhet och stödverksamhet. Å ena sidan består verksamheten av forskningsbaserad undervisning som normalt leds av disputerade lärare för en målgrupp på hög akademisk nivå, å andra sidan riktar sig kurs- och stödverksamheten till lärosätets anställda och kan på så vis liknas vid annan intern kompetensutveckling och visst annat förvaltningsstöd. En handfull olika typlösningar för organiseringen av högskolepedagogisk verksamhet har använts genom åren, avpassade för att fungera så bra som möjligt i den lokala kontexten. Normalt eftersträvas något slags central helhets- eller dellösning för att säkerställa att krav på högskolepedagogisk utbildning i lärosätets anställningsordning kan uppfyllas.

---

⁹ Enligt ”Villkor för deltagande i GU:s högskolepedagogiska kurser” (PM till Enhetsrådet 2014-09-22) anger 10 % av kursdeltagarna att de ”har dåliga villkor eller upplever betydande svårigheter” för sitt deltagande. 30 % anger ”vissa försvårande omständigheter”. Detta handlar om att det saknas tid i tjänsten för att gå högskolepedagogiska kurser eller att kursaktiviteter krockar med annan schemalagd tid.

De vanligaste lösningarna är:

- Enhet/avdelning inom förvaltningen (t.ex. UU, LU)
- Centrumbildning utanför förvaltningen, ofta direkt under rektor (t.ex. LiU)
- Enhet inom biblioteket (t.ex. UmU)
- Enhet inom en fakultet men utanför institutionsstrukturen (t.ex. PIL)
- Enhet inom en institution, normalt inom ämnet pedagogik eller didaktik (t.ex. SU)
- Central mindre enhet som kompletteras med fakultetsnoder (t.ex. LU).

Varje lösning har sina för- och nackdelar. Den högskolepedagogiska verksamheten är huvudsakligen akademisk till sin natur och en placering inom förvaltningen eller biblioteket innebär att den jämsställs med annan administrativ stödverksamhet trots att den är helt annorlunda till sin natur. Problemet brukar uppstå med förankringen till kärnverksamheten, det saknas normalt påverkansmöjligheter i beslutande organ och medarbetare saknar akademiska utvecklingsmöjligheter. Ofta innebär en placering inom förvaltningen att enheten per definition inte kan vara representerad med mandat i beslutande organ, vilket är olyckligt. Att disputerade medarbetare är anställda som tekniskt-administrativ personal innebär att de saknar möjlighet att bedriva forskning och gå vidare i den akademiska karriären. Detta kan vara förödande för kvaliteten i den högskolepedagogiska verksamheten och för dess akademiska legitimitet.

Kopplingen till lärosätets bibliotek fungerar sällan, eftersom det är en helt annan verksamhet och de utbildningsinslag som bibliotek normalt ägnar sig åt handlar om informationskompetens med studenter som huvudsaklig målgrupp. Kopplingen mellan att bibliotek vill vara *Learning resource centres* och högskolepedagogikens stöd till undervisning och lärande är utdaterad och görs alltmer sällan.

Fördelen med en placering inom kärnverksamheten är att det normalt medger att den undervisande personalen kan anställas som lärare och att forskning kan vara en del av arbetsuppgifterna. Detta främjar naturligtvis det akademiska djupet i den högskolepedagogiska verksamheten. Nackdelen är att placeringen inom organisationen inte signalerar att det är en stödjande verksamhet för hela lärosätet. Det finns också uppenbara nackdelar av mer internpolitisk natur med att en central högskolepedagogisk verksamhet kopplas till enskilda ämnen som andra delar av lärosätet inte nödvändigtvis identifierar sig med eller anser har hög vetenskaplig legitimitet. Röster inom andra ämnesområden brukar framhäva att högskolepedagogik ska vara ett praktiskt stöd för lärares undervisning och inte forskning inom pedagogik som har liten tillämpbarhet för lärare i andra ämnen. En fakultets- eller institutionsplacering kan också skapa vissa problem med finansiering och styrning om den högskolepedagogiska verksamheten innebär systemansvar för olika IT-system kopplade till lärosätets undervisning (t.ex. lärplattform och mjukvara för kursvärdering eller plagiatkontroll).

Lösningen med en något mindre dimensionerad central enhet (inom förvaltningen eller placerad i kärnverksamheten) som kompletteras med ämnesdidaktiskt inriktade noder på områdes- eller fakultetsnivå främjar möjligheten att anpassa verksamheten till de olika ämnesmässiga utbildningstraditioner som finns inom olika fakulteter. På så vis kan kärnverksamheten uppleva ett större ägarskap och en mer ämnesdidaktiskt inriktad verksamhet kan lättare vinna legitimitet. Lösningen passar bäst på stora lärosäten. Nackdelar är bristande samordning, ineffektiv organisation och varierande kvalitet i verksamheterna. Det brukar vara svårt att skapa fungerande noder i hela organisationen. Noderna riskerar att bli små, personberoende och det kan vara svårt att skapa en produktiv arbetsmiljö. Det kan också vara svårt att hitta en fungerande och tydlig organisatorisk lösning inom varje fakultet.

Ett problem för samtliga organisationsvarianter ovan är hur företrädare för den högskolepedagogiska verksamheten kan delta i lärosätets beslutande och rådgivande organ för

utbildningsfrågor. Föreståndare faller utanför kategorierna lärarrepresentanter och ledningsrepresentanter på fakultetsnivå och central nivå. I den mån medverkan finns, byggs den ofta på sköra omständigheter och är personberoende. Det är vanligt att den kompetens som finns i den högskolepedagogiska verksamheten när det gäller kvalitetsfrågor och strategisk pedagogisk utveckling inte når ut och inte används alls av ledningen. Påfallande ofta saknas medverkan från högskolepedagoger i centrala reformarbeten som rör kvalitet och utbildning.

Den kraft som högskolepedagogiken kan vara för pedagogiskt utvecklingsarbete används i begränsad omfattning. Ett exempel på det är att högskolepedagogiska enheter ofta saknas i förberedelse- och uppföljningsarbetet kopplat till Universitetskanslersämbetets utvärderingar, trots att de högskolepedagogiska enheterna ofta har mycket stor kompetens när det gäller kursplanearbete, formulering av förväntade studieresultat, utformning av examination och bedömning, utvärdering, återkoppling, genomströmning etc.

Den akademiska organisationskulturen har haft svårt att hantera högskolepedagogiken med någon långsiktig konsekvens. Regelbundna omorganisationer och namnbyten kännetecknar den högskolepedagogiska verksamheten, vilket inte sällan medför problem för upparbetade kontaktytor och arbetssätt. Ibland men inte alltid har externa utredningar föregått beslut om omorganisation. Bara de senaste tre åren har den högskolepedagogiska verksamheten omorganiserats och bytt namn vid exempelvis följande större lärosäten:

- KTH: LearningLab blev 2012 en enhet för högskolepedagogik inom ECE-skolan, där en ny internorganisation skapas 2016¹⁰
- Linköpings universitet: CUL blev 2014 Didacticum¹¹
- Lunds universitet: CED blir 2016 AHU¹²
- Malmö högskola: Akademiskt lärarskap blev 2012 Centrum för akademiskt lärarskap¹³
- Stockholms universitet: UPC blev 2013 CeUL vars styrande organ sedan förändrades 2014
- Umeå universitet: UPC blev 2013 UPL inom biblioteket, där verksamheten 2015 blev en egen enhet
- Uppsala universitet: PU blev 2013 del av Enheten för kvalitetsutveckling och universitetspedagogik inom Planeringsavdelningen och 2015 en egen avdelning inom förvaltningen.

Martin Stigmar och Gudrun Edgren har nyligen granskat hur pedagogiska utvecklingsenheter är organiserade vid tolv svenska lärosäten.¹⁴ Deras sammanfattande slutsats på s. 62 lyder:

---

¹⁰ Lars Geschwind, Karin Eduards & Sonja Pagrotsky (2010). Utvärdering av pedagogisk utveckling vid KTH.

¹¹ Ulla Riis & Jan-Erik Ögren (2012). Pedagogisk kompetensutveckling vid Linköpings universitet: Behov, erfarenheter, åsikter och idéer.

¹² Fredrik Lindström & Alexander Maurits (2014). Högskolepedagogisk utveckling och utbildning: Strategi för långsiktig högskolepedagogisk utveckling och modeller för högskolepedagogisk utbildning.

¹³ Kristina Edström (2010). Utvärdering av Akademiskt Lärarskap – den högskolepedagogiska verksamheten vid Malmö högskola. (Dnr FFIU 21-2010/26).

¹⁴ Martin Stigmar & Gudrun Edgren (2014). Uppdrag för och organisation av enheter för pedagogisk utveckling vid svenska universitet. *Högre utbildning* Vol. 4, Nr. 1, 2014, 49–65.

”Mycket talar alltså för att ledningen för universitet och högskolor kan behöva gå utanför ramarna för den traditionella organisationsmodellen med antingen kansli eller institution och tillåta centrumbildning. Vid stora universitet kan kraven på lokal anknytning leda till att fakultetsenheter behöver samexistera med centrumbildningen. Kvalitetskrav i utbildning och forskning gör att samarbete med centrumbildningen blir nödvändig vilket kan tillgodoses genom nätverksorganisationer.”

Det har varit svårt för många lärosäten att hitta en stabil organisationslösning som går utanför gängse organisationsramar. I jämförelse med annan akademisk verksamhet har högskolepedagogiken generellt haft mycket dåliga förutsättningar att bygga långsiktiga kunskapsmiljöer för utbildning och forskning. Även som stödverksamhet inom förvaltningen har omorganisationer medfört att verksamheten på vissa lärosäten helt eller delvis har fått börja om på nytt, upparbeta nya kontaktvägar och etablera nya påverkansmöjligheter. Att ett lärosätes organisation kontinuerligt behöver ses över och att verksamhet omorganiseras är naturligt. Problemet när det gäller högskolepedagogisk verksamhet är att många av de omorganisationer som genomförts inte har lett till några tydliga förbättringar. Den förändringslogik som brukar ge både kortsiktiga och långsiktiga förbättringar inom kärnverksamhet respektive förvaltning visar sig fungera mindre bra för högskolepedagogisk verksamhet. Förändringarna leder till avbrott och omkastningar snarare än utveckling och ökat inflytande. Följande strof kan få illustrera detta:

*Ingenstans går det underligare till
än i världen.
Sällan jämn gång, sällan ostörd musik.
Hack.
Sällan vandring från klarhet till klarhet.¹⁵*

---

¹⁵ Werner Aspenström ur dikten Hack från diktsamlingen Inre (1969).

3. Kort beskrivning av PIL:s verksamhet

Organisation och uppdrag

PIL är en universitetsgemensam högskolepedagogisk verksamhet som inrättades 2008-01-01. PIL började som ett femårigt projekt och permanentades från och med 2013.

PIL leds av en föreståndare. Föreståndaren är ledamot i Utbildningsnämnden samt i dess Utskott för utbildning på forskarnivå.

Organisatoriskt tillhör PIL Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Inom fakulteten är PIL en egen organisatorisk enhet, vilket innebär att föreståndaren har dekanus som chef i linjen.

Utbildningsnämnden vid Göteborgs universitet är styrande organ för PIL. Det innebär att nämnden fastställer verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Enhetsrådet fungerar som ett rådgivande organ till föreståndaren. Enhetsrådet leds av en ordförande (prodekan) och har fem lärarrepresentanter och två studentrepresentanter. Tre av lärarrepresentanterna är i dagsläget verksamma vid PIL.

PIL har 15 anställda, motsvarande c:a 10,5 heltidsekvivalenter. Av dem är sju pedagogiska utvecklare, en administrativ samordnare, en studieadministratör, en informatör, en systemförvaltare och tre systemadministratörer. PIL är samlokaliserat med Utbildningsvetenskapliga fakultetskansliet och får stöd från dem i ekonomifrågor. Utöver de anställda medverkar ytterligare c:a 35 personer knutna till universitetets institutioner som lärare i den högskolepedagogiska verksamheten. De anlitas på en viss procent per termin eller år och ersätts genom omkontering. Totalt sett motsvarar samtliga medverkande i PIL:s verksamhet (anställda och anlitate) mellan 18–20 heltidsekvivalenter.

PIL:s budget beslutas av Universitetsstyrelsen inom ramen för universitetets årliga budget.¹⁶ För 2015 avsätter universitetet 14,2 mkr för högskolepedagogiskt utvecklingsarbete, varav en betydande huvuddel går till den högskolepedagogiska kursverksamheten. PIL får vidare 8,4 mkr för stödverksamheten främst kopplad till lärplattformsmiljön GUL och Ping Pong samt till plagiatkontrollsystemet Urkund. Till det kommer tidsbegränsade projektmedel från universitetets balanserade kapital: 4 mkr i utvecklingsmedel för pedagogisk excellens och 6,4 mkr i utvecklingsmedel för infrastruktur och nätbaserad undervisning. Totalt innebär det att PIL 2015 omsätter 33 mkr, varav 22,6 mkr avser den löpande verksamheten.

Utbildningsnämnden har fastställt följande uppdrag för PIL:

- att medverka i universitetets strävan till pedagogisk excellens genom att medverka vid framtagning av ett universitetsgemensamt pedagogiskt idéprogram, stödja fakulteterna vid införande av antagning till excellent lärare samt verka för att meritering inom det högskolepedagogiska området dokumenteras på ett systematiskt sätt.
- att planera, genomföra och följa upp effekterna av universitetets behörighetsgivande utbildning i högskolepedagogik, utbildning för handledare i forskarutbildningen samt andra kompetensutvecklande aktiviteter för lärare vid universitetet.
- att stödja lärare och institutioner som planerar att ge nätburna kurser genom att erbjuda information och rådgivning om digitala resurser, seminarier och

---

¹⁶ Se Anslagsfördelning och kostnadsdebitering för budgetåret 2016 samt planeringsramar för 2017-2018 (Dnr E 2015/97) s. 15–16: http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1546/1546351_arende-7.-anslagsfordelning-och-kostnadsdebitering-2016-samt-planeringsramar-2017-2018.pdf.

webinarier om IT i högre utbildning, verkstäder för färdighetsträning samt handledning efter behov individuellt och i grupp.

- att genomföra riktade utvecklingsprojekt inom ramen för enhetens verksamhetsplan, bl.a. informativa och instruktiva hjälpmedel för lärare och utbildningsansvariga samt att följa upp och dokumentera effekterna av dessa satsningar.
- att agera universitetets kontaktorgan gentemot internationella, nationella och regionala samarbetspartners inom det högskolepedagogiska området, följa utvecklingen och sprida information vidare inom universitetet, bl.a. via enhetens webbplats.
- att i samverkan med lärare forma en pedagogisk akademi och på vetenskaplig grund stärka förmågan att bidra till fördjupad kunskap inom det högskolepedagogiska området.

Som internt visionsdokument för PIL har Enhetsrådet även beslutat om en verksamhetsidé, se [bilaga 7](#).

PIL:s information om verksamheten

PIL erbjuder en mycket stor mängd resurser för lärare via sin lättnavigerade webbplats, tillgänglig även för personer utanför universitetet: <http://pil.gu.se>. Där finns aktuell information om alla kurser¹⁷ och aktiviteter¹⁸, där finns ett rikt utbud av stödresurser för olika aspekter av högskolepedagogik¹⁹, där beskrivs de utvecklingsprojekt PIL är involverat i²⁰ och där finns PIL:s publikationer i fulltext²¹. Där ligger också alla verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser.²² Det går även att hitta rapporter från de externa utvärderingar som gjorts av PIL:s kurser.²³

PIL skickar ut nyhetsbrev två gånger per år om pågående verksamhet och kommande aktiviteter.²⁴

Därutöver informerar föreståndaren löpande om PIL:s verksamhet i Utbildningsnämnden, Utskottet för utbildning på forskarnivå samt på prefektråd och institutionsbesök. Alla institutionsanknutna lärare i PIL:s verksamhet bidrar också till kommunikationen mellan PIL och kärnverksamheten.

Poänggivande högskolepedagogiska kurser

PIL ger ett stort antal poänggivande kurser, dels inom ramen för universitetets behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildning, dels som breddnings- och fördjupningskurser. Basutbudet utgörs av de tre kurserna HPE101, HPE102 och HPE103 om 5 hp vardera som tillsammans är de s.k. behörighetsgivande kurserna. PIL har ett ovanligt omfattande och varierat kursutbud i nationell jämförelse. Det är unikt att lärare kan ta ut magisterexamen i högskolepedagogik genom att kombinera olika högskolepedagogiska kurser i en progression.

---

¹⁷ Se <http://pil.gu.se/kurser>.

¹⁸ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter>.

¹⁹ Se <http://pil.gu.se/resurser>.

²⁰ Se <http://pil.gu.se/projekt>.

²¹ Se <http://pil.gu.se/publicerat>.

²² Se http://pil.gu.se/om_pil/verksamhet.

²³ Se <http://pil.gu.se/kurser/utvarderingar>.

²⁴ Se <http://pil.gu.se/aktuellt/nyhetsbrev>.

PIL:s högskolepedagogiska kurser är inplacerade på avancerad nivå med kandidatexamen eller motsvarande som förkunskapskrav. Kursplanerna fastställs av PIL. Varje kurs har också en kursguide som riktar sig till deltagarna och ger närmare information om en viss kursomgång. Huvudområdet är högskolepedagogik och utbildningsområdet är undervisning. Kurserna betygssätts med G och U. Deltagarnas resultat registreras i Ladok. Kurserna är klassade som internutbildning i Ladok, vilket innebär att de inte avräknas inom universitetets takbelopp. Även kursverksamheten finansieras alltså inom ovannämnda ekonomiska ram.

Det finns en rekommenderad studiegång för vissa av kurserna som innebär att HPE101, HPE102 och HPE103 bör läsas i den ordningen. För HPE103 är numera de första två kurserna ett förkunskapskrav.

Deltagarna söker kurserna och antagning sker numera löpande enligt principen "först till kvarn". Tidigare användes ett prioriteringssystem som grund för urval.

Följande kurser erbjuds i PIL:s återkommande basutbud. Uppgifterna om antal erbjudna kursplatser och antal registrerade deltagare avser senast redovisade helår (2014). Uppgifterna över antal godkända är hämtade från Ladok 2015-12-07.

HPE101 – Behörighetsgivande högskolepedagogik 1, baskurs, 5 hp²⁵

Kursen ges i fyra olika former: campuskurs på svenska, nätkurs på svenska, blandad kurs på svenska, blandad kurs på engelska.²⁶ Normalt är kursen öppen för deltagare från alla institutioner. I några fall har kursen erbjudits för en lärargrupp från en viss institution.

Campuskursen ges genom fem halvdagar och två heldagar. Kursen innehåller tre examinerande moment: GUL-seminarium, minilektion och skriftlig kursrapport på c:a 4 A4-sidor om en pedagogisk eller didaktisk frågeställning.

Antal erbjudna kursomgångar: 11
Antal platser per kursomgång: 24
Antal erbjudna kursplatser: 264
Antal förstagsregistrerade: 262
Antal godkända: 227
Genomströmning: 87 %

HPE102 – Behörighetsgivande högskolepedagogik 2, områdesspecifik pedagogik, 5 hp²⁷

Kursen har en gemensam kursplan men ges med olika fakultetsinriktningar. Det innebär att visst kursinnehåll och viss litteratur anpassas till fakulteternas respektive ämnesområden. Lärare kan välja att delta på annan fakultets kursvariant. Alla fakulteter utom IT-fakulteten erbjöd minst en inriktningskurs 2014.

Kursen ges genom sju heldagsträffar och examineras genom en skriftlig examinationsuppgift och ett seminarium. Den skriftliga uppgiften består av en kursplan och ett kursplaneringsdokument på max 10 A4-sidor.

Antal erbjudna kursomgångar: 10
Antal platser per kursomgång: 18–24
Antal erbjudna kursplatser: 216
Antal förstagsregistrerade: 157

---

²⁵ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE101.pdf>.

²⁶ Blandad kurs innebär att delar av kursen ges på distans i kombination med kursträffar i PIL:s lokaler.

²⁷ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE102.pdf>.

Antal godkända: 130
Genomströmning: 83 %

HPE103 – Behörighetsgivande högskolepedagogik 3, självständigt arbete, 5 hp²⁸

Kursen ges i två olika former: campuskurs på svenska och blandad kurs på engelska. Nytt förkunskapskrav från och med 2015 är att deltagaren ska ha genomgått HPE101 och HPE102.

Antal erbjudna kursomgångar: 4
Antal platser per kursomgång: 50 på campuskurs och 20 på blandad kurs.
Antal erbjudna kursplatser: 140
Antal förstagsregistrerade: 131
Antal godkända: 118
Genomströmning: 90 %

Kursen ges genom fyra heldags- och två halvdagsträffar. Examinationen består av ett skriftligt självständigt arbete på 6–8 A4-sidor som presenteras och diskuteras vid ett examinerande seminarium.

HPE201 –Handledning i forskarutbildning, 5 hp²⁹

Kursen ges som campuskurs på svenska respektive engelska. För tillträde till kursen krävs doktorsexamen. Kursen består av sex heldagsträffar och motsvarande en heldag på distans. Examinationen består av fullgörande av löpande uppgifter och en individuell kursrapport.

Antal erbjudna kursomgångar: 8
Antal platser per kursomgång: 24
Antal erbjudna kursplatser: 192
Antal förstagsregistrerade: 155
Antal godkända: 139
Genomströmning: 90 %

HPE202 –Handledning för erfarna handledare i forskarutbildning, 5 hp³⁰

Kursen ges som campuskurs. För tillträde till kursen krävs doktorsexamen och att deltagaren har handlett minst två doktorander till disputation. Rekommendationen är att deltagare först har gått HPE201. Kursen består av ett tvådagarsinternat. Deltagare som väljer att bara delta på detta, får ett kursintyg. Deltagare som väljer att också delta på de efterföljande seminarierna som baseras på deltagarnas egna case får efter examination högstskolepoäng. Examinationen består av examinerande seminarier och individuella skriftliga uppgifter.

En kursomgång med 9 deltagare genomfördes 2014.

Högskolepedagogiska kurser för breddning

Utöver ovanstående kurser som ingår i basutbudet ger PIL även ett antal valbara högskolepedagogiska kurser med olika inriktning inom ramen för vad man kallar "breddad lärarkompetens". Ursprungligen riktade sig kurserna uttryckligen till erfarna lärare. Samtliga kurser ger högstskolepoäng. En av kurserna (HPE303) kräver att man genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning.

---

²⁸ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE103.pdf>.

²⁹ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE201.pdf>.

³⁰ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE202.pdf>.

HPE301 – Engelska som undervisningsspråk, 7,5 hp³¹

HPE302 – Design för lärande med digitala redskap, 7,5 hp³²

HPE303 – Bedömning och examination, 5 hp³³

HPE304 –Handledning av uppsatser och examensarbeten, 5 hp³⁴

Det är betydligt färre sökande till dessa campuskurser, som bara ges när det finns tillräckligt många anmälda deltagare. 2014 gavs HPE301 med 12 deltagare (9 godkända) och HPE303 med 13 deltagare (11 godkända).

Fördjupningskurser i högskolepedagogik

PIL ger även två fördjupningskurser i högskolepedagogik som kräver att deltagarna har genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning. Kurserna ingår i magisterexamen i högskolepedagogik men kan också läsas som fristående kurser.

HPE401 – Litteraturstudier i högskolepedagogik, 7,5 hp³⁵

HPE402 – Erfarenhetsbaserade fördjupningsstudier i högskolepedagogik, 7,5 hp³⁶

Examensarbete i högskolepedagogik

Lärare som genomgått behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning samt de två fördjupningskurserna kan skriva ett självständigt arbete för magisterexamen i högskolepedagogik:

HPE501 – Examensarbete i högskolepedagogik, 15 hp³⁷

Övriga kurser och utlysta aktiviteter

PIL utlyser vissa minikurser för lärare i olika pedagogiska frågor, t.ex. i att skriva kursplaner eller handledning inom utbildning på grundnivå.³⁸ PIL erbjuder också ett ganska stort antal workshops, främst för stöd i användningen av olika digitala verktyg.³⁹ I vissa fall anmäler sig deltagare till utlysta tillfällen, i andra fall beställer deltagare eller lärargrupper en workshop. PIL anordnar också öppna seminarier om aktuella pedagogiska frågor.⁴⁰ Det har handlat om t.ex. plagiering, pedagogisk meritportfölj eller aktiv lärandemiljö.

---

³¹ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE301.pdf>.

³² Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE302.pdf>.

³³ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE303.pdf>.

³⁴ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE304.pdf>.

³⁵ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE401.pdf>.

³⁶ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE402.pdf>.

³⁷ Se kursplan på <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE501.pdf>.

³⁸ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/minikurser>.

³⁹ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/workshoppar>.

⁴⁰ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/seminarier>.

Konsultativt stöd och annan stödverksamhet

Utöver högskolepedagogiska kurser och andra utlysta aktiviteter erbjuder PIL även konsultativt stöd till lärare och institutioner. Individer kan få hjälp genom auskultation och samtal. Samma stöd kan också erbjudas lärargrupper.⁴¹

En omfattande del av PIL:s stödverksamhet är arbetet med att främja IT och lärande. PIL ger handledning och stöd på plats i datorlärosalar och i en filmstudio. PIL ansvarar även för universitetets lärplattform GUL, både vad avser licenskostnader, support och pedagogiskt stöd.⁴² Stödet ges både i form av möten och utbildningar.⁴³ PIL ansvarar även för systemet Urkund för plagiatkontroll.

PIL är också involverat i det pågående projektet Infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning, INU, som syftar till att öka möjligheterna för studenter och lärare att använda digitala pedagogiska resurser i undervisningen.⁴⁴ Projektet innefattar utveckling av bland annat digital tentamen, innovativa lärmiljöer och olika digitala resurser i undervisningen.

PIL ansvarar för att samordna alla utbildningsansvariga vid institutionerna. Det sker genom nätverksträffar två gånger per termin och genom nyhetsbrev som går ut till de utbildningsansvariga.⁴⁵

PIL är också involverad i satsningen på excellenta lärare. PIL har utarbetat olika ramar och underlag för meriteringsystemet, genomför utbildningar för lärare i att skriva en pedagogisk meritportfölj och stödjer implementeringen av bedömningsprocesserna vid fakulteterna.⁴⁶

PIL har tillsammans med universitetsbiblioteket tagit fram en aktuell sammanställning av högskolepedagogisk litteratur, e-resurser, styrdokument, kurslitteratur etc.⁴⁷

En annorlunda möjlighet som PIL erbjuder är tillgången till Villa Martinsson. Lärare som behöver koncentrerad tid för att skriva inför publicering inom det högskolepedagogiska fältet kan utan kostnad låna en lägenhet i Villa Martinsson.⁴⁸ Denna resurs hänger samman med PIL:s satsning på att stödja publicering i högskolepedagogik, vilket sker genom skivartugor inför de större högskolepedagogiska konferenserna och genom att kontinuerligt ge redaktionellt stöd till lärare för nationell eller internationell publicering.⁴⁹ PIL:s egen skriftserie syftar till att erbjuda en lokal publiceringsmöjlighet inom högskolepedagogik.⁵⁰

---

⁴¹ Se http://pil.gu.se/resurser/feedback_pa_undervisning.

⁴² GUL är Göteborgs universitets implementering av lärplattformen Ping Pong.

⁴³ Se <http://www.medarbetarportalen.gu.se/kompetensutveckling/programochkategorier/verkygochsystem/gul?skipSSOCheck=true>.

⁴⁴ Se <http://pil.gu.se/projekt/infrastruktur-for-natburen-undervisning>.

⁴⁵ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/utbildningsansvariga>.

⁴⁶ Se <http://pil.gu.se/resurser/excellent-larare>.

⁴⁷ Se <http://libguides.ub.gu.se/content.php?pid=309372&sid=2533285>

⁴⁸ Se <http://pil.gu.se/resurser/villa-martinson>.

⁴⁹ Se <http://pil.gu.se/resurser/publicering>.

⁵⁰ Se <http://pil.gu.se/publicerat/skriftserie>.

En annan viktig form av stöd för pedagogisk utveckling är PIL:s medverkan i olika utvecklingsprojekt.⁵¹ PIL har stort engagemang i de större lärosättesprojekt som nu pågår:

- Infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning (INU) och dess olika delprojekt
- Framtagandet av en webbaserad Lärarhandbok för lärare och handledare
- Satsningen på Excellent lärare⁵² och den Pedagogiska akademien⁵³
- Implementeringen av Pedagogiskt idéprogram.⁵⁴

---

⁵¹ Se <http://pil.gu.se/projekt>.

⁵² Se <http://pil.gu.se/resurser/excellent-larare>.

⁵³ Se <http://pil.gu.se/resurser/pedagogiska-akademien>.

⁵⁴ Se <http://pil.gu.se/resurser/pedagogiskt-ideprogram>.

4. Resultatet av intervjuerna

Intervjumaterialet är omfattande och syftet med detta avsnitt är att ge en översiktlig bild av framför allt kärnverksamhetens synpunkter. Texten speglar alltså de intervjuades åsikter och inte mina egna som utredare. Jag kommer främst att ägna utrymme åt synpunkter av direkt relevans för mitt utvärderingsuppdrag. Hela intervjuunderlaget ligger sedan till grund för utredningens förslag.

Frågorna som ställdes var centrerade kring

- vad PIL gör
- hur väl man anser att verksamheten fungerar utifrån de behov som finns
- hur kommunikationsvägarna ser ut mellan kärnverksamhet och PIL
- hur kärnverksamhetens insyn och påverkansmöjligheter ser ut
- vilka utbildningsfrågor som är de viktigaste just nu
- vilka behov av högskolepedagogiskt stöd från PIL som finns.

Intervjuguiden till kärnverksamhetens representanter finns i [bilaga 3](#).

Mycket positiv allmän bild av PIL

Jag kan inledningsvis konstatera att det finns en mycket positiv grundinställning till PIL och PIL:s verksamhet hos nästan alla intervjuade. Ingen ger uttryck för en generellt kritisk hållning gentemot verksamheten, även om kritiska synpunkter framförs mot enskilda aspekter. I det avseendet måste verksamheten betraktas som framgångsrik, legitim och väl förankrad hos fakultets- och institutionsledning. Genomgående framhålls hur PIL under sin relativt korta existens byggt upp en omfattande, bred och väl fungerade kurs- och stödverksamhet som är tydligt kopplad till centrala riktlinjer och beslut. PIL:s utveckling de senaste åren har varit mycket positiv och de intervjuade hoppas att denna utveckling kan fortsätta. PIL syns numera inom universitetet och den allmänna kännedomen om verksamheten har ökat väsentligt. PIL har blivit väl etablerat och anses ha integritet när det gäller att driva olika pedagogiska frågor. PIL beskrivs som en motor för att driva gemensamt utvecklingsarbete som inte individer, lärarlag, institutioner eller fakulteter kan göra utan sammanhållande stöd.

Samtliga framhåller vikten av att det finns en central enhet inom universitetet som bedriver högskolepedagogisk verksamhet, såväl för att stödja lärarnas pedagogiska kompetensutveckling, som för att driva på det strategiska pedagogiska utvecklingsarbetet och för att lyfta värdet av det pedagogiska arbetet mot bakgrund av ett allt större fokus på forskning och vetenskaplig produktion. Även om centralt stöd alltid är under press och kärnverksamheten brukar ifrågasätta alla gemensamma OH-kostnader, verkar de intervjuade anse att Göteborgs universitet får ut mycket av de resurser som avsätts för PIL.

Även om PIL uppfattas som en fungerande stödverksamhet för hela universitetet har företrädare från Naturvetenskaplig fakultet, Humanistisk fakultet och i någon mån Konstnärlig fakultet vissa synpunkter på den högskolepedagogiska kursverksamheten.

Påfallande ofta framhålls föreståndarens goda och lyhörda ledarskap och hans ständiga ambition att föra dialog med kärnverksamheten. Föreståndaren och PIL efterfrågar synpunkter, lyssnar in önskemål som framförs och anpassar verksamheten efter de behov som framförs. Föreståndaren är också mycket mån om att på ett transparent sätt informera om PIL:s verksamhet. PIL:s personal – både lärare, stödpersonal för IT och lärande och administrativ personal – beskrivs som kunnig och stödjande.

Organisation och strukturer

Samtliga intervjuade ger uttryck för att PIL styrs och leds på ett bra sätt. En majoritet av de intervjuade ger en korrekt bild av PIL:s inplacering inom universitetet och hur styrningen av verksamheten sker. Kopplingen till Utbildningsnämnden framhålls som central i och med att verksamheten därmed är integrerad i det gemensamma organ som på ett strategiskt plan arbetar med kvalitet och utveckling av utbildning. Det framhålls också som avgörande att kärnverksamhetens alla åtta fakulteter sitter i Utbildningsnämnden och att föreståndaren är fullvärdig ledamot där. Genom kopplingen till Utbildningsnämnden blir PIL hela universitetets angelägenhet. Samarbetet mellan vicerektor och föreståndaren beskrivs som nära och väl fungerande. Sammantaget framkommer en enig bild av att Göteborgs universitet har lyckats att integrera PIL på central lärosätetsnivå och skapa en tydlig styrning som leds av rätt aktörer.

Ledningen har permanentat PIL och hittat en fungerande organisatorisk lösning för verksamheten. Genom Utbildningsnämnden blir PIL direkt involverat i alla diskussioner om viktiga frågor för pedagogisk utveckling. Följaktligen har ledningen tydligt fått med PIL i de pågående större strategiska utbildnings- och kvalitetsreformerna, såsom införandet av utbildningsansvariga, det pedagogiska idéprogrammet, införandet av excellent lärare, den pedagogiska akademien och satsningarna på nätbaserad utbildning. Det innebär att det pedagogiska utvecklingsarbetet inte längre bedrivs av isolerade eldsjälur inom universitetet. Det finns nu en föredömlig systematik i det centrala arbetet med pedagogisk utveckling med PIL som självklart nav för hela universitetet.

Enhetsrådet är föreståndarens rådgivande organ och verkar fungera väl som stöd för honom både när det gäller löpande frågor för verksamheten och i beredningen av underlag inför beslut av Utbildningsnämnden. I och med att Enhetsrådet i första hand inte är ett brett förankringsorgan, anser man att dagens sammansättning fungerar väl. En av de intervjuade skulle dock vilja se en starkare representation av högskolepedagogisk forskarkompetens i Enhetsrådet.

Den lösning som några av de intervjuade är kritiska mot är inplaceringen av PIL inom Utbildningsvetenskaplig fakultet. Man menar att det skapar en otydlighet i linjen i och med att föreståndarens chef är dekanus men att föreståndaren svarar gentemot Utbildningsnämnden och dess ordförande när det gäller själva verksamheten. Det skapar en matrislösning som man anser är olycklig, särskilt nu när Göteborgs universitet sedan ett par år har skapat en tydligare linjeorganisation där prefekters och dekaners mandat som chefer i linjen betonats. Nuvarande lösning signalerar att dekanen ansvarar för PIL trots att dekanen i praktiken bara fyller en formell roll utan reellt ansvar. Vem är ansvarig; vem leder? Man anser att det borde gå att skapa en organisatorisk inplacering centralt, där PIL är kopplat till vicerektor i hennes roll som ordförande i Utbildningsnämnden och som innebär att vicerektor också är chef i linjen för enheten. Andra intervjuade redogör dock för bakgrunden till PIL:s inplacering inom Utbildningsvetenskaplig fakultet och rektors önskan att undvika fristående organisatoriska enheter.

Insyn och möjlighet att påverka

Både de ledningspersoner på fakultets- och institutionsnivå och de studentrepresentanter som intervjuats anser att de har god insyn i verksamheten och upplever att de kan påverka PIL:s verksamhet. Påfallande många anger att de enklast gör det genom direktkontakt med föreståndaren. Det är även relativt vanligt att föreståndaren bjuds in på prefektråd inom fakulteterna och på personalmöten vid institutionerna för att informera om eller diskutera aktuella högskolepedagogiska frågor. På institutionsnivå är de lärare som på viss procent arbetar vid PIL en viktig länk in i verksamheten. De informerar om verksamheten till kollegor på institutionen och kan på ett direkt sätt spela in institutionens behov och önskemål till PIL och därigenom också påverka PIL:s verksamhet. Att PIL

styrts genom Utbildningsnämnden anses vara en tydlig lösning som säkerställer kärnverksamhetens inflytande på övergripande nivå.

Rollen som utbildningsansvarig framhålls också som viktig för kommunikationen mellan institutionerna och PIL. I och med den har en direktlänk etablerats på ett systematiskt sätt för hela organisationen. Många av de intervjuade anser dock att rollen som utbildningsansvarig är oklar och att systemet med utbildningsansvariga kan utnyttjas betydligt bättre.

Utbildningsansvariga

Kritiken mot skapandet av utbildningsansvariga handlar om flera saker: att rollen redan fanns vid många institutioner och att inget nytt egentligen tillförts utom ytterligare en byråkratiserad roll; att de utbildningsansvariga har behövt gå en ganska omfattande utbildning; att rollen fortfarande är ganska oklar och att nätverket med utbildningsansvariga inte verkar ha funnit sin form ännu. Ett särskilt problem som lyfts fram är att ett stort ansvar ligger inom rollen samtidigt som utbildningsansvariga ligger utanför linjen i organisationen. Utbildningsansvariga har alltså ett stort ansvar men inget beslutsmandat. Den utbildningsansvarigas möjligheter är väldigt beroende av relationen till prefekten.

Andra framhöll att införandet av utbildningsansvariga säkerställer en dialog med institutionsnivån och att PIL på detta sätt fått tydliga kontaktvägar med samtliga institutioner. Det bör förbättra situationen för både PIL och Utbildningsnämnden, bl.a. genom att aktuella pedagogiska frågor kan lyftas fram via de utbildningsansvariga.

Kurserna i högskolepedagogik

De högskolepedagogiska kurserna får överlag positiva omdömen. Det gäller både basutbudets kurser, kurserna i forskarhandledning – som särskilt framhålls – samt övriga kurser. Flera lyfter fram vikten av kurserna som mötesplats för lärare över ämnesgränserna. Vikten av erfarenhetsutbyte även för erfarna lärare betonas också. De intervjuade verksamhetsföreträdarna visar förståelse för syftet med och behovet av högskolepedagogiska kurser.

Eftersom de högskolepedagogiska kurserna ofta är yngre lärares första möte med PIL betonar några av de intervjuade att kurserna ständigt måste utvecklas och att PIL måste säkerställa att kurserna stödjer deltagarnas roll som lärare på bästa sätt utifrån de olika behov som finns.

Även om de flesta intervjuade tycker att kursen HPE101 fungerar ganska bra, framför Naturvetenskapliga fakulteten, Humanistiska fakulteten och Konstnärliga fakulteten olika typer av kritik. Kursen anses i alltför hög grad behandla lärande utifrån ett pedagogiskt perspektiv. Det vore önskvärt med ett större praktiskt fokus på vad det innebär att undervisa vuxna studenter i ett ämne. Därför anses den ämnesdidaktiskt inriktade fortsättningskursen HPE102 vara bättre, liksom kortkurserna som generellt är mer "hands-on". Vidare motsvarar HPE101 inte riktigt de behov som finns, vare sig för målgruppen nyanställda doktorander eller för målgruppen lärare som är förordnade på en mindre procent samtidigt som de är yrkesverksamma.

HPE101 anses vara alltför inriktad mot pedagogisk teori på bekostnad av de praktiska, didaktiska verktyg som deltagarna egentligen behöver. Det är främst problematiskt för gruppen nyanställda doktorander som måste gå kursen för att få undervisa. De behöver få grundläggande praktiska verktyg för att kunna leda de inplanerade övningar, laborationer och seminarier som de står inför. De behöver stöd i sin nya lärarroll: de ska som nyblivna lärare för första gången möta studenter. Dessa doktorander upplever inte att

kursen ger det stöd de efterfrågar: kursen är alltför teoretisk och ger dem inte rätt verktyg för att kunna hålla enklare undervisning.

Doktorander avsätter del av kursdelen i sin forskarutbildning för att gå kursen. Det framhålls som olyckligt att deras första möte med den högskolepedagogiska kursverksamheten blir en dålig upplevelse. De får en negativ bild av PIL:s hela verksamhet och kurserna riskerar att uppfattas som ett nödvändigt ont. PIL borde säkerställa att denna första kurs är relevant för behoven hos alla dem som måste gå den och se till att de bästa lärarresurserna undervisar på just denna kurs.

Kursen anses inte heller passa särskilt bra för målgruppen timanställda eller adjungerade lärare. De har helt enkelt för lite tid att avsätta för att kunna gå en så omfattande kurs. Det vore bra med en kortare variant som passar denna målgrupp bättre. Hänsyn måste tas till att det finns en hel del internationella adjungerade lärare.

Dimensionering av de högskolepedagogiska kurserna

Några av de intervjuade betonade vikten av att alla lärare som måste gå högskolepedagogisk utbildning också kan erbjudas plats på kurserna. Flera exempel gavs på doktorander som inte kunnat hålla den undervisning de planerat in på för att de inte fått plats på den högskolepedagogiska kurs de sökt till.

En annan aspekt av dimensioneringsfrågan är att alla lärare som borde gå högskolepedagogisk utbildning inte gör det. Ett par av de intervjuade lyfte fram att det är många lärare vid universitetet som saknar högskolepedagogisk utbildning – inte minst bland de erfarna lärarna – och att detta kan bli ett problem inför UKÄ:s kommande kvalitetsutvärderingssystem.

Konsultativt stöd

Överlag finns en positiv bild av PIL:s stödverksamhet. PIL är lätt att kontakta och ger ett bra stöd kring det mesta som institutionerna efterfrågar. Det gäller inte minst IT och lärande, där man upplever att PIL erbjuder ett mycket kompetent stöd. Exempel ges när PIL i granskningen av ett helt utbildningsprogram gått igenom alla kursplaner och gett värdefulla förslag på förbättringar. Andra beskrev hur de gör långsiktig planering av sina lärares kompetensutveckling utifrån PIL:s utbud av kurser och aktiviteter och hur den kompetens lärarna skaffar sig sedan används på ett medvetet sätt på hemmaplan, t.ex. när det gäller att skriva kursguider eller använda digitala verktyg.

Några anger att man tidigare saknat tillräckligt stöd kring examination och bedömning. Man upplever att PIL i början inte haft kompetens när det gäller lärandemål, betygskriterier och betygssättning kopplat till arbetet med Bolognaprocessen. De upplever därför att Göteborgs universitet fortfarande ligger lite efter andra lärosäten när det gäller detta.

En annan synpunkt rör PIL:s rapporter om kursvärderingar. Dessa projekt var av stor relevans för många och det tog lång tid innan rapporterna färdigställdes. När rapporterna väl kom upplevde inte lärarna vid fakulteten att de fick konkret hjälp av dem. De behöver tips, mallar och frågeförslag. PIL:s stöd upplevs här som alltför teoretiskt och akademiskt präglad.

Några av de intervjuade uppger att de fått nej från PIL på förfrågningar om stödinsatser för sina lärare eller att förfrågningar inte fångats upp. De visar förståelse för att PIL inte kan tacka ja till allt och att medarbetarnas resurser måste planeras in långsiktigt. Samtidigt uppstår frågan vad i PIL:s verksamhet som bör prioriteras högst.

Några av de intervjuade skulle vilja se en mer systematisk närhet till institutionerna, helst i form av särskilda kontaktpersoner på PIL med särskild kompetens inom ämnesområdet. Istället för att en institution vänder sig till PIL för att kommunicera sitt behov av stöd, borde PIL regelbundet föra en uppsökande dialog med alla institutioner om aktuella frågor och behov av utvecklingsstöd. Prefekter och lärare i kärnverksamheten har inte tid att komma till PIL för att delta i de aktiviteter som utannonseras, vilket inte innebär att det är något fel på dessa insatser. Problemet är tidsbrist. Precis som med övriga resurser som finansieras genom centralt avlyft bör man förvänta sig ett aktivt, uppsökande stöd. PIL borde i högre utsträckning delta i de samtal om utbildningsfrågor som kontinuerligt förs i institutionsmiljöerna vid lärardagar, lärarmöten och liknande. Då skulle stödet integreras bättre i lärarnas arbetsvardag och skulle även kunna leda till mer specialanpassade stödinsatser istället för att PIL själva utlyser workshops om olika frågor.

Enligt samma rationalitet ifrågasätts varför inspelningsstudior och andra innovativa utbildningsmiljöer inrättats i anslutning till PIL och inte istället lokaliserats ut i till fakulteternas olika institutioner. Om man vill att lärare ska utveckla sin undervisning i moderna lokaler, måste dessa lokaler finnas att tillgå där lärarna håller sin undervisning.

IT och lärande

Som redan nämnts lyfter flera av de intervjuade fram PIL:s stöd till lärare när det gäller IT i undervisningen. PIL-enhetens medarbetare anses ha stor kompetens när det gäller nätbaserad och blandad undervisning och användningen av digitala resurser. PIL:s workshoppar om digitala resurser och pedagogiskt arbete på GUL-plattformen nämns särskilt. Att lärare kan få individuell handledning på plats i PIL:s inspelningsstudio och datorsalar för att planera kurser med stöd av IT anses väldigt värdefullt.

Den interna årliga heldagskonferensen GU Online anses också vara ett bra forum för spridning av goda exempel när det gäller IT och lärande.

Institutionsanknutna lärare och forskningsanknytning

Det är uppenbart att PIL:s metod att på en viss procent anlita lärare på institutionerna betyder mycket för kontakterna med kärnverksamheten och starkt bidrar till pedagogisk utveckling på institutionerna. Samtliga prefekter som intervjuats anser att samarbetet med PIL kring dessa lärare fungerar bra. Man tycker att man genom dessa lärare både får bättre inblick i PIL:s verksamhet och kan använda dem som kanal in för institutionens önskemål och behov. Det bidrar också till att institutionerna anser att lärare med rätt kompetens är verksamma vid PIL.

Några av representanterna från kärnverksamheten ställer frågor om hur PIL:s forskningsanknytning säkerställs. Vikten av en högskolepedagogisk forskningsmiljö betonas och svårigheterna med att skapa en sådan även genom utlysningar av specialinriktade lektorat vid olika institutioner. Man undrar i vilken mån begreppet "kompleta akademiska miljöer" i Vision 2020 gäller även för PIL.⁵⁵ Hur kan föreståndaren för PIL ta ansvar för sina lärares hela uppdrag? Och vilken roll kommer den pedagogiska akademien att spela för högskolepedagogikens forskningsanknytning?

För att stärka forskningsanknytningen föreslås att doktorandtjänster eller anställningar som post doc eller biträdande lektor kunde knytas till PIL, alternativt att PIL får tillsätta lektorat med forskning i tjänsten. Ett strukturellt problem med dagens system med institutionsanknutna lärare är att arbete vid PIL inte nödvändigtvis gynnar den egna

---

⁵⁵ Se Göteborgs universitets måldokument Vision 2020: <http://www.gu.se/omuniversitetet/vision>.

karriären och att PIL i nuläget inte kan ta ansvar för lärarens hela akademiska uppdrag. Det framhålls att institutionerna främst måste ta ansvar för sin personal och att de inte kan ansvara för att bygga upp en forskningsmiljö vid PIL.

Stödmaterial och resurser

Vissa av de intervjuade hade ingen uppfattning om innehållet på PIL:s webbplats men angav att lärarna åtminstone använder den för att anmäla sig till PIL:s kurser. Andra har en god bild av innehållet och anser att den innehåller mycket bra information och många värdefulla resurser för lärarna. Flera misstänker att lärare inte vet vad som finns på webbplatsen och därför utnyttjar den mindre än de borde. Vikten av att webbplatsen erbjuder bra information och samma resurser på engelska framhålls.

Genomslag och effekter

Att studera och belägga effekter av högskolepedagogisk verksamhet är notoriskt svårt. De intervjuade fick frågan vilken inverkan de tror att PIL har på kvaliteten i universitetets utbildningar. Samtliga intervjuade var försiktiga med att uttala sig om detta. Det man framhåller är ett större pedagogiskt engagemang hos de lärare som genomgått högskolepedagogisk utbildning och att det lett till en vilja hos dem att pröva nya saker i sin undervisning. Genom kurserna har lärarna också fått ett gemensamt vokabulär att tala om lärande och undervisning. Studenten i centrum och ett ökat fokus på lärande framhålls också. Troligen har PIL även bidragit till att studentrepresentanter är mer aktiva idag i olika beredande och beslutande organ inom universitetet, menar de intervjuade.

PIL anses också ha haft stor betydelse för de många strategiska utbildnings- och kvalitetsprojekt som initierats av Utbildningsnämnden och beslutats av rektor. Det gäller inte minst besluten om att införa pedagogisk excellens, pedagogisk akademi, Pedagogiska idéprogrammet och satsningen på IT-infrastruktur. Att dessa strategiska reformer nu genomförs anses alltså vara ett resultat av PIL:s arbete.

Aktuella utbildningsfrågor

De intervjuade lyfte fram flera olika pedagogiska frågor som de upplever är särskilt aktuella just nu. Följande avsnitt sammanfattar de viktigaste punkterna.

Nästan alla lyfter fram vikten av blandad undervisning och ökad flexibilitet för studenterna. Utveckling av studenternas lärandemiljö pågår just nu både centralt och på olika håll i kärnverksamheten när det gäller utformandet av studenternas både fysiska och tekniska studiemiljö. PIL anses framför allt ha en viktig roll att fylla genom att ge stöd till lärarna när de ska undervisa i en ny miljö och planera för att i högre grad än förut integrera digitala verktyg i sin undervisning.

Minskande resurser och färre undervisningstimmar återkommer hos nästan alla intervjuade, även vid Konstnärlig fakultet.

Aktivt arbete med prioritering och dimensionering av utbildningsutbudet framhålls av flera. Ger universitetet rätt kurser? Bör utbildningsplatser fördelas om från utbildningar med lågt söktryck eller dålig genomströmning till mer efterfrågade utbildningar? Och bör universitetet avsätta mer resurser för fakultetsöverskridande utbildningar? Med krympande nettoresurser för utbildning ökar också behovet av samläsning mellan kurser och program.

Inom Naturvetenskaplig fakultet har antalet studenter minskat och fakulteten har behov av att utveckla effektiva och fungerande undervisningsformer som uppfattas som attraktiva av studenterna och som främjar genomströmning. Laborativa moment måste bevaras trots vikande resurser. Studenternas eget ansvar behöver ökas genom modeller som

Flipped classroom och tillgängliggörande av mer undervisningsmaterial på nätet. Studenternas förkunskaper anses generellt ha minskat och lärarna måste därför hitta nya sätt att få dem att förbereda sig bättre. "Youtube-generationen" har också nya förväntningar och studievänor som lärare kanske inte är förberedda för att kunna möta. Det gäller bland annat förväntningen att resurser ska vara tillgängliga digitalt och kunna användas flexibelt när studenterna själva vill. Den pedagogiska ledstjärnan för allt detta anses vara studentaktiverande undervisning.

Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området lyfts bristen på lärarledd undervisning fram, vilket kan leda till att översiktsföreläsningar prioriteras istället för mer studentaktiverande former. Den undervisning som erbjuds måste vara varierad. Lärarna måste stimulera studenterna till att arbeta mer själva. Lärare måste i högre grad integrera digital teknik i sin undervisning.

Inom lärarutbildningen sker nu mycket, både vad avser framtida organisation och dimensionering av utbildningarna. Det framhålls att fler lärarstudenter innebär stora pedagogiska utmaningar. Fler studenter ska klara av progressionen inom utbildningarna och examineras på ett genomtänkt sätt. Kopplingen mellan lärarutbildningarnas vetenskapliga och professionsnära innehåll behöver vidareutvecklas, menar man.

Inom medicinsk utbildning pågår utvecklingen av mer flexibla undervisningsformer, bland annat för att möjliggöra bättre integration av studenter i hela Västra Götalandsregionen. Läkarutbildningen är också under utredning på nationell nivå, vilket kan betyda stora förändringar i programmets uppläggning. Om förslaget går igenom innebär det att AT-tjänstgöringen ersätts av en i utbildningen integrerad vfu-del, efter vilken studenterna ska vara behöriga att få ut sin legitimation. Intervjuade menar att det kommer att ställa höga krav på examinationen av praktiken inom utbildningen.

Flera nämner att det även fortsättningsvis kommer att vara viktigt att säkerställa att examensmålen i alla utbildningar uppfylls. Det innebär fortsatt arbete med att formulera förväntade studieresultat, säkerställa progression och inte minst utforma en genomtänkt examination enligt principerna för *constructive alignment*. Flera av de intervjuade lyfte fram att de nu arbetar med bedömningskriterier och efterlyser ett bättre stöd från PIL för kritisk diskussion om detta.

Ökat fokus behövs på studenternas förmåga att reflektera och förhålla sig kritiskt till det de läser och lär sig. Detta framhålls som i hög grad generiska kompetenser, relevanta för alla ämnen. T.ex. inom konstnärlig fakultet måste studenterna också lära sig att kritiskt reflektera, kunna dokumentera detta på ett relevant sätt och därigenom kontextualisera sitt konstnärliga arbete. Det finns också andra aktiviteter som främjar kopplingen mellan akademi och samhälle för både studenter och forskarstuderande såsom karriärrådgivning, arbetsmarknadsdagar, alumnverksamhet. Sådana aktiviteter upplevs ha kommit i skymundan på universitetet.

Rekrytering lyftes också fram i relation till utbildningskvalitet. I rekryteringsprocessen väger forskningsmeriter tyngre än undervisningsmeriter. Samtidigt behöver utbildningsmiljön skickliga och engagerade seniora lärare som avsätter utrymme för att undervisa och som kan ta också samordnande ansvarsroller i utbildningarna. Värderingen av meriterna vid rekrytering speglar inte alltid institutionernas faktiska behov av lärar-kompetens.

Särskilt inom utbildning på forskarnivå bör de forskarstuderande uppmuntras att läsa kurser på andra institutioner. Det finns ett slags inneboende stuprörsmentalitet inom akademien som man anser bör motverkas särskilt på ett stort universitet. En översyn bör göras för att ta bort hinder för tvärvetenskapliga ansatser inom forskarutbildningen, menar man.

För att främja internationaliseringen föreslås att fakulteterna ska se över sitt kursutbud och säkerställa att utbildningarna är attraktiva för internationella studenter. Det innebär bl.a. ökat fokus på undervisning på engelska.

Någon lyfter också fram att universitetet behöver vidareutveckla arbetet med att skapa utbildning för hållbar utveckling. PIL bör kunna ge stöd till lärare och lärarlag i sådant utvecklingsarbete.

5. Överväganden och förslag

PIL har på kort tid byggt upp en bred och omfattande högskolepedagogisk verksamhet av hög kvalitet som har legitimitet och är väl etablerad inom Göteborgs universitet. I jämförelse med motsvarande enheter vid andra stora universitet framstår PIL:s verksamhet som föredömlig. Det gäller kursverksamheten, stödverksamheten i dess olika delar och medverkan i universitetets övergripande pedagogiska utvecklingsprojekt. PIL:s utomordentliga webbplats presenterar alla aspekter av verksamheten öppet och erbjuder ett rikt utbud av stödresurser till universitetets lärare. Informationen om PIL:s verksamhet är omfattande, transparent och lätt tillgänglig. Genom webbplatsen, anlitandet av institutionsanknutna lärare och inte minst föreståndarens ansträngningar att föra dialog med aktörer på alla nivåer inom universitetet är insynen i PIL:s verksamhet mycket god.

Viktiga framgångsfaktorer för PIL:s verksamhet är att ledningen tydligt ställt sig bakom satsningen på PIL och integrerat enheten i universitetets strategiska utbildningsprojekt, att PIL har en välfungerande organisatorisk placering och kan påverka universitetets arbete med pedagogisk utveckling genom sin representation i Utbildningsnämnden och Utskottet för utbildning på forskarnivå.

PIL har i nationell jämförelse mycket stabila resurser både personellt och ekonomiskt. Ledningens engagemang och strategiska beslut skapar goda förutsättningar för PIL:s verksamhet, som leds och bedrivs på ett systematiskt sätt. Föreståndaren har haft en nyckelroll i enhetens utveckling.

Det finns en ovanligt nära koppling mellan ledningens arbete med utbildningsfrågor och PIL:s verksamhet. För att vara ett stort lärosäte har Göteborgs universitet de senaste åren fattat långtgående beslut som rör hela organisationen i syfte att förbättra förutsättningarna för studenternas lärande. Man har beslutat att varje institution ska ha en utbildningsansvarig med ett definierat uppdrag och som ska samverka i ett nätverk. Man har fastställt en Policy för pedagogisk utveckling som innehåller mål för allt pedagogiskt utvecklingsarbete.⁵⁶ Parallellt med det har man tagit fram ett Pedagogiskt idéprogram som vänder sig till alla lärare och studenter och som ska ligga till grund för kompetensutvecklingsinsatser och kurs- och programutveckling.⁵⁷ Precis som numera en majoritet lärosäten i Sverige har Göteborgs universitet infört en pedagogisk karriärväg genom att ge högt meriterade lärare möjlighet att söka utnämning som Excellent lärare.⁵⁸ Dessa excellenta lärare kommer sedan att ingå i en Pedagogisk akademi. Ledningen har också initierat projektet Infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning (INU) för att utveckla användningen av digitala resurser i undervisningen.⁵⁹

Sammantaget ger alla dessa initiativ på lärosätetsnivå bilden av att universitetet satsar långsiktigt på utbildningens kvalitet och på studenternas lärandemiljö och att PIL med bistånd av kvalitetsansvariga är den centrala noden i detta strategiska arbete. Det är ingen överdrift att säga att PIL starkt bidragit till att universitetsledningen tagit dessa initiativ.

Utredningens främsta slutsats är att PIL:s verksamhet fungerar mycket väl och på ett ambitiöst sätt svarar mot de huvudsakliga behov ledning och kärnverksamhet har.

---

⁵⁶ Se http://pil.gu.se/digitalAssets/1544/1544806_policy-for-pedagogisk-utveckling-150928.pdf.

⁵⁷ Se http://pil.gu.se/digitalAssets/1544/1544787_pedagogiskt-ideprogram-151001.pdf.

⁵⁸ Se <http://pil.gu.se/resurser/excellent-larare>.

⁵⁹ Se <http://pil.gu.se/projekt/infrastruktur-for-natburen-undervisning>.

I det följande presenteras förslag på åtgärder som ytterligare skulle kunna förbättra PIL:s redan väl fungerande verksamhet. Förslagen bygger på de synpunkter som framförts i intervjuerna och på min egen analys av verksamheten. Förslagen ska ses mot bakgrund av inledningens reflektioner om högskolepedagogisk verksamhet i Sverige. Vissa av förslagen kan PIL självt ta ställning till, vissa berör snarare ramarna för PIL:s verksamhet och bör diskuteras på ledningsnivå.

1. Behåll nuvarande organisation

Det ingår inte i mitt uppdrag att titta på PIL:s organisatoriska inplacering inom universitetet. Som framgått av inledningen finns ändå all anledning att kortfattat kommentera organiseringen av PIL. Mitt intryck är att nuvarande organisation fungerar mycket bra och bör behållas. PIL har nu goda förutsättningar att fortsätta utveckla verksamheten både vad avser högskolepedagogiska kurser, övrig stödverksamhet och högskolepedagogisk forskning. Min starka rekommendation är därför att låta verksamheten arbeta vidare med nuvarande organisation.

Nuvarande lösning med verksamhetsstyrning via Utbildningsnämnden ger en nödvändig akademisk förankring och säkerställer kärnverksamhetens inflytande genom representanter på hög nivå. Föreståndaren är fullvärdig ledamot i Utbildningsnämnden samt i dess Utskott för utbildning på forskarnivå, vilket är mycket värdefullt genom att det säkerställer att föreståndarens kompetens tas tillvara i både berednings- och beslutsprocesser i övergripande frågor.

Modellen med att anlita lärare vid institutionerna som kursledare i PIL:s verksamhet är en viktig nyckel för att främja legitimitet, ämnesdidaktisk kompetens, ett brett engagemang i verksamheten och bra kommunikationsvägar mellan PIL och institutionerna.

Inplaceringen inom den Utbildningsvetenskapliga fakulteten kan diskuteras i och med att dekanus är chef i linjen men inte är ansvarig för verksamheten. Tillhörigheten till den Utbildningsvetenskapliga fakulteten ger dock goda ämnesmässiga kopplingar till för högskolepedagogiken relevant forskning om utbildning och lärande. Den pedagogiska forskningen är stark vid Göteborgs universitet och har sedan 1970-talet haft stor betydelse för hela det internationella högskolepedagogiska fältet. Det ter sig därför naturligt att den högskolepedagogiska verksamheten även organisatoriskt är kopplad till Utbildningsvetenskaplig fakultet. Det är åtminstone svårt att se att en placering inom någon annan del av kärnverksamheten vore mer naturlig. Potentialen i placeringen vid Utbildningsvetenskaplig fakultet verkar dock inte utnyttjas fullt ut. Det borde gå att mer systematiskt skapa en högskolepedagogisk forskningsmiljö inom ramen för eller i anslutning till PIL:s verksamhet.

2. Skapa lärar- och forskaranställningar i högskolepedagogik

Det kan diskuteras om en stödverksamhet blir bättre av att kopplas till forskning. Högskolepedagogik är dock ingen vanlig stödverksamhet och det är uppenbart att målgruppen universitetslärare och doktorander ställer mycket höga krav på högskolepedagogernas kompetens och akademiska legitimitet. PIL är unikt i Sverige genom att ha lyckats etablera ett fungerande system med så många som 35 lärare som är anställda vid olika institutioner och som inom sin anställning undervisar eller leder projekt vid PIL på en viss procent. Som redan nämnts är detta mycket viktigt för PIL:s legitimitet och bör bevaras.

Placeringen av PIL inom Utbildningsvetenskaplig fakultet innebär att även de tillsvidareanställda medarbetarna som undervisar skulle kunna ha läraranställning. Detta har dock inte realiserats. Det som diskuteras är möjligheten att utlysa lektorat i ett pedagogiskt ämne med inriktning mot högskolepedagogik och med placering vid någon av de utbild-

ningsvetenskapliga institutionerna. Dessa lektorer kan då vara verksamma både vid institutionen och vid PIL.

Det är ett lovvärt initiativ som kan fungera om det leder till att det skapas en aktiv forskningsmiljö i högskolepedagogik med nära koppling till PIL:s verksamhetsgrenar. Det bör i så fall skapas en samlad högskolepedagogisk seminarieriserie och bedrivs forskningsprojekt i vilka PIL-medarbetare medverkar. Det finns dock en risk att det inte uppstår en stark forskningsmiljö utan att anställningarna fördelas på flera olika institutioner, där verksamhet bedrivs separerat och utan tillräcklig koppling till PIL. Frågan uppstår varför inte läraranställningar kan ligga direkt vid PIL. Det bör påpekas att PIL redan ger magisterutbildning i högskolepedagogik.

En annan fråga är hur forskningsanknytningen ska säkerställas för befintlig undervisande personal som är anställd vid PIL, varav nästan alla är disputerade eller doktorander. Det vore önskvärt om dessa lärare kunde få sin anställning omvandlad från universitetspedagogisk utvecklare till universitetslektor eller universitetsadjunkt. Som beskrivits i inledningen är detta en klassisk knäckfråga. Det finns en uppenbar risk även vid Göteborgs universitet att de undervisande medarbetare som har störst kompetens inom högskolepedagogik inte är de som har läraranställning inom högskolepedagogik. Istället skapas ett A- och B-lag inom den högskolepedagogiska verksamheten, där det finns läraranställda utanför enheten och där de som tar störst ansvar för verksamheten saknar akademiska utvecklingsmöjligheter. Detta vore mycket olyckligt.⁶⁰

Ledningen bör säkerställa att all undervisande personal vid PIL är anställda som lärare och att disputerade lärare har forskning i sin tjänst – oavsett om de har sin nuvarande eller framtida anställning vid PIL, vid utbildningsvetenskapliga institutioner eller vid andra ämnesinstitutioner. Ledningen eller fakultetsledningen inom Utbildningsvetenskaplig fakultet bör i så fall avsätta forskningsanslag för att finansiera forskningsdelen i sådana läraranställningar. Kärnverksamheten bör inte finansiera forskning via centrala avlyft, utan sådan medelsfördelning måste ske utifrån de ramar och kvalitetskrav som gäller för all forskning. En sådan satsning på högskolepedagogisk forskning bör följas upp efter 5–10 år.⁶¹

I satsningen kan med fördel tidsbegränsade medel ingå för internationell utlysning av minst två postdoktorala eller gästprofessuranställningar. Det skulle vara mycket värdefullt i uppbyggnaden av en högskolepedagogisk forskningsmiljö att tidigt få in internationella forskare för att få igång vetenskaplig produktion och skapa samarbeten och nätverk med stark internationell forskning inom området.⁶² Man bör även formalisera ett samarbete med övriga högskolepedagogiska forskare nationellt. En sådan satsning kan utvärderas inom en kortare tidshorisont.

I och med att PIL:s högskolepedagogiska verksamhet är så välutvecklad och etablerad menar jag att en satsning på högskolepedagogisk forskning är naturlig och kommer att ytterligare utveckla kvaliteten i PIL:s stödverksamhet. Risken att en forskningsverksamhet skulle innebära att PIL ger ett sämre stöd till kollegial utveckling för universitetets

---

⁶⁰ Ett annat exempel på denna problematik är att universitetspedagogiska utvecklare inte kan söka till Excellent lärare, eftersom de inte är just lärare i formell mening.

⁶¹ Genom att högskolepedagogik i första hand betraktats som en stödverksamhet har högskolepedagogisk utbildning inte granskats av Universitetskanslersämbetet. Högskolepedagogisk forskning har i mycket liten omfattning kommit att få stöd från Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté, som främst finansierar forskning inom pedagogik och didaktik. Det innebär sammantaget att de normala kvalitetssäkringsramarna för utbildning (UKÄ) och forskning (externa bidrag) inte omfattar högskolepedagogiken.

⁶² Redan idag anlitas Gina Wisker som gästlärare i forskarhandledarutbildningen. Hon är professor in Higher Education and Contemporary Literature och chef för Centre for Learning and Teaching vid University of Brighton.

lärare ser jag som liten. Risken måste dock beaktas, inte minst mot bakgrund av att det finns företrädare som tycker att PIL redan idag är alltför akademiskt inriktat och istället borde lägga större vikt vid kollegialt stöd.

3. Utveckla det konsultativa arbetet gentemot institutioner och fakulteter

Högskolepedagogisk utbildning brukar dominera högskolepedagogiska enheters verksamhet. Huvuduppdraget anses vara att ge den högskolepedagogiska utbildning som krävs i anställningsordningen för läraranställning. Som beskrivs i inledningen är baksidan av detta att högskolepedagogiska enheter främst förknippas med obligatoriska kurser snarare än med stöd till lärare och utbildningsmiljöer. PIL har på kort tid byggt upp en omfattande högskolepedagogisk kursverksamhet, där man dessutom valt en stram linje som innebär att lärare måste gå vissa bestämda kurser för att få lärarbehörighet.

Mot bakgrund av det är det viktigt att PIL också har en tydligt stödjande roll gentemot lärare, institutioner och fakulteter i olika pedagogiska frågor. Det innebär att erbjuda både individer och lärargrupper stöd i form av webbresurser, samtal, möten, seminarier, workshops, medverkan i lokala utvecklingsprojekt och liknande. Sådant konsultativt stöd måste specialinriktas till motparten och är därför mer resurskrävande än kursverksamheten. PIL gör detta redan – inte minst när det gäller stöd i olika former för användningen av digitala verktyg. Men av PIL:s resurser avsätts ändå en ganska liten del till konsultativt stöd jämfört med resurserna för högskolepedagogiska kurser. Och det är framför allt kring kurserna som PIL verkat ha satsat tid på intern utveckling och kollegial diskussion. Nu bör PIL prioritera stödverksamheten och i ännu högre utsträckning än idag jobba konsultativt gentemot institutionerna och skräddarsy insatser för lärarlag. Det innebär mer anpassningar av stödet till de olika utbildningskulturer som finns inom universitetet.

För att åstadkomma det bör ramarna för det konsultativa stödet systematiseras: målet måste vara att etablera samarbeten med alla institutioner – inte bara med dem som själva hör av sig till PIL. En metod är att PIL utser ansvariga kontaktpersoner för respektive institution bland medarbetarna. Kontaktpersonerna bör varje termin träffa institutionsledning och den undervisande personalen samt föra kontinuerlig dialog med utbildningsansvarig vid institutionen. Regelbunden kontakt med dekanernas prefektråd inom varje fakultet bör också säkerställas, exempelvis genom återkommande möten där alla kontaktpersoner inom fakulteten deltar.

PIL bör prioritera det konsultativa stödet och i möjligaste mån se till att resurser finns för att bidra i de olika aktiviteter som kärnverksamheten behöver stöd med. Det kommer att kräva en mer flexibel planering av personalresurserna, en allmän hållning att aldrig säga nej till en förfrågan och en förmåga att fånga upp de initiativ som kommer. Det ställer också krav på att kärnverksamheten blir en kompetent beställare genom att ha ett systematiskt kvalitetsarbete som identifierar de områden som behöver stöd och utveckling. Det kräver också ansvarsfulla institutions- och fakultetsledningar som tar initiativ till det pedagogiska utvecklingsarbete som behöver genomföras.

4. Integrera PIL mer i utvecklingsarbete kopplat till kvalitetssäkring

Även om högskolepedagogisk verksamhet och inte minst de högskolepedagogiska kurserna är en viktig byggsten i ett lärosätes samlade kvalitetsarbete, kan man diskutera hur lämpligt det är att integrera högskolepedagogiken i det centrala kvalitetssäkringsarbetet. Det kan finnas en motsättning mellan å ena sidan granskning och kontroll som ryms inom ramen för ett kvalitetssystem och å andra sidan stöd och utveckling som högskolepedagogiken främst bör arbeta med.

Med detta sagt noterar jag att PIL, som är så väl integrerat i all övrig strategisk utveckling av utbildningen vid universitetet, inte medverkar i Utbildningsnämndens Kvalitetsutskott och inte verkar ha tagit någon aktiv roll i arbetet med UKÄ:s granskningar i förra utvärderingscykeln. Kontakten med den centrala kvalitetsfunktionen är god men det verkar ha saknats tid för att kunna utveckla mer systematiserade samarbetsformer. Vidare är det för mig oklart i vilken utsträckning PIL deltar i pågående arbete med att bygga upp universitetets kvalitetssäkringssystem med anledning av det större lokala ansvar som UKÄ:s nya utvärderingssystem kommer att innebära.

I det nya nationella systemet för kvalitetssäkring av utbildning finns ett större fokus än tidigare på utveckling. Därför bör PIL ha en tydligt stödjande roll i detta kvalitetsutvecklingsarbete. När ska PIL kopplas in för att stötta en utbildning eller en institution när utvecklingsområden har identifierats? Ska PIL ta egna initiativ eller vara en resurs institutionen kan välja att kontakta? Hur kan PIL vara en inbyggd del i universitetets system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling?

PIL och kvalitetsfunktionen bör ges i uppdrag att tillsammans diskutera ESG⁶³ och planerna för universitetets interna organisering av kvalitetsarbetet vad gäller utbildningen i syfte att föreslå hur PIL ska komma in i kvalitetsprocesserna och vilken roll enheten ska ha.

Föreståndaren för PIL (eller den föreståndaren utser) bör vara ständigt adjungerad i Kvalitetsutskottet, precis som kvalitetssamordnaren är adjungerad i Utbildningsnämnden. Idag sitter ledamöter i Kvalitetsutskottet som visserligen har koppling till PIL men som sitter där i sin roll som representanter för kärnverksamheten. Kvalitetssamordnaren bör av samma skäl vara adjungerad i PIL:s enhetsråd.

Kvalitetssamordnarens medverkan på vissa högskolepedagogiska kurser bör systematiseras för att säkerställa att kursdeltagarna får information om ESG och vissa nationella och lokala aspekter av kvalitetsarbetet som direkt berör lärare. Det kunde exempelvis ske genom att skapa digitala resurser som kan användas i alla relevanta kurser.

Utbildningsansvariga bör vara nyckelpersoner för kvalitetsarbetet i det nya kvalitetsystemet. PIL bör därför verka för att de utbildningsansvariga tydligare kopplas samman med universitetets centrala kvalitetsfunktioner, främst Kvalitetsutskottet och kvalitetssamordnaren.

5. Förbättra arbetet med utbildningsansvariga

I april 2013 beslutade rektor att införa rollen som utbildningsansvarig vid varje institution. Syftet var att säkerställa att varje institution har en person utsedd som ska utveckla utbildningsutbud och utbildningsinnehåll och i egenskap av pedagogisk ledare driva det pedagogiska utvecklingsarbetet. Även om det redan fanns personer med hela eller delar av detta uppdrag vid de flesta institutioner, ansåg man att det bästa var att införa en för alla gemensam roll som måste bemannas. Man hade bland annat sett att rollen som studierektor kunde innebära skilda saker vid olika institutioner och att studierektorsuppdraget dessutom brukar vara funktionsuppdelat på flera olika personer.

I praktiken verkar reformen ha inneburit att en redan utsedd ledningsperson med ett definierat ansvar för utbildningsfrågor också fått rollen som utbildningsansvarig. De flesta utbildningsansvariga är därför proprefekter, viceprefekter eller studierektorer.

Rollen som utbildningsansvarig är mycket omfattande. Ansvaret har formulerats som ett totalansvar för alla möjliga aspekter av institutionens utbildning: kursutbud, kursinne-

---

⁶³ The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), se <http://www.enqa.eu/index.php/home/esg/>.

håll, forskningsanknytning, bildning, hållbar utveckling, internationalisering, samverkan, kommunikation, kvalitetsansvar inbegripet uppföljning av alla kursvärderingar, pedagogisk utveckling och lärarnas kompetensutveckling.⁶⁴ Denna rollbeskrivning bör utvärderas och revideras i syfte att avsevärt begränsa och förtydliga den utbildningsansvarigas konkreta arbetsuppgifter i förhållande till bl.a. prefektens ansvar.

Samtliga utbildningsansvariga har genomgått specialutformad obligatorisk utbildning som Personalenheten ansvarade för. Utbildningen innehöll delar från Chefsutvecklingsprogrammet och delar från studierektorsutbildningen. Utbildningen hade två huvudsakliga block: ett om ledarskap som Personalenheten höll i och ett om pedagogisk utveckling som PIL höll i. PIL fick ansvaret för att sedan hålla samman nätverket med utbildningsansvariga och anordna träffar två gånger per termin.⁶⁵

Även om rollen som utbildningsansvarig behöver förtydligas framstår beslutet som mycket klokt från ledningens sida. Man har på detta sätt infört en strategisk roll för pedagogisk utveckling på varje institution och på så sätt skapat ett nätverk av pedagogiska ledare som kan diskutera och tillsammans driva på utvecklingen. Hittills verkar dock denna potential inte ha utnyttjats särskilt väl. Det finns en osäkerhet kring vad rollen innebär och hur den ska användas. Det har också skett förändringar i bemanningen av rollen på institutionerna, vilket gjort det oklart vilka som egentligen är utbildningsansvariga just nu. Samarbetet mellan utbildningsansvariga behöver också utvecklas.

Att de utbildningsansvariga nu finns borde innebära att PIL kan effektivisera sina kontakter med institutionerna, vilket vore värdefullt för en ökad satsning på PIL:s stödverksamhet. PIL bör säkerställa att tillräckliga resurser avsätts för att kunna jobba aktivt med denna grupp och anordna både regelbundna möten och andra kreativa arenor för initiativ och pedagogiska utvecklingsprojekt. Rektor eller PIL bör överväga om pedagogiska utvecklingsmedel ska avsättas som utbildningsansvariga kan söka tillsammans med lärarkollegor och där samarbete över institutionsgränserna bör premieras.

Vidare bör PIL driva på att varje fakultet tydligt integrerar utbildningsansvariga i sitt strategiska arbete. Universitetsledningen bör också fånga upp utbildningsansvariga, exempelvis genom att anordna årliga möten där utbildningsansvariga får diskutera pedagogiska frågor tillsammans med både ledningen och Utbildningsnämnden. Särskilt för Utbildningsnämnden bör en form för utbyte säkerställas mellan fakultetsledamöterna och utbildningsansvariga. Det är viktigt att Utbildningsnämnden vet att de driver rätt frågor i förhållande till aktuella förutsättningar och behov vid institutionerna där ju all utbildning bedrivs.

6. Ompröva ramarna för högskolepedagogisk utbildning

Som nämnts erbjuder PIL ett stort utbud högskolepedagogiska kurser av god kvalitet. Vad gäller utbud och genomförande framstår verksamheten som framstående i nationell jämförelse.

Det jag vill problematisera är de ramar som anges för de högskolepedagogiska kurserna. Jag menar att PIL avviker från nationell praxis i två avseenden: dels är alla kurser poänggivande, dels är vissa kurser "behörighetsgivande". Att kurserna är poänggivande och att resultat registreras i Ladok förekommer på andra lärosäten och har sina för- och nackdelar, såsom diskuteras i inledningen. Att vissa av kurserna kan kombineras i en progression för att ta ut en magisterexamen är unikt i Sverige men leder också till krav på en viss kursstruktur. Det är däremot anmärkningsvärt att tre av de högskolepedagogiska

---

⁶⁴ Se http://pil.gu.se/digitalAssets/1540/1540570_uppdagsbeskrivning-utbildningsansvariga.pdf.

⁶⁵ Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/utbildningsansvariga>.

kurserna anges som "behörighetsgivande": HPE101, HPE102 och HPE103. Övriga poänggivande högskolepedagogiska kurser anses däremot inte ge behörighet för anställning. Det innebär att en lärare som har 15 hp i högskolepedagogik med "rätt" kurser är behörig medan en lärare som har 15 hp i högskolepedagogik med "fel" kurser inte är behörig.

Är detta i linje med SUHF:s nationella riktlinjer för högskolepedagogik (se [bilaga 4](#))? Innebär det att övriga högskolepedagogiska kurser inte faller inom ramen för SUHF:s riktlinjer? I så fall bör de inte benämnas som högskolepedagogiska och inte ge poäng inom ramen för huvudområdet högskolepedagogik. Det framgår dock tydligt att de både till mål och innehåll är högskolepedagogiska, och dessutom av hög kvalitet.

I enlighet med SUHF:s riktlinjer är deltagare, som gått de andra högskolepedagogiska kurserna som PIL ger, behöriga för läraranställning vid andra lärosäten men inte vid Göteborgs universitet. Givetvis kan universitetet välja att ställa högre krav på sina lärare än vad andra lärosäten gör. Det finns dock en risk att detta får olyckliga styreffekter, t.ex. att högt kompetenta lärare och forskare väljer andra lärosäten istället för Göteborgs universitet. Det uppstår också obalanser i tillämpningen nationellt av SUHF:s nationella riktlinjer.

Min tolkning är att PIL velat etablera en studiegång som säkerställer att alla deltagare får 15 hp och att innehållet sammantaget innebär att deltagarna uppfyllt SUHF:s nationella riktlinjer. Man har också kunnat etablera en lämplig progression mellan kurserna. För att prata kvalitetssäkringsspråk har man på detta vis säkerställt deltagarnas måluppfyllelse. Man har vidare skapat breddnings- och fördjupningskurser, dels för erfarna lärare, dels för dem som genomgått HPE101, HPE102 och HPE103. Samtidigt är det bara i en av breddningskurserna i HPE300-serien som ovanstående kurser krävs som förkunskapskrav. HPE101 är nu utformad för att vara en introduktionskurs i högskolepedagogik men behöver alltså inte läsas först.

Jag noterar också att det i Anställningsordning för anställning av lärare vid Göteborgs universitet inte framgår att det bara är vissa av de högskolepedagogiska kurserna som är behörighetsgivande för anställning.⁶⁶

Jag anser därför att PIL bör revidera ramarna för sitt kursutbud. Alla PIL:s poänggivande högskolepedagogiska kurser bör vara behörighetsgivande. Det innebär att en lärare fritt kan välja de högskolepedagogiska kurser som läraren upplever mest relevanta. Man kan t.ex. tänka sig att en lärare kan vilja kombinera HPE101 (introduktionskurs) med HPE201 (forskarhandledning) och HPE303 (examination och bedömning) för att på bästa sätt få stöd för sin undervisning, medan en annan lärare som undervisar masterstudenter på distans skulle vilja välja kursen HPE302 (Design för lärande med digitala redskap), HPE301 (Engelska som undervisningsspråk) och HPE304 (Handledning av uppsatser och examensarbeten). Båda kombinationer ger minst 15 hp och båda innehåller uteslutande poänggivande högskolepedagogiska kurser. I och med att PIL ger ett varierat kursutbud bör lärare uppmuntras att välja fritt bland kurserna. För oerfarna lärare kan det ändå vara motiverat att rekommendera en viss studiegång. Formella förkunskapskrav i kursplanerna som innebär en fastlagd progression mellan kurserna bör dock undvikas. Vad detta får för konsekvenser för möjligheten att ta ut en magisterexamen behöver redas ut.

Samma kursutbud men med friare ramar bör också minska risken att deltagarna upplever att de genomgår en "utbildning" för att bli "behöriga" som lärare. Detta är en myck-

---

⁶⁶ Se http://www.gu.se/digitalAssets/1499/1499852_1445481_ansta--llningsordning-2013---styrdokument.pdf. Med detta menar jag inte att specifika kurser bör anges i anställningsordningen: tvärtom. Kravet på högskolepedagogisk utbildning bör vara generellt utformat i en sådan föreskrift.

et viktig aspekt i sammanhanget. Gränsen mellan utbildning och stöd bör i största möjliga utsträckning suddas ut.

7. Komplettera kursen HPE101 med en eller flera introduktionskurser

HPE101 Högskolepedagogik 1: baskurs är ambitiös och ska ge en bred introduktion till högskolepedagogisk teori och till uppdraget att vara lärare. Kursen bygger på litteraturstudier och diskussioner, där deltagarna reflekterar över sin lärarroll är centrala. Undervisningen består av 5 halvdagar och 2 heldagar samt nätbaserade aktiviteter i samband med ett webbseminarium. Examinationen består av medverkan i ett nätbaserat seminarium, genomförande av en minilektion och inlämning av en skriftlig kursrapport.

Kursens innehåll och uppläggning verkar väl genomtänkt och relevant. Deltagarna får tillfälle att koppla teori till sina egna reflektioner om lärande och sina egna erfarenheter av rollen som lärare. Flera uppgifter inom kursen handlar om att anknyta till egna erfarenheter av att undervisa och bidra med exempel från undervisningen.⁶⁷ En kursuppgift är också att auskultera på andra kursdeltagares undervisning.

Signalen som ges är alltså att kursen förutsätter att kursdeltagaren har undervisning, vilket skapar problem för gruppen nyantagna doktorander. Detta trots de justeringar PIL har gjort för att förbättra situationen för deltagare utan undervisningserfarenhet.

Av Regler för utbildning på forskarnivå vid Göteborgs universitet – doktorandreglerna § 12.1 (Dnr V 2015/327) framgår att:

Doktorand som undervisar på grund- eller avancerad nivå ska ha genomgått kursen Högskolepedagogik 1: baskurs, 5 högskolepoäng. För doktorand som har annan pedagogisk utbildning kan en motsvarande bedömning göras enligt Handläggningsordning för provning och erkännande av pedagogiska meriter.

Som nämns i inledningen innebär detta ett slags moment 22 för nyantagna doktorander som saknar tidigare erfarenhet av att undervisa: de får inte undervisa förrän de genomgått HPE101 samtidigt som kursen är utformad för deltagare som har tidigare undervisningserfarenhet. Av intervjuerna att döma verkar detta främst vara ett problem för doktorander inom Naturvetenskaplig fakultet, där det finns många unga och internationella doktorander.⁶⁸

Istället för att försöka ytterligare revidera HPE101 för att passa även nyantagna doktorander utan tidigare undervisningserfarenhet föreslår jag att PIL inför en ny, kortare högskolepedagogisk introduktionskurs som riktar sig till doktorander utan tidigare erfarenhet av undervisning. Kursens syfte är att ge de mest grundläggande verktygen för att deltagarna ska känna sig trygga att i rollen som lärare möta studenter för första gången. Kursen bör främst lägga fokus på praktiska undervisningstips med viss introduktion till

---

⁶⁷ Följande formuleringar och uppgifter förekommer i instruktionerna till kursen: "Använder du IKT i din undervisning?", "Diskutera TPACK-modellen i relation till din egen undervisning och reflektera kritiskt över om du använder IKT på det mest optimala sättet", "argumentera för sina ställningstaganden när det gäller den egna undervisningen", "Tanken med uppgiften (den skriftliga slutexaminationen) är att den ska hjälpa till att identifiera sådant som skulle kunna förbättras i den egna undervisningen", "...ha att göra med den undervisning, utveckling eller handledning man själv är delaktig i". Det framgår dock att "Om man inte ha undervisning går det bra att skriva om den undervisning som bedrivs vid den egna institutionen".

⁶⁸ Enligt "Villkor för deltagande i GU:s högskolepedagogiska kurser" (PM till Enhetsrådet 2014-09-22) saknar 14,5 % av deltagarna på HPE101 helt undervisningserfarenhet. 46 % anger "Ingen erfarenhet" eller "Viss erfarenhet (mindre än ett studieår)". Det är på sätt och vis mer överraskande att detta PM visar att 109 av 161 lärare har undervisat mer än ett år och att en betydande andel av dem troligen gjort det utan tidigare högskolepedagogisk utbildning.

central lärandeteori och diskussion om lärarrollen. För denna målgrupp är steget från student till pedagogiskt ansvarig och myndighetsutövande lärare en viktig aspekt.

Kursen bör inte ersätta HPE101 utan vara en första introduktion endast för dem utan tidigare undervisningserfarenhet på vilken sedan HPE101 bygger vidare. Kursen bör utformas som en poänggivande kurs (t.ex. 2–3 hp) men placeras på grundnivå för att kunna medge det fokus på undervisningspraktik som målgruppen särskilt behöver. PIL bör alltså för denna kurs göra avsteg från sin princip att högskolepedagogiska kurser ska ligga på avancerad nivå. Kursen kan med fördel specialdesignas för Naturvetenskaplig fakultet men skulle också kunna ges för en bredare målgrupp. Det senare riskerar dock att locka deltagare med viss undervisningserfarenhet som borde gå HPE101.⁶⁹

Det finns tydliga indikationer på att HPE101 passar dåligt också för målgruppen timlärare eller adjungerade lärare som förordnas på 20–40 % för undervisning under kortare perioder. För dessa lärare, som har sin huvudsakliga yrkesverksamhet utanför universitetet, upplevs det som svårt att inom ramen för uppdraget genomgå de ordinarie högskolepedagogiska kurserna på grund av deras omfattning och närvarokrav. Även för institutionerna blir det orimligt att ersätta dessa lärare för att genomgå en utbildning som kan vara lika omfattande som deras läraruppdrag vid institutionen. Endast i de fall lärarna kontinuerligt anlitas under ett flertal år kan institutionerna uppleva det möjligt att investera så mycket i deras kompetensutveckling som HPE101 kräver.

Förekomsten av tidsbegränsade läraranställningar och timarvoderade varierar mycket mellan olika ämnesområden. Inom vissa ämnesområden är yrkesverksamma en mycket viktig förutsättning för att kunna erbjuda utbildning av högsta kvalitet. Det gäller inte minst konstnärlig utbildning, där medverkan av ledande konstnärer med expertis inom specialområden starkt bidrar till kvaliteten i utbildningarnas konstnärliga grund. Det gäller också medicinsk utbildning, där klinisk personal bidrar med professionsinriktade kunskaper och färdigheter.

Inom åtminstone dessa båda ämnesområden bör en specialanpassad kortkurs utformas som innehåller vissa grundläggande högskolepedagogiska aspekter som ger tillräcklig grund för deras begränsade läraruppdrag: myndighetsutövning inom högskolan, relationen lärare–student, vissa grundläggande lagar och regler för undervisningen. En sådan kortkurs ersätter alltså inte ordinarie högskolepedagogiska kurser utan är ett komplement som innebär att universitetet bättre kan ta ansvar för att också denna ganska stora lärargrupp har grundläggande högskolepedagogiska kunskaper. Risken är annars stor att dessa lärare helt kommer sakna högskolepedagogisk utbildning.

Om en sådan kortkurs ska fungera också för timlärare, behöver den vara mycket begränsad i omfattning, troligen bara motsvarande ungefär en eller två heldagar. Kursen kan ges med blandad undervisning eller eventuellt på distans. Kurserna kan vara poänggivande men hanteras troligen bättre som en kompetensutvecklingskurs efter vilken deltagarnas får ett kursintyg. PIL bör få i uppdrag att utforma sådana kurser för de fakulteter som anser att de behöver det.

En svårighet kommer att bli att definiera målgruppen för dessa kortkurser på ett sådant sätt att det inte urholkar basen för de andra poänggivande kurserna.⁷⁰ Jag vill betona att en kortkurs för lärare som bara anlitas till en mindre omfattning vid universitetet bara kan fungera som en första introduktion till läraruppdraget inom högskolan. Institutionerna har ansvaret för att dessa lärare inte får för stort pedagogiskt ansvar. Rollen som

---

⁶⁹ Det är möjligt att redan den befintliga minikursen Att undervisa i praktiken innehåller delar av detta och kan revideras för detta syfte. Se <http://pil.gu.se/aktiviteter/minikurser/att-undervisa>.

⁷⁰ Frågan om avgränsning av bl.a. denna målgrupp diskuteras i Bengt Petersons PM till Utbildningsnämnden 2014-01-30 Rangordning av sökande till kurser i högskolepedagogik, se särskilt bilaga 2 och 3.

examinator och kursansvarig måste rimligen ligga på lärare för vilka det finns helt andra förutsättningar att säkerställa en hög vetenskaplig/konstnärlig och pedagogisk nivå.

8. Se över genomströmningen i kurserna

Lärare och doktorander kan uppleva att de kommer i kläm i det högskolepedagogiska systemet. De måste inom en viss tid gå en kurs för att bli behöriga för tillsvidareanställning som lärare, befordran eller för att få undervisa som doktorander. Om det inte finns kursplatser på kursen i fråga, kan besvärliga situationer uppstå. Synen på vad som är god framförhållning vid ansökan till en kurs skiljer sig inte sällan mellan sökande och kursgivare. Att behöva vänta på plats en till två terminer kan högskolepedagogiska enheter anse vara fullt normalt. Lärare kan förvänta sig att få plats på en kurs nästa månad.

Mitt intryck är att PIL genom åren upparbetat en väl avvägd dimensionering av kurserna inom basutbudet som bygger på en noggrann årlig uppföljning av söktryck och utvecklingen över tid. Samtidigt finns fortfarande kritik mot att alla sökande inte får plats, vilket kan vara en åsikt som lever kvar från tidigare förhållanden med fler sökande än kursplatser men som ändå måste tas på allvar. PIL har sedan något år gått över till "först till kvarn"-principen och har övergett tidigare kriterier för vilka sökande som skulle få förtur.⁷¹ Det verkar vara en klok omläggning. Samtidigt kommer behovet av att hantera vissa "särskilt brådskande fall" att finnas kvar. När individer i enskilda fall kommer i kläm bör extra kursplatser skapas, vilket ställer krav på en viss flexibilitet i antagningsarbetet och hos undervisande kursledare.

När deltagaren väl blivit antagen till en kurs gäller det att bli godkänd för att kunna få poängen registrerad. Det är ofta viktigt för deltagare att bli godkända i direkt anslutning till kursen. Att ha deltagit på en kurs utan att bli godkänd ger ingen behörighet eller merit. Det förekommer i varje kursomgång att deltagare inte hinner göra examinationsuppgifterna inom kursens tidsram eller blir underkända vid examinationen. Många gånger kan det ta månader eller år innan samtliga i en kursomgång blivit godkända. Störst ansvar för detta har naturligtvis kursdeltagaren själv. Samtidigt är förutsättningarna för att gå högskolepedagogiska kurser ganska dåliga i och med att kursdeltagarna långt ifrån alltid får tillräckligt med tid avsatt. Detta kan leda till kritik mot kurserna.

PIL måste därför se till att kursupplägget ger bästa möjliga förutsättningar för deltagaren att hinna genomföra kursuppgifterna inom ramen för den tid som kursen pågår. Ju fler obligatoriska moment en kurs innehåller och ju större krav som ställs vid examinationen, desto större risk att deltagare inte blir godkända. På så sätt finns en olycklig motsättning mellan höga kvalitetskrav i kurserna å ena sidan och å andra sidan kravet på behörighet för lärare och undervisande doktorander.

Genomströmningen på PIL:s kurser är hög 2014 när man tittar på dagsaktuella siffror som ger värden 11–20 månader efter att kurserna genomfördes. För de behörighetsgivande kurserna är genomströmningen 83–90 %. Siffrorna i verksamhetsberättelsen för 2014, som är hämtade i närmare anslutning till kurserna, visar dock på en genomströmning på 50–84 %. Även om alla kursomgångar troligen inte har hunnit rapporteras in till verksamhetsberättelsen, bör detta ändå tolkas som en indikation på att kursdeltagarna inte hinner avsluta kurserna inom utsatt tid.

Jag rekommenderar därför PIL att närmare analysera genomströmningen på framför allt de behörighetsgivande kurserna och forskarhandledningskursen. När registreras godkända resultat i Ladok för respektive kursomgång? Vilka obligatoriska moment eller ex-

---

⁷¹ Beslutet föregicks av Bengt Peterssens PM till Utbildningsnämnden 2014-01-30 Rangordning av sökande till kurser i högskolepedagogik samt Bengt Peterssens PM till Enhetsrådet 2014-11-21 Förändrad rangordning av sökande till HPE-kurser?

aminationsuppgifter brukar släpa efter för kursdeltagare? Skulle förändringar i obligatoriska moment och examinationsuppgifter kunna höja genomströmningen?

Att en viss andel av deltagarna inte blir godkända är ofrånkomligt och i grunden ett tecken på att kurserna håller en viss nivå. I och med att kurserna är obligatoriska är det samtidigt problematiskt att deltagare inte blir godkända. Det gäller att hitta rätt balans mellan rimliga krav i examinationen och rätten att gå den personalutbildning som krävs för arbetet som lärare. Kanske finns obligatoriska inslag eller examinationsmoment som inte är nödvändiga för att garantera att deltagarna uppfyller kursernas mål eller som kan utformas på ett sätt som fungerar bättre för deltagarna i relation till deras övriga arbets-situation?

9. Systematisera formerna för hur institutionsanknutna lärare anlitas

Systemet med institutionsanknutna lärare kräver mycket mer samordning och administration från PIL:s sida och ger osäkrare förutsättningar för långsiktig bemanningsplanering än att bara ha tillsvidareanställd personal vid PIL. Det är svårt att utnyttja institutionsanknutna lärare för konsultativt arbete, eftersom det ofta kräver en flexibel planering av resurserna. Det innebär också sämre möjligheter att kompetensutveckla lärarna och skapa samsyn kring olika högskolepedagogiska frågor. Det är också svårt att anlita institutionsanknutna lärare på långsiktig basis och satsningar på kompetensutveckling riskerar att gå om intet om läraren slutar efter ett par år. Att anlita många lärare på liten procent blir normalt mer resurskrävande på grund av ställtid och uppdelning av arbetsuppgifter på flera parter. Lärare upplever det ofta som mer betungande att ha två uppdrag på sammanlagt 100 % än ett uppdrag på 100 % – 1 + 1 blir ofta mer än 2 när det gäller arbetstid. Det blir också svårare att få alla lärare att fullt ut delta i enhetens utvecklingsarbete eller ens komma på personalmöten. Systemet bygger slutligen på att institutionerna upplever att det finns incitament och ett mervärde för dem att ha lärare verksamma vid PIL.

Trots alla dessa svårigheter är det uppenbart att det stora antalet institutionsanknutna lärare är en av de största framgångsfaktorerna för PIL. Lärarna bidrar med ämnesdidaktisk kompetens, med aktuell erfarenhet av att undervisa studenter och arbeta pedagogiskt i en institutionsmiljö och inte minst med legitimitet i sin roll som kollega till kursdeltagarna. Lärarna fungerar som kommunicerande länkar mellan PIL och institutionerna och bidrar till PIL:s förankring inom universitetet. Att Göteborgs universitet dessutom beslutat att ersättning sker genom kontering undanröjer problemet med dyrbar OH-fakturering. Alla inblandade verkar acceptera detta som en smidig administrativ hantering.

Det som PIL och kärnverksamheten tillsammans ytterligare kan utveckla är att skapa längre överenskommelser för att ge en flerårig planeringshorisont för bemanningen hos båda parter och på så vis också minska den administrativa hanteringen. Möjligheten att en större andel av lärarnas tjänst kopplas till PIL bör övervägas åtminstone för vissa institutionsanknutna lärare. Det skulle ge en bättre personell bas för PIL att utveckla verksamheten.

PIL kan ytterligare systematisera kraven för vilka lärare som ska anlitas. Det bör minska risken att institutionerna föreslår lärare de själva inte kan eller vill utnyttja fullt ut i sina utbildningar. Det bör också öka statusen hos lärare att undervisa på PIL. Det kan ske antingen genom att i full transparens internutlysas läraruppdrag vid PIL eller genom en informell dialog med samtliga verksamhetsföreträdare men med en tydlig specifikation av de krav lämpliga kandidater måste uppfylla.

Lärare av särskilt intresse för PIL bör t.ex. vara excellenta lärare, pedagogiska pristagare, pedagogiska ledare (t.ex. studierektorer, programansvariga), lärare som drivit pedago-

giska utvecklingsprojekt med kollegor, lärare som presenterat resultatet av utvecklingsarbete i artiklar och vid konferenser, lärare med specialkompetens inom pedagogik, didaktik eller psykologi. För undervisning framför allt inom forskarhandledning är erfarna handledare som är framstående inom forskning särskilt intressanta. Lärarna bör utmärka sig genom att vara innovativa och ha stor förmåga att utveckla undervisning tillsammans med andra.

Det finns en översikt av lärare från institutionerna inom Utbildningsvetenskaplig fakultet. Även om de bidrar med viktig forskningskompetens inom pedagogik och didaktik, kan det ändå vara relevant att försöka hitta en bättre ämnesmässig balans hos de anlitade lärarna som återspeglar ämnesbredden inom hela universitetet.

10. Samordna bättre med den högskolepedagogiska verksamheten vid Chalmers

Det finns en hel del utbildning och forskning vid Göteborgs universitet som bedrivs gemensamt med eller i nära samarbete med Chalmers. Det gäller främst vid Naturvetenskapliga fakulteten och IT-fakulteten. Lärare verksamma vid dessa fakulteter ingår i gemensamma lärarlag och delar i praktiken sin anställning mellan lärosätena. Det innebär bland annat att lärare i dessa verksamheter kan delta på högskolepedagogiska aktiviteter vid båda lärosäten men också att högskolepedagogiska krav ställs på institutioner och lärare från två håll. Samordning i någon större omfattning verkar inte ske mellan de högskolepedagogiska enheterna. Några av de intervjuade har föreslagit en bättre samordning eller till och med en samorganisering av de båda enheterna.

Jag föreslår att PIL:s föreståndare ges i uppdrag att tillsammans med sin motsvarighet vid Chalmers analysera respektive enhets verksamhet och säkerställa att det finns en effektiv samordning och rollfördelning. Det kan innebära att utbud som riktar sig till lärare vid Naturvetenskapliga fakulteten och IT-fakulteten samordnas mellan enheterna och bara erbjudas på ett av lärosätena. Det skulle medge en specialisering och fördjupning som är mer resurseffektiv och som kunde utveckla båda verksamheter och komma lärare vid båda lärosäten till del.

När inventering av lärares högskolepedagogiska utbildning görs eller när andra högskolepedagogiska krav ställs gentemot institutioner och lärare på Göteborgs universitet bör aktiviteter vid Chalmers räknas med för de lärare som är verksamma vid båda lärosäten. Man bör i största möjliga mån undvika att lärare hamnar i kläm mellan två olika system, vilket är lätt att säga men svårt att åstadkomma.

11. Förbättra samverkan med Personalenheten

Personalenheten ansvarar för personalens utveckling av allmän arbetslivskompetens. Enheten ger utbildningar i chefs- och ledarskap, personaladministration, arbetsmiljö, lagar och förordningar m.m. Enheten erbjuder också handledning och coaching av chefer och grupper. All ledarskapsutbildning ligger inom Personalenhetens ansvar, varav den största är Chefsutvecklingsprogrammet (CUP). Det innebär att enheten också ansvarar för Ledarutbildning för studierektorer och Ledarprogram för utbildningsansvariga. I båda dessa utbildningar finns inslag som PIL ger på uppdrag av Personalenheten.

Att Personalenheten och PIL samverkar i ledarskapsutbildning som riktar sig till pedagogiska ledare är mycket bra, då respektive enhet kan bidra med sin spetskompetens i en och samma utbildning. Man kan diskutera om ansvaret för utbildning av pedagogiska ledare ska ligga på en annan enhet än den som ansvarar för all högskolepedagogisk utbildning. Nationellt lyfts normalt pedagogiskt ledarskap fram inom ramen för högskolepedagogiken. Samtidigt är det inte någon viktig fråga så länge samverkan fungerar mellan enheterna och utbildningarna håller hög kvalitet.

För att säkerställa kvaliteten i de pedagogiska ledarskapsutbildningarna bör dock PIL samverka mer systematiskt med Personalenheten. Det vore naturligt om medarbetare vid båda enheter träffades på en gemensam utvecklingsdag för att diskutera arbetsmetodik, pedagogiska frågor och förstås planeringen av de gemensamma kurserna. Vad kan enheterna lära av varandra i sitt arbete med att utveckla ledare respektive lärare? Vad kan PIL lära av t.ex. Personalenhetens kompetens kring coachande ledarskap?

PIL bör tydligt integrera Personalenheten i det fortsatta arbetet med att samordna utbildningsansvariga för att säkerställa att även ledarskapsfrågor fortsatt kan fördjupas inom gruppen.

12. Finjustera det egna kvalitetsarbetet

På många sätt har PIL ett väl fungerande kvalitetssystem för sina utbildningar. Varje kurs har en fastställd kursplan som kombineras med en kursguide per kursomgång. Man genomför kursvärderingar på varje kurs som ska sammanställas och där kursledaren kortfattat ska kommentera utfallet och föreslå förbättringar. PIL har skapat en intern Kursledarguide som på ett föredömligt sätt beskriver uppdraget som kursledare och examinator och de olika stegen i arbetsprocessen för varje kurs, bl.a. hur arbetet med kursvärdering ska gå till. PIL har vidare fastställt en Handläggningsordning för prövning och erkännande av högskolepedagogiska meriter.⁷² PIL har tidigare också haft fastställda principer för rangordning av sökande till kurserna och har inför 2015 fattat väl grundade beslut om att ändra dessa principer (se ovan). PIL har särskilt utvärderat vissa aspekter av kursverksamheten, t.ex. genom rapporten Villkor för deltagande i GU:s högskolepedagogiska kurser.⁷³

Helhetsintrycket är att PIL har jobbat mycket systematiskt med ramarna kring sitt kvalitetsarbete. Det som återstår nu är att säkerställa att alla kursledare fullt ut verkligen arbetar i enlighet med dessa ramar, t.ex. dokumenterar varje kursomgång på det sätt som är beslutat. Dokumentationen är i nuläget inte fullständig för varje kursomgång. Sammanställningar av kursvärderingar kan komma långt efter kursens avslutning och varierar i kvalitet när det gäller lärarens egna kommentarer. Att få detta att fungera fullt ut är naturligtvis en extra stor utmaning när de flesta kursledare är institutionsanknutna och arbetar på PIL endast som en liten del av sin anställning.

PIL bör också utnyttja det goda nationella samarbete som finns mellan högskolepedagogiska enheter. Skulle det gå att etablera enkla former för peer review av aspekter i verksamheten eller knyta externa personer till PIL som kritiska vänner? Möjligen kan U6-samarbetet utvecklas åt detta håll.⁷⁴ Åtminstone skulle det utan tvekan vara givande för andra enheter i Sverige att få inblick i PIL:s verksamhet.

---

⁷² Se <http://pil.gu.se/resurser/meriter>.

⁷³ Bengt Peterssons PM 2014-09-22 till Enhetsrådet.

⁷⁴ Det högskolepedagogiska U6-samarbetet innebär att föreståndarna för de högskolepedagogiska verksamheterna vid GU, LiU, LU, SU, UmU och UU regelbundet träffas.

Bilagor

Bilaga 1 Utredningens uppdrag

Bilaga 2 Förteckning över intervjuade

Bilaga 3 Intervjuguide

Bilaga 4 SUHF:s Rekommendationer om mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning samt ömsesidigt erkännande

Bilaga 5 PIL:s Verksamhetsplan år 2015

Bilaga 6 PIL:s Verksamhetsberättelse 2014

Bilaga 7 PIL:s Verksamhetsidé

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildningsnämnden
Mette Sandoff, vicerektor

UPPDRAG
2015-03-05 Dnr PAN 2015/193

1 / 2

Att: Fredrik Oldsjö

Utvärdering av högskolepedagogisk utveckling

1) Utvärderare och uppdragsgivare

Ansvarig utvärderare är fil dr Fredrik Oldsjö, områdeskanslichef, Stockholms universitet. Han har tidigare varit föreståndare för Universitetspedagogiskt Centrum (UPC), Stockholms universitet.

Uppdragsgivare är Utbildningsnämnden, Göteborgs universitet. Utbildningsnämnden och enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) är de primära mottagarna av utvärderingens resultat.

2) Utvärderingens syfte

Syftet med utvärderingen är dels att granska PIL:s verksamhets inverkan på och stöd till den högskolepedagogiska utvecklingen på Göteborgs universitet, dels i en skriftlig rapport föreslå eventuella förbättringsåtgärder. Utvärderingens resultat och efterföljande diskussion ska användas i Utbildningsnämndens och PIL-enhetens verksamhetsplanering.

3) Vad som skall utvärderas

Utvärderingen avgränsas till den högskolepedagogiska utbildning och utveckling som universitetet genomför med stöd av PIL-enheten.

Huvudfrågan som ska belysas i utvärderingen är: Hur svarar PIL-enhetens högskolepedagogiska verksamhet mot universitets behov?

Följande aspekter ingår när huvudfrågan om PIL:s verksamhet ska belysas:

- Beskrivning och analys av kurs- och aktivitetsutbudets inriktning, innehåll och dimensionering
- Beskrivning och analys av fakulteternas, institutionernas och andra intressenters behov av universitetsgemensamma högskolepedagogiska insatser
- Jämförelser mellan utbud och efterfrågan när det gäller de universitetsgemensamma högskolepedagogiska insatserna
- Beskrivning och bedömning av PIL-enhetens eget kvalitetsarbete
- Bedömning av GU:s universitetsgemensamma högskolepedagogiska utbud och utveckling ur ett jämförande omvärldsperspektiv

PIL-enheten är för närvarande involverad i flera nya satsningar där en utvärdering av resultat skulle vara alltför tidig att göra. Det gäller den nya ordningen för pedagogisk excellens, den pedagogiska akademien, det pedagogiska idéprogrammet samt den strategiska satsningen på infrastruktur för nätburen undervisning och ”blended learning”. Dessa ska inte vara föremål för utvärderingen. Inte heller den organisatoriska placeringen av PIL-enheten under Utbildningsvetenskapliga fakultetsstyrelsen och verksamhetsstyrningen via Utbildningsnämnden ingår i den nu planerade utvärderingsomgången.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL)

Västra Hamngatan 25, PO Box 300, SE 405 30 Göteborg

www.pil.gu.se

4) Utvärderingens kontext

Universitetsspecifika utgångspunkter för utvärderingen är universitetets strategi som är formulerad i Vision 2020 samt universitetets årsberättelser från 2013 och 2014. Andra utgångspunkter är universitetsledningens och fakulteternas handlings- och verksamhetsplaner (utbildningsdelarna), vilka beskriver mål och riktade handlingar samt uppföljningar på dessa. Ur PIL-enhetens verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser går det att utläsa enhetens planerade utbud, och aktiviteter samt vad som faktiskt har genomförts.

Allmänna utgångspunkter för utvärderingen är nationella styrdokument, t.ex. högskoleförordningen och nationella överenskommelser inom högskolevärlden, t.ex. yttranden från SUHF samt andra övergripande initiativ för och analyser av högskolepedagogisk utveckling. Ytterligare en allmän utgångspunkt är den aktuella diskussionen om UKÄ:s förändrade utvärderingsmodell.

5) Administrativt stöd och referensgrupp

Utvärderaren erhåller administrativt stöd från PIL för utvärderingens genomförande inklusive planering av de intervjuer som ska genomföras.

En referensgrupp inrättas som utvärderaren kan använda som ett stöd under planering, genomförande och rapportering.

6) Tidplan

Utvärderarens uppdragsperiod är från den 1 april 2015 till och med den 31 december 2015.

Utvärderingen omfattar tre delar: en förstudie för inhämtande av dokumentation m.m. (ca 40 at), intervjuer med intressenter vid universitetet (ca 40 at), muntlig och skriftlig rapportering (ca 80 at). Den empiriska delen med intervjuer på plats i Göteborg genomförs preliminärt i juni och augusti/ september 2015.

En muntlig delrapportering förväntas ske på PIL:s enhetsrådsmöte den 11 november 2015. En skriftlig rapport lämnas inför Utbildningsnämndens möte den 17 december 2015, då även en muntlig föredragning hålls.

7) Ekonomi

Bokning av resor och logi sker genom PIL-enhetens försorg. Utbetalning av ersättning för uppdragets genomförande sker så snart utvärderingsrapporten presenterats på Utbildningsnämndens möte i december 2015. Kostnaderna för utvärderingen finansieras inom ramen för PIL:s budget.

8) Återföring

Utvärderarna ska rapportera till Utbildningsnämnden och PIL-enheten. Utöver detta ska utvärderaren vara införstådd med att muntligt informera fler intressenter vid Göteborgs universitet om krav på detta ställs, bl.a. universitetsledning och fakultetsstyrelser.

Bilaga 2 Förteckning över intervjuade

Britt-Marie Apelgren, Prodekan vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, ordförande i kvalitetsutskottet

Gunnar Bergh, Prefekt vid Institutionen för språk och litteraturer

Annika Bergviken Rensfeldt, PIL och Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Bengt-Ove Boström, Vicerektor och ordförande i Enhetsrådet

Magnus Braide, Viceprefekt och utbildningsansvarig vid Institutionen för biomedicin

Ulf Dalnäs, Prefekt vid Högskolan för design och konsthantverk

Thomas Erhag, Prefekt vid Juridiska institutionen

Mattias Goksör, Prefekt vid Institutionen för fysik

Margareta Hallberg, Dekan vid Humanistiska fakulteten

Boo Johansson, Viceprefekt vid Psykologiska institutionen, tidigare ordförande i Forskarutbildningsutskottet

Per Karlsson, Studentrepresentant i Utbildningsnämnden

Johannes Landgren, Prodekan vid den Konstnärliga fakulteten och ny ordförande i Enhetsrådet

Jan Landström, Viceprefekt och utbildningsansvarig vid Institutionen för didaktik och pedagogisk profession

Ulla Mauritzson, Prefekt vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Andreas Moberg, Proprefekt och utbildningsansvarig vid Juridiska institutionen

Silvana Naredi, Vicedekan vid Sahlgrenska akademien

Urban Nuldén, Prefekt vid Institutionen för tillämpad informationsteknologi

Pia Nykänen, PIL och Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Susanne Persson, PIL

Bengt Petersson, PIL

Anna Ruus, studentrepresentant i Enhetsrådet

Mette Sandoff, Vicerektor och ordförande i Utbildningsnämnden

Susanne Skyllberg, PIL

Kristina Sundell, Studierektor och utbildningsansvarig vid Institutionen för biologi och miljövetenskap

Maria Sunnerstam, PIL

Ola Wetterberg, Prodekan vid Naturvetenskapliga fakulteten

Magnus Åkesson, Utvecklingsledare vid Sektionen för ledar- och kompetensutveckling

Malin Östling, Kvalitetssamordnare vid Sektionen för Studentstöd

Bilaga 3 Intervjuguide

Vilken är din roll? Hur kommer du i kontakt med PIL?

Hur styrs PIL?

Tycker du att Enhetsrådet/Utbildningsnämnden fungerar som organ för PIL:s verksamhet?

Vilka högskolepedagogiska insatser gör PIL?

Vilken bild har du av hur dessa insatser fungerar? Svarar de mot universitetets behov?

Vilka utbildningsfrågor är de viktigaste just nu för din institution/fakultet?

Vilka behov har just din institution/fakultet av stöd från PIL?

Hur ser din eller institutionens/fakultetens kontakt ut med PIL?

Hur kommunicerar du institutionens/fakultetens behov av högskolepedagogisk utbildning och stöd till PIL?

Hur fångar PIL upp kärnverksamhetens behov?

Finns det något som kan förbättras när det gäller kärnverksamhetens insyn och påverkan på PIL:s verksamhet?

Anser du att du i din roll kan påverka PIL:s verksamhet?

Hur fungerar rollen som utbildningsansvarig vid institutionen? Vad har den tillfört? Påverkar den relationen med PIL?

Använder era lärare de resurser som finns på PIL:s webbplats?

Vilken inverkan anser du att PIL har på kvaliteten i universitetets utbildningar?

Vad är det viktigaste att PIL gör som stöd för den framtida högskolepedagogiska utvecklingen vid universitetet?

Är något i övrigt som du skulle vilja säga om PIL:s nuvarande eller framtida verksamhet?

Rekommendationer om mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning samt ömsesidigt erkännande

Förbunds församlingen beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2005 att anta rekommendationer till målbeskrivningar och att bedömning gjord på ett lärosäte att om målen är uppfyllda för en individ skall erkännas på ett annat.

Mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning

Omfattning:

Den behörighetsgivande utbildningen i högskolepedagogik omfattar sammanlagt minst 10 veckors heltidsstudier. Förkunskaperna utgörs av krav på examen från grundläggande högskoleutbildning eller motsvarande kompetens förvärvad genom yrkesverksamhet.

Mål

(utöver de allmänna målen i 1 kap 9 § högskolelagen fram till 2007, och efter den 1/7 2007 i enlighet med de målformuleringar som kommer att beslutas för den avancerade nivån)

Den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningens övergripande mål är:

- Att kursdeltagaren skall ha utvecklat kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som grund för att arbeta professionellt som lärare inom högskolan

Detta innebär att kursdeltagaren skall ha utvecklat

- Kunskaper om studenters lärande i högre utbildning utifrån teori och forskning med utbildningsvetenskaplig relevans eller motsvarande utifrån relevant konstnärligt utvecklingsarbete.
- Förmåga att planera, undervisa i, examinera samt utvärdera högskoleutbildning på vetenskaplig eller konstnärlig grund inom det egna kunskapsområdet och att stödja individers och grupperns lärande.
- Ett reflekterande förhållningssätt till den egna lärarrollen och till värdegrundsfrågor såsom vetenskaplighet/ konstnärlighet, demokrati, jämställdhet och likabehandling iden högre utbildningen.
- Kunskaper om samhällets mål och regelverk för verksamheten inom högre utbildning.
- Förmåga att tillvarata, analysera och kommunicera egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat/resultat av konstnärligt utvecklingsarbete som grund för utveckling av utbildningen och av den egna professionen.
- Och redovisat ett självständigt arbete som behandlar utbildning och undervisning inom det egna kunskapsområdet relaterat till relevant utbildningsvetenskaplig teori och forskning.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Pedagogisk utveckling och interaktivt lärande

PIL

Verksamhetsplan år 2015

Västra Hamngatan 25, Box 300, SE 405 30 Göteborg

<http://www.pil.gu.se>

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Uppdrag och styrning	1
1.2 Organisation och ledning.....	1
1.3 Verksamhetsidé.....	1
2 Verksamhet	2
2.1 Vision 2020 och pedagogisk excellens.....	2
2.2 Utbildning i högskolepedagogik.....	2
2.3 Kompetens- och verksamhetsutveckling.....	3
2.4 Riktade utvecklingsprojekt m.m.....	3
2.5 Information, publicering och omvärldsbevakning	3
2.6 Ledning, enhetsråd, lärare och administration	3
Bilaga 1. Aktiviteter år 2015	4
Bilaga 2. Preliminär budget år 2015	7
Kärnverksamhet	7
Stödverksamhet	7

1 Inledning

Utbildningsnämnden har 2014-10-16 fastställt 2015 års uppdrag i enlighet med denna verksamhetsplan. En precisering av uppdraget med länkar till webben samt en preliminär budget bifogas.^{1, 2}

1.1 Uppdrag och styrning

Utbildningsnämnden beslutar årligen om PIL-enhetens verksamhetsplan utifrån universitetets strategiska överväganden och nämndens egen handlingsplan.

1.2 Organisation och ledning

Organisatoriskt tillhör PIL-enheten den utbildningsvetenskapliga fakulteten, där PIL:s huvudsakliga utbildningsverksamhet bedrivs och där de administrativa stödfunktionerna är placerade. Enhetschefen rapporterar till dekanus i frågor som rör personal, ekonomi och andra administrativa förutsättningar för operativ ledning och genomförande av uppdraget.

1.3 Verksamhetsidé

PIL arbetar för att stimulera till engagerande högskolepedagogik och nyskapande pedagogiska idéer i enlighet med Vision 2020.

Det kollegiala samtalet står i centrum när lärare möts i de aktiviteter som enheten arrangerar, såsom kurser, seminarier, workshoppar och nätverksmöten. Vi tar aktivt tillvara möjligheterna med tvärfakultativa perspektiv och möten över ämnes- och institutionsgränser. Kollegornas erfarenheter från olika verksamheter används för att synliggöra pedagogisk mångfald, utmana invanda förhållningssätt och för att i den kollegiala dialogen pröva värdet av förändringar av existerande undervisningspraktiker. Våra aktiviteter är främst utvecklingsorienterade, men även kvalitetsstärkande.

PIL följer institutionernas arbete med att skapa kompletta akademiska miljöer med utbildning, forskning och samverkan. Vi engagerar oss i frågor om hur undervisning formas för att ha forskningsanknytning och stå på vetenskaplig grund. Digitala verktyg och nätbaserat lärande är ett utvecklingsområde där PIL både ger kurser, råd och vägledning. Vi intresserar oss för de fysiska miljöer för undervisning och lärande som universitetet erbjuder och medverkar i utvecklingsdialoger som syftar till förbättringsåtgärder.

PIL uppmärksammar pedagogiska utmaningar i anslutning till universitetets samverkansambitioner. I vårt arbete inkluderar vi även de pedagogiska förutsättningar som verksamhetsförlagd utbildning i professionsinriktad utbildning medför. Vi intresserar oss för hur universitetsutbildningarna blir användbara för studenterna, också i ljuset av livslångt lärande, internationalisering, bildning och kritiska förhållningssätt.

Vår verksamhet bygger på forskning med pedagogisk relevans samt på lärares beprövade och dokumenterade erfarenheter från högre utbildning. I arbetet med den Pedagogiska akademien vill PIL synliggöra excellenta lärare som kan stimulera fler lärarkollegor till kompetensutveckling och verksamhetsutveckling. Vi verkar även för att PIL ska vara en attraktiv partner i forskning om högskolans utbildning, undervisning och studenters lärande.

Vi granskar den samtida diskussionen kring högskolepedagogiska frågor och är engagerade i regionala, nationella och internationella dialoger kring pedagogisk utveckling i högre utbildning.

---

¹ Bilaga 1. PIL-enhetens aktiviteter år 2015

² Bilaga 2. Preliminär budget för PIL-enheten år 2015

2 Verksamhet

PIL-enheten arbetar tillsammans med institutioner, lärare och studenter för att stimulera till engagerande högskolepedagogik och nyskapande pedagogiska idéer i enlighet med Vision 2020.³ PIL:s planerade verksamhet beskrivs utifrån sex rubricerade områden där vart och ett innefattar typ av aktiviteter samt dess omfattning.

1. Vision 2020 och pedagogisk excellens
2. Utbildning i högskolepedagogik
3. Kompetens- och verksamhetsutveckling
4. Riktade utvecklingsprojekt
5. Information, publicering och omvärldsbevakning
6. Ledning, enhetsråd och administration

Prioriterade verksamheter år 2015 är: a) universitetets satsning på pedagogisk excellens, b) de behörighetsgivande högskolepedagogiska kurserna för lärare, c) handledarutbildning i forskarutbildningen, d) framtagning av det pedagogiska idéprogrammet samt e) utveckling av infrastruktur och support för nätburen undervisning.

2.1 Vision 2020 och pedagogisk excellens

PIL-enheten har i uppdrag att stödja fakulteterna i deras arbete med att bereda ansökningar vid prövning av och antagning till excellent lärare. Enheten ska stödja uppbyggnad av den pedagogiska akademien, dess seminarieverksamhet samt lärares publicering inom det högskolepedagogiska området.

2.2 Utbildning i högskolepedagogik

Under denna rubrik beskrivs poänggivande och intygsgivande kurser med högskolepedagogisk inriktning. Samtliga högskolepedagogiska kurser annonseras via PIL:s hemsida och bokas via Personalavdelningens bokningsportal för ledar- och kompetensutveckling.

Poänggivande kurser: De poänggivande kurserna är det mest omfattande uppdraget som enheten har att arbeta med. Årligen handlar det om att erbjuda ca 600 utbildningsplatser. PIL anordnar tre typer av poänggivande kurser: a) behörighetsgivande högskolepedagogik, b) handledarutbildning i forskarutbildning samt c) valbara och fördjupande kurser för erfarna lärare och handledare. De tre kurserna i HPE100-serien, som utgör den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen, är den grund på vilken breddning och fördjupning av kursutbudet sker. De båda handledningskurserna i forskarutbildning (HPE200-serien) riktar sig till nya respektive erfarna handledare. Kurserna i HPE300-serien utgör exempel på valbara kurser som syftar till breddad lärarkompetens. Slutligen finns det två fördjupningskurser, som är relaterade till masterexamen i högskolepedagogik, samt ett avslutande examensarbete.

Intygsgivande kurser: Dessa minikurser omfattar ofta två dagar och syftar till att möta både nya och mer erfarna lärares behov och önskemål om kompetensutvecklande aktiviteter, t.ex. handledning i grundutbildningen och kurser med sikte på att diskutera förbättringsåtgärder avseende kursplaner och kursguider. De intygsgivande kurserna är få till antalet.

---

³ Jfr PIL-enhetens verksamhetsidé (http://www.pil.gu.se/om_pil/verksamhet/)

2.3 Kompetens- och verksamhetsutveckling

PIL anordnar universitetsgemensamma konferenser, seminarier, workshoppar och handledning samt erbjuder rådgivande verksamhet. Institutionernas utbildningsansvariga erbjuder nätverksträffar, vilket samordnas med den pedagogiska akademien. Verksamhetsplanen innefattar en fortsatt satsning på workshoppar och handledning för lärare som önskar använda digitala tekniker i sin undervisning.

2.4 Riktade utvecklingsprojekt m.m.

Bland de riktade utvecklingsprojekt som ingår i PIL:s verksamhetsplan för år 2015 märks särskilt vårens utvecklingsarbete med att färdigställa ett universitetsgemensamt pedagogiskt idéprogram. Andra riktade utvecklingsprojekt handlar om utvärdering av den högskolepedagogiska utbildningen, PIL:s medverkan i universitetets utvecklingsprojekt avseende infrastrukturfrågor för nätburen undervisning och "blended learning" och frågan om digital examination (inkluderad i infrastrukturens satsningen). Dessutom planerar PIL att utreda möjligheterna att ge en forskarhandledarutbildning på distans, att erbjuda ett systemstöd för lärare som önskar lägga upp en pedagogisk portfölj med digitalt material (ePortfolio) samt ett utvecklingsarbete som fokuserar frågan om tillgänglighet till digitala resurser för funktionsnedsatta.

2.5 Information, publicering och omvärldsbevakning

PIL-enheten informerar lärare via webb, nyhetsbrev och riktad information till institutionerna, bland annat till de utbildningsansvariga. Under det kommande året tas ny information fram om prövning av excellent lärare, pedagogisk akademi och pedagogiskt idéprogram. Dessutom förväntas publiceringsverksamheten med lärares högskolepedagogiska texter öka.

2.6 Ledning, enhetsråd, lärare och administration

PIL-enhetens ledningsgrupp består av en chef och tre samordnare. Enhetsrådet, som ger vägledning inför operativa beslut, planerar att ha åtta möten under det kommande året. PIL är bemannat med pedagogiska utvecklare, administratörer, webbredaktör samt personal för GUL-support.

Bilaga 1. Aktiviteter år 2015

1. Vision 2020 och pedagogisk excellens

- 1.1. [Prövning av excellent lärare](#) ^{*)}
  - 1.1.1. Information (se även pkt 6.1)
  - 1.1.2. Stöd till fakulteterna
  - 1.1.3. Sakkunniggranskning
- 1.2. [Pedagogisk akademi](#) ^{*)}
  - 1.2.1. Information
  - 1.2.2. Verksamhet (se även pkt 3.2.1)
- 1.3. Publicering (se pkt 6.2)
- 1.4. [Villa Martinson – rum för skrivande](#)
- 1.5. [Pedagogiskt idéprogram](#) (se även pkt 4.1) ^{*)}

2. Utbildning i högskolepedagogik m.m. ^{4,5}

- 2.1. Poänggivande kurser
  - 2.1.1. Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning ^{*)}
    - 2.1.1.1. [HPE101](#), Högskolepedagogik 1, 5 hp
      - 2.1.1.1.1. Campus Sv (3 kurser/term, 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.1.2. Blended Sv (1 kurs/term, 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.1.3. Blended En (1 kurs/term, 24 pl/tillf)
    - 2.1.1.2. [HPE102](#), Högskolepedagogik 2, 5 hp
      - 2.1.1.2.1. Humanistisk (1 kurs/term, 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.2.2. Handels (1 kurs, vt, 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.2.3. IT (inget kurstillfälle)
      - 2.1.1.2.4. Konstnärlig (1 kurs, vt, 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.2.5. Naturvetenskaplig (2 kurs/vt., 24 pl/tillf) (ges på engelska)
      - 2.1.1.2.6. Sahlgrenska akademien (1 kurs/ht., 24 pl/tillf)
      - 2.1.1.2.7. Samhällsvetenskaplig (1 kurs/term, 18 pl/tillf)
      - 2.1.1.2.8. Utbildningsvetenskaplig (ev 1 kurs, vt, 24 pl/tillf)
    - 2.1.1.3. [HPE103](#), Högskolepedagogik, 3, 5 hp
      - 2.1.1.3.1. Campus Sv (1 kurs/term., 48 pl/tillf)
      - 2.1.1.3.2. Nät En (1 kurs/term., 24 pl/tillf)
  - 2.1.2. Handledarutbildning
    - 2.1.2.1. [HPE201](#),Handledning i forskarutbildning, 5 hp ^{*)}
      - 2.1.2.1.1. Campus Sv (3 kurser/term, 24 pl/tillf)
      - 2.1.2.1.2. Campus En (1 kurs/term, 24 pl/tillf)
    - 2.1.2.2. [HPE202](#),Handledning för erfarna handledare i forskarutbildning, 5 hp (12 pl/term.)
  - 2.1.3. Breddad lärarkompetens
    - 2.1.3.1. [HPE301](#), Engelska som undervisningsspråk i högre utbildning, 7,5 hp (vt, 24 pl)
    - 2.1.3.2. [HPE302](#), Design för lärande med digitala redskap, 7,5 hp (vt, 24 pl)
    - 2.1.3.3. [HPE303](#), Bedömning och examination, 5 hp (ht, 24 pl)
    - 2.1.3.4. HPE304,Handledning av examensarbeten, 3 hp (ht, 24 pl) NY
    - 2.1.3.5. HPE305, Professionsinriktad akademisk handledning, 2 hp (ht, 24 pl) NY

⁴ De prioriterade aktiviteterna är markerade med ^{*)} i listan.

⁵ Länkarna går till webbsidor publicerade 2014-10-16

- 2.1.4. Fördjupning i högskolepedagogik
  - 2.1.4.1. [HPE401](#), Litteraturstudier i högskolepedagogik, 7,5 hp (efter behov)
  - 2.1.4.2. [HPE402](#), Erfarenhetsbaserade fördjupningsstudier, 7,5 hp (efter behov)
  - 2.1.4.3. [HPE501](#), Examensarbete i högskolepedagogik, 15 hp (efter behov)
- 2.2. Intygsgivande utbildningar
  - 2.2.1. [Handledning i grundutbildning](#) (1 tillf/term, 18 pl/tillf, 2 heldgr./tillf,)
  - 2.2.2. [Bättre kursplaner](#) (1 tillf/term, 2 heldgr/tillf + 1 dag uppföljn, 18 pl/tillf)
  - 2.2.3. [Bättre kursguider](#) (1 tillf/term, 2 heldgr/tillf, 18 pl/tillf)
  - 2.2.4. Studierektor i forskarutbildningen (1 tillf/ht, 3 halvgr/tillf, 12 pl/tillf) (NY)

3. Kompetens- och verksamhetsutveckling

- 3.1. Workshoppar och handledning
  - 3.1.1. [Pedagogisk portfölj](#) (1 tillf/term, 2 heldgr/tillf, 24 pl/tillf) *)
  - 3.1.2. [Formativ kursutvärdering](#) (1ws/term, 3 heldgr/ws, 8 pl/ws)
  - 3.1.3. Att undervisa med Adobe Connect
    - 3.1.3.1. [Introduktion](#) (4 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
    - 3.1.3.2. [Fortsättning](#) (4 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
  - 3.1.4. Gör film av din föreläsning
    - 3.1.4.1. [Bildspelet som grund](#) (4 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
    - 3.1.4.2. [Videofilmen som grund](#) (4 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
    - 3.1.4.3. [Skärminspelning som grund](#) (2 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
    - 3.1.4.4. [Videostuga med handledning](#) (efter behov)
    - 3.1.4.5. [Studio](#) (efter behov)
  - 3.1.5. [Att handleda på distans](#) (1 tillf/vt, 1 heldgr/tillf, 24 pl/tillf)
  - 3.1.6. [Direkt studentrespons med clickers](#) (2 ws/term, halvgr, 6 pl/ws)
  - 3.1.7. GUL-utbildningar för lärare och administratörer
    - 3.1.7.1. [Grundkurs: Kom igång med GUL](#) (5 tillf/term)
    - 3.1.7.2. [Fortsättningskurs: GUL i undervisningen](#) (1 tillf/term)
    - 3.1.7.3. [Fördjupningskurs: Lär dig mer om GUL](#) (1 tillf/term)
    - 3.1.7.4. [GUL-administratörsutbildning](#) (6 tillf/term)
    - 3.1.7.5. [Fördjupningskurs GUL-administratörsutbildning](#) (1 tillf/term)
    - 3.1.7.6. [Anpassad GUL-utbildning för lärare](#) (15 tillf/term)
    - 3.1.7.7. [Boka GUL-supporten en timme](#) (2 tillf/vecka)
    - 3.1.7.8. GUL-stuga (efter behov)
- 3.2. Seminarier
  - 3.2.1. [Högskolepedagogiska kollegiet](#) (HPK) (2 tillf/vt, halvgr)
  - 3.2.2. Seminarier för utbildningsansvariga (ev 2 tillf/term, 2 tim/tillf)
  - 3.2.3. Pedagogiska akademins seminarier (ht, omfattning ej fastställd)
- 3.3. Universitetsgemensamma konferenser
  - 3.3.1. [GU Online](#) (1 tillf våren 2015)
  - 3.3.2. [HKG 2015](#) (1 tillf hösten 2015) (webbsida ännu ej klar)

- 3.4. Rådgivande verksamhet och lärarsupport
  - 3.4.1. [Pedagogisk feedback](#) (efter framställan till PIL)
  - 3.4.2. [Kursutformning med IT-stöd](#) (efter framställan till PIL)
  - 3.4.3. [Stöd från samverkande IT-pedagoger](#) (SIP)
  - 3.4.4. [Lärarsupport för digitala pedagogiska resurser](#) (Urkund m.m.)
  - 3.4.5. [Granskning och analys av kursplaner samt didaktisk dialog \(GADD\)](#)
  - 3.4.6. Konsultativ medverkan på institutioner (efter framställan till PIL)
- 3.5. Öppna webbresurser för lärare
  - 3.5.1. [Digitala pedagogiska resurser på webben](#)
  - 3.5.2. [Akademisk redlighet](#)

4. Riktade utvecklingsprojekt m.m.

- 4.1. [Pedagogiskt idéprogram](#) (vt 2015) *)
- 4.2. Utvärdering av högskolepedagogisk utbildning
- 4.3. [Digital examination](#) (samordnas med pkt 4.4 nedan) *)
- 4.4. [Infrastruktur för nätburen undervisning och ”blended learning”](#) *)
- 4.5. [Lärohandbok](#)
- 4.6. Pedagogisk portfölj - ePortfolio
- 4.7. Forskarhandledarutbildning på distans
- 4.8. Digitala resurser – tillgänglighet
- 4.9. Övriga riktade utvecklingsprojekt

5. Information, publicering och omvärldsbevakning

- 5.1. Information, reportage, nyhetsbrev, webb m.m. (www.pil.gu.se)
- 5.2. [Högskolepedagogisk publicering](#) och [PIL-rapporter](#)
- 5.3. Omvärldsbevakning, konferenser m.m.

6. Ledning, enhetsråd, lärare och administration

- 6.1. [Ledning](#)
- 6.2. [Enhetsråd](#)
- 6.3. [Lärare](#)
  - 6.3.1. Pedagogiska utvecklare på PIL
  - 6.3.2. Lärare från andra enheter vid GU
- 6.4. [Administration](#)
  - 6.4.1. Personal, ekonomi, information, uppföljning, samordning m.m.
  - 6.4.2. Studieadministration (Ladok, Sembok, Gubas m.m.)
  - 6.4.3. Systemförvaltning och systemadministration

Bilaga 2. Preliminär budget år 2015

Göteborgs universitets styrelse förväntas fastställa nästa års anslagsfördelning och kostnadsdebitering för universitets verksamheter i oktober. Där kommer att framgå vilka avsättningar som görs för att Utbildningsnämnden ska kunna lägga ut uppdrag att bedriva universitetsgemensam högskolepedagogisk utveckling. Utbildningsnämndens uppdrag utgör den ekonomiska grund som PIL:s hela kärnverksamhet vilar på, eftersom PIL-enheten varken disponerar fristående platser i högskolepedagogik eller förväntas erhålla intäkter på uppdragsverksamhet. PIL:s tjänster erbjuds lärare vid Göteborgs universitet utan kostnader för fakulteter och institutioner.

Kärnverksamhet

PIL-enhetens intäkt för kärnverksamheten förväntas omfatta ca 23 miljoner i årligt anslag (inkl. OH). 2014 års resultat förväntas inte leda till ett underskott. I kärnverksamheten ingår kostnader för att anordna högskolepedagogiska kurser, kurser för handledare i forskarutbildning, konferenser, seminarier och workshoppar samt att bedriva riktade utvecklingsprojekt. PIL-enheten stödjer aktivt universitetets satsning på excellenta lärare och pedagogisk akademi. I kärnverksamheten ingår även att erbjuda rådgivande verksamhet och support till lärare. Dessutom ingår kostnader för universitetets lärplattform (GUL) och system för antiplagiering (Urkund) i form av licenser och service. Totalt sett utgör personalkostnaderna en betydande andel av utgifterna. Det gäller inte minst de lärare som engageras i PIL:s verksamhet och vilkas institutioner direktkonteras efter överenskommelse mellan prefekt och PIL.

Stödverksamhet

För PIL:s stödverksamhet avsätts ytterligare ca 3 milj. kr årligen av gemensamma medel för att i huvudsak täcka personalkostnader för ledning, administration och drift.

Pedagogisk utveckling och interaktivt lärande

Verksamhetsberättelse 2014

PIL-enheten

Västra Hamngatan 25,
Box 300,
SE- 405 30 Göteborg
031-786 0000
<<http://www.pil.gu.se>>

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Innehållsförteckning

Sammanfattning

1	Inledning	1
2	Organisation.....	1
2.1	Styrning.....	1
2.2	Enhetsråd	1
2.3	Ledning och samordning.....	2
2.4	Pedagogisk utveckling, administration, information m.m.	2
2.5	Medverkande i den högskolepedagogiska verksamheten	2
2.6	Beslut som berör PIL:s verksamhet idag och i framtiden	2
3	Verksamhet år 2014.....	3
3.1	Utbildning	3
3.1.1	Poänggivande kurser	3
3.1.2	Intygsgivande utbildningar	4
3.2	Kompetensutveckling	5
3.2.1	Workshoppar.....	5
3.2.2	Seminarier	6
3.2.3	Universitetsgemensamma konferenser	7
3.2.4	Rådgivande verksamhet.....	8
3.3	Riktade utvecklingsprojekt	9
3.3.1	Excellent lärare och pedagogisk akademi	9
3.3.2	Pedagogiskt idéprogram och utbildningsansvariga	9
3.3.3	Infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning	10
3.3.4	Skrivutvecklande dialog	10
3.3.5	Bättre-projekten.....	10
3.3.6	Läraryrshandbok.....	10
3.3.7	Övriga utvecklingsarbeten.....	10
3.4	Information och omvärldsbevakning	12
3.4.1	PIL:s webbplats m.m.	12
3.4.2	Externa högskolepedagogiska konferenser m.m.	12
4	Styrdokument, protokoll och minnesanteckningar	14
4.1	Styrdokument.....	14
4.2	Protokoll och minnesanteckningar.....	14

Bilaga

Sammanfattning

På Utbildningsnämndens uppdrag och i enlighet med Vision 2020 arbetar Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) för att stimulera till engagerande pedagogik vid Göteborgs universitet.

Verksamhetsåret har karaktäriserats av några omfattande utvecklingsprojekt, anknutna till Vision 2020. Dessa gäller bland annat införandet av en universitetsgemensam ordning för antagning till excellent lärare, framtagning av ett utkast till ett pedagogiskt idéprogram för universitetet samt förberedelser inför en universitetsgemensam satsning på infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning.

Under 2014 har PIL erbjudit behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning för lärare, breddnings- och fördjupningskurser samt kurser för nya och erfarna handledare inom grund- respektive forskarutbildningen.

Samtliga de tre behörighetsgivande högskolepedagogiska kurserna HPE101, HPE102 och HPE103 har getts under 2014. Kurstillfällena har erbjudits som campuskurs på svenska, men även som nätkurser, och därtill kurstillfällena på engelska. Under verksamhetsåret har PIL haft 544 registrerade kursdeltagare i den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen.

Kursen för handledare i forskarutbildningen (HPE201) har getts på både svenska och på engelska. Under verksamhetsåret har PIL haft 155 registrerade deltagare i handledarutbildningen. Därtill har kursen för erfarna handledare i forskarutbildningen (HPE202) genomförts en gång under året.

PIL har genomfört poänggivande breddningskurser för lärare (HPE301, HPE303) med totalt 25 registrerade deltagare.

Utöver ovanstående har PIL-enheten arrangerat ett flertal kompetensutvecklande aktiviteter för grupper av lärare. Detta har skett i form av seminarier, workshoppar och konferenser, medverkan på institutionsdagar samt individuell handledning och rådgivning till lärare. Dessutom har PIL genomfört flera riktade utvecklingsprojekt som rapporterat delresultat under verksamhetsåret.

PIL:s webbplats (www.pil.gu.se) utvecklas kontinuerligt utifrån de behov av information om högskolepedagogik och digitala resurser för undervisning som lärare vid Göteborgs universitet har.

1 Inledning

I denna verksamhetsberättelse presenteras resultat och erfarenheter från Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) under verksamhetsåret 2014. Redovisningen utgår från det uppdrag som Utbildningsnämnden fastställde i oktober 2014.¹ I verksamhetsplanen preciseras inriktningen och omfattningen av PIL-enhetens uppdrag.²

Ur ett övergripande perspektiv har PIL bland annat i uppdrag

- att i enlighet med Vision 2020 stödja universitetet i dess strävan till ökad pedagogisk excellens i handledning och undervisning
- att erbjuda behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning för universitetets lärare, breddnings- och fördjupningskurser samt kurser för nya och erfarna handledare inom grund- respektive forskarutbildningen
- att arrangera kompetensutvecklande aktiviteter för lärare i form av konferenser, kollegieträffar, minikurser, workshoppar och seminarier
- att på PIL:s webbplats ge vägledande information om digitala verktyg, högskolepedagogisk meritering, upphovsrätt och handledning av doktorander
- att erbjuda universitetets lärare stöd vid utveckling av kurser med IT-inslag och ge feedback på universitetslärares undervisning
- att bedriva riktade utvecklingsprojekt med syfte att stärka lärares pedagogiska kompetens för studenters lärande och bidra till verksamhetsutveckling och utbildningskvalitet.

2 Organisation

PIL är en universitetsgemensam enhet vid Göteborgs universitet, vilken rektor inrättade som en permanent enhet år 2012.³

2.1 Styrning

Utbildningsnämnden, som bland annat har i uppdrag att bevaka och aktivt stödja den pedagogiska utvecklingen vid universitetet, är styrande organ för PIL-enhetens verksamhet.

2.2 Enhetsråd

Enhetsrådet är ett rådgivande organ och utgör forum för dialog om centrala frågor för enhetens verksamhet. Enhetsrådet har under år 2014 bestått av en ordförande utsedd av rektor samt fem lärare och två studentrepresentanter. Enhetsrådets ordförande är Bengt-Ove Boström, vicerektor för kvalitetsfrågor. Under år 2014 har enhetsrådet haft följande ledamöter:

- Annika Bergviken Rensfeldt, lärare
- Hans Landqvist, lärare
- Ninni Carlsson, lärare

---

¹ <http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsgemensamma-organ/utbildningsnamnden/>

² http://www.pil.gu.se/om_pil/uppdrag/

³ http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1436/1436545_protokoll-rs-22-2012-12-17.pdf

- Pia Nykänen, lärare
- Tomas Grysell, lärare
- Jonathan Thor, studerande (hösten 2014)
- Karin Libeck, studerande (våren 2014)
- Nicolai Slotte, studerande (våren 2014)

Enhetsrådet har haft åtta ordinarie möten under verksamhetsåret.⁴ Rådets diskussioner dokumenteras genom minnesanteckningar på en sluten GUL-aktivitet. Några av de frågor som har diskuterats är:

- 2014-02-03 Publiceringsspåret på PIL. Pilotprojekt om digital salsskrivning.
- 2014-03-12 Rangordning av sökande till HPE-kurser. Uppföljning av villkor för studier.
- 2014-04-10 Utbudet av valbara breddningskurser. Anvisningar för pedagogisk portfölj.
- 2014-05-14 Ändrade förkunskapskrav för HPE103. Vägledning för kursplaneskrivande.
- 2014-09-22 Resultatbeskrivningar från vårens verksamheter. Verksamhetsplan för 2015.
- 2014-10-20 Pedagogiskt idéprogram. Infrastrukturprojektet för nätburen undervisning.
- 2014-11-17 Webbkurs om akademisk redlighet. Hantering av frågor om styrdokument.
- 2014-12-18 Utvärdering av de högskolepedagogiska kurserna. Verksamhetsberättelsen.

2.3 Ledning och samordning

Bengt Petersson, chef för enheten, är underställd dekanus vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Chefen företräder enheten som ledamot i Utbildningsnämnden samt i Utskottet för utbildning på forskarnivå och har deltagit i möten som dessa organ genomfört under året. För PIL-enhetens operativa lednings- och stödfunktion finns även tre samordnare med ansvar för utbildning, utveckling och administration.

2.4 Pedagogisk utveckling, administration, information m.m.

Det är 15 personer anställda på PIL under verksamhetsåret (motsv. 10,6 heltidsekvivalenter); sju pedagogiska utvecklare, en administrativ samordnare, en studieadministratör, en informatör, en systemförvaltare och tre systemadministratörer. Utöver detta har PIL, liksom tidigare år, haft stöd från utbildningsvetenskapliga fakultetskansliet med ekonomifrågor.

2.5 Medverkande i den högskolepedagogiska verksamheten

De flesta medverkande lärarna har sin organisatoriska hemvist vid den institution där de har sin anställning. Lärarna knyts efter överenskommelse med prefekter till PIL-enheten för undervisningsuppdrag med varierande omfattning och inriktning. Totalt har det varit 34 kollegor från samtliga fakultetsområden vid Göteborgs universitet som på del av tjänst medverkat i den högskolepedagogiska verksamheten.

2.6 Beslut som berör PIL:s verksamhet idag och i framtiden

Under året fattade rektor beslut (2014-06-23) om att inrätta en ordning för antagning till excellent lärare samt en pedagogisk akademi. Beslut har även tagits om att universitetets infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning ska stärkas. PIL-enheten har fått i uppdrag att förbereda ett

---

⁴ http://www.pil.gu.se/om_pil/enhetsrad/

införandeprojekt, som planeras starta år 2015. PIL har även fungerat som ”testmiljö” för undervisningsnära IT-tjänster, till exempel lärplattform, videoinspelning och digital examination.

3 Verksamhet år 2014

PIL:s aktiviteter kan beskrivas utifrån den verksamhetsplan som Utbildningsnämnden fastställde i oktober 2014. Verksamheten grupperas under de följande rubrikerna: a) utbildning, b) kompetensutveckling, c) riktade utvecklingsprojekt, d) GUL-support och digitala resurser samt e) information och omvärldsbevakning. De här fem rubrikerna används i redogörelsens fem huvudavsnitt (3.1–3.5).

3.1 Utbildning

Utbildningsinsatserna har bestått av poänggivande högskolepedagogiska kurser samt kurser som kan ge deltagare intyg. De tre behörighetsgivande högskolepedagogiska kurserna har i huvudsak erbjudits som planerat. Även kurserna för handledare i forskarutbildningen har genomförts i enlighet med planering.

3.1.1 Poänggivande kurser

Under året har PIL genomfört de tre behörighetsgivande högskolepedagogiska kurserna HPE101, HPE102 och HPE103.⁵

Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning

Högskolepedagogik 1, 5 hp: Kursen Behörighetsgivande högskolepedagogik 1, baskurs, 5 hp (HPE101) har haft fyra distributionsformer: a) campus, svenska, b) nät, svenska, c) blended, engelska samt d) blended, svenska. Den senare varianten har genomförts med sammanhållna deltagargrupper från institutioner, medan de övriga har varit öppna för sökande från alla institutioner.⁶ PIL-enheten har erbjudit 264 kursplatser under läsåret.⁷ I Ladok framgår att det totala antalet förstagsregistrerade (FFG) på HPE101 var 259 deltagare.⁸ Söktrycket är stort och ser ut att öka.⁹

Högskolepedagogik 2, 5 hp: Kursen Behörighetsgivande högskolepedagogik 2, områdesspecifik pedagogik, 5 hp (HPE102) har under året genomförts med sju fakultetsområdesanknytningar: Handels- högskolans fakultet (VT), Humanistiska fakulteten (VT+HT), Konstnärliga fakulteten (VT), Naturvetenskapliga fakulteten (VT), Sahlgrenska akademien (VT+HT), Samhällsvetenskapliga fakulteten (VT+HT) och Utbildningsvetenskapliga fakulteten (HT).¹⁰ Vid Naturvetenskaplig fakultet ges kursen på engelska.¹¹ Totalt erbjöds 216 kursplatser under verksamhetsåret. I Ladok framgår att

---

⁵ Flertalet kurstillfällen avslutas i januari 2015. Samtliga betygsuppgifter är därför inte inlagda vid avläsnings- tillfället i slutet av december 2014.

⁶ Med ”Campus” avses undervisning som vanligen bedrivs i PIL:s lokaler på Pedagoggen.

⁷ Jfr bilaga, tabell 1.

⁸ Jfr bilaga, tabell 2.

⁹ Jfr bilaga, diagram 1.

¹⁰ Termin då kursen gavs inom fakultetsområdet anges inom parentes.

¹¹ Jfr bilaga, tabell 3.

antalet registrerade (FFG) var 154 deltagare.¹² Antalet registrerade deltagare har varierat över terminerna, bland annat beroende på vilka kurstillfällen som erbjuds vid fakulteterna.¹³

Högskolepedagogik 3, 5 hp: Kursen Behörighetsgivande högskolepedagogik 3, självständigt arbete, 5 hp (HPE103) genomfördes enligt planering.¹⁴ Kursen ges både som campuskurs på svenska respektive blended på engelska. Totalt erbjöds 140 kursplatser. I Ladok framgår att antalet registrerade (FFG) var 133 deltagare.¹⁵ Antalet registrerade deltagare har ökat varje termin sedan kursen gavs första gången.¹⁶

Handledarutbildning

PIL har även genomfört två typer av kurser för handledare i forskarutbildningen.

Handledning i forskarutbildning: PIL har genomfört kursen Handledning i forskarutbildning, 5 hp (HPE201). Kursen har haft två distributionsformer: campus på svenska samt campus på engelska.¹⁷ PIL-enheten har erbjudit 192 kursplatser under läsåret. I Ladok framgår att antalet registrerade (FFG) var 155 deltagare. Vid avläsningsfallet saknas det betygsuppgifter från höstens kurstillfällen i Ladok.¹⁸ Antalet registrerade deltagare har minskat något, vilket kan tyda på att flertalet forskarutbildningshandledare nu genomgått kursen.¹⁹

Handledning för erfarna handledare i forskarutbildning: Kursen för erfarna handledare i forskarutbildningen (HPE202) har genomförts en gång under året. Det är sex erfarna handledare som har genomfört kursen.

Breddad lärarkompetens

PIL har även erbjudit poänggivande kurser för alla lärare. Breddningskurserna Engelska som undervisningsspråk, 7,5 hp (HPE301) och Bedömning och examination, 5 hp (HPE303) gavs under året med totalt 25 deltagare. Kursen Design för lärande med digitala redskap, 7,5 hp (HPE302), som skulle ges under hösten, ställdes in på grund av lågt söktryck och erbjuds igen våren 2015.

3.1.2 Intygsgivande utbildningar

Under året har PIL erbjudit kortare kurser som berättigar deltagarna till intyg efter genomförd kurs.

Att undervisa – utbildning för undervisningsovana

Kursen innefattar flera delar, bland annat seminarier, minilektioner och handledning, och den vänder sig till lärare och doktorander som önskar fokusera på praktiska moment i egen undervisning. Kursen har genomförts vid ett kurstillfälle, till vilket tio deltagare hade anmält sig.

---

¹² Jfr bilaga, tabell 4.

¹³ Jfr bilaga, diagram 2.

¹⁴ Jfr bilaga, tabell 5.

¹⁵ Jfr bilaga, tabell 6.

¹⁶ Jfr bilaga, diagram 3.

¹⁷ Jfr bilaga, tabell 7.

¹⁸ Jfr bilaga, tabell 8.

¹⁹ Jfr bilaga, diagram 4.

Handledning i grundutbildning

Tvådagarsutbildningen om handledning i grundutbildningen syftar till att stärka förmågan till handledning av examensarbeten m.m. Kurserna har genomförts under våren och hösten med totalt 22 deltagare.

Bättre kursplaner – främja studenters lärande

Tvådagarsutbildningen om bättre kursplaner syftar till att behandla principiella frågor vid utformning av kursplaner, bland annat konstruktiv länkning av lärandemål, innehåll och examinationsformer. Kurserna har genomförts under våren och hösten med totalt 23 anmälda deltagare.

Bättre kursguider – så att budskapet går fram

Tredagarsutbildningen om bättre kursguider syftar till att visa goda exempel på kursguider ur studentperspektiv samt ge möjlighet till pedagogiska samtal om struktur, språk och sätt att uppdatera kursguider på nätet. Kursen har genomförts under hösten med totalt 17 anmälda deltagare.

Kurs för utbildningsansvariga

PIL-enheten har medverkat med inslag i en utbildning för institutionernas utbildningsansvariga samt arrangerat det praktiska genomförandet av kursen. Det är en utbildning som personalenhetens sektion för ledar- och kompetensutveckling formellt sett ansvarar för.

3.2 Kompetensutveckling

De konsultationer och färdighetstränande aktiviteter som PIL-enheten erbjuder fortsätter att öka i omfattning.²⁰ Verksamhetsföreträdare tar även kontakt med PIL när de önskar medverkan av pedagogiska utvecklare, till exempel vid institutionsdagar och andra mötestillfällen som de arrangerar. PIL försöker i mån av tid och resurser tillgodose önskemål som går utöver rubricerade aktiviteter i verksamhetsplanen. Denna typ av tillkommande aktiviteter redovisas inte i årets verksamhetsberättelse. Eftersom omfattningen successivt ökar, avser vi dock att följa upp och inkludera dessa insatser i 2015 års verksamhetsberättelse.

3.2.1 Workshoppar

PIL-enheten har erbjudit ett antal workshoppar för lärare. Flertalet av dessa workshoppar syftar till att deltagarna ska få pröva att använda pedagogiska digitala verktyg samt diskutera verktygens användbarhet i högre utbildning.²¹

Adobe Connect för lärare

PIL har erbjudit två typer av aktiviteter för lärare som ska arbeta med e-mötesteknik med stöd av Adobe Connect. Det handlar dels om en introducerande workshop, dels om en workshop för de som önskar att fördjupa sina färdigheter. Till de fem introducerande workshopporna anmälde sig totalt 18 deltagare. Till de fem fördjupande workshopporna anmälde sig totalt sju deltagare.

---

²⁰ <http://www.pil.gu.se/aktiviteter/>

²¹ Intresset för workshopporna är stort. Alla använder inte den plats till vilken de anmält sig.

Gör film av din föreläsning

Under rubriken ”Gör film av din föreläsning” har ett antal workshoppar genomförts med delvis olika fokus: a) Bildspelet som grund (7 workshoppar med totalt 33 anmälda deltagare), b) Videofilmen som grund (6 workshoppar med totalt 16 anmälda deltagare) samt c) Skärminspelning som grund (4 workshoppar med totalt 17 anmälda deltagare). Efter förfrågan från Läkarprogrammet anordnades två workshoppar för lärare vid programmet kring temat Gör film av din föreläsning. Institutionen för odontologi efterfrågade stöd inför en kommande satsning på nätburen kompetensutveckling inom regionen. En workshop om två halvdagar arrangerades med fokus på temat Gör film av din föreläsning och GUL som lärplattform. En workshop om tre halvdagar på samma tema har anordnats för lärare vid Institutionen för biologi och miljövetenskap inför ett eventuellt arbete med att utveckla tre kurser inom lärarprogrammet.

Clickers/Mentometer i undervisningen

En workshop för att inspirera och beskriva hur clickers kan användas i undervisningen har hållits två gånger under vårterminen och en gång under höstterminen. Totalt har det varit 10 anmälda deltagare. En webbsida med information om utlåning av clickers har publicerats.

Webbresurser om digitala verktyg i undervisningen

På PIL-webben finns beskrivningar av digitala verktyg för lärare. Digitala pedagogiska resurser har varit en av utgångspunkterna för seminarier och workshoppar som genomförts tidigare år. Under året har de digitala pedagogiska resurserna fortsatt att uppdateras och till viss del också utökats. Resurserna flyttades också över till GUL, dels för att underlätta uppdatering, dels för att göra dem mer tillgängliga och synliga för lärare vid universitetet. Vidare producerades ytterligare inspirationsfilmer för att lyfta fram olika perspektiv kring användning av digitala verktyg runt om på universitetet.²²

Studio på PIL-enheten

En webbsida med information om PIL-enhetens studio och bokningsmöjligheter har publicerats. Ett flertal inspelningar har också genomförts.²³

3.2.2 Seminarier

PIL-enheten arrangerade några olika typer av seminarier som annonserades på Medarbetarportalen och var öppna för alla anställda vid Göteborgs universitet.

Högskolepedagogiska kollegiet

Det högskolepedagogiska kollegiet har genomfört seminarier under våren i form av skivstugor. Dessa låg i anslutning till att konferensbidrag till ICED (The International Consortium for Educational Development) och NU2014 (Nätverk och utveckling) skulle lämnas in. Skrivstugorna samlade också deltagare som hade utkast till konferensbidrag som de ville ha respons på.²⁴

---

²² <http://gul.gu.se/public/courseId/62033/lang-sv/publicPage.do>

²³ <http://www.pil.gu.se/resurser/studion/>

²⁴ http://www.pil.gu.se/aktiviteter/hogskolepedagogiska_kollegiet/

Att skriva en pedagogisk portfölj

Under hösten har PIL erbjudit en första omgång seminarier med syfte att underlätta för lärare som vill skriva en pedagogisk portfölj. Det fanns 12 platser och nio lärare anmälde intresse. Av dessa var det flera som inte hade möjlighet att delta. Detta är seminarier som planeras återkomma under nästa år, eftersom det kan förväntas att behovet ökar när möjligheterna att ansöka om titeln Excellent lärare öppnas.²⁵

Samverkande IT-pedagoger

Nätverket Samverkande IT-pedagoger (SIP) med deltagare från de olika fakultetsområdena har genomfört träffar och organiserat öppna seminarier enligt planering.²⁶ Nätverkets interna träffar har bland annat diskuterat fortsatt utveckling av GUL och haft inbjudna föredragshållare från företag som kan erbjuda förbättrad funktionalitet. Nätverket har även diskuterat hur verktyg för digital salskrivning kan användas inom universitetet samt deltagit i en workshop med Ladok3-projektet för att utforma ett anpassat användargränssnitt och större funktionalitet för lärare. Vidare har nätverket utvärderat funktionalitet för touch-screen i undervisningen. I april månad arrangerade nätverket två välbesökta öppna seminarier om digitala resurser i undervisningen. Vid det ena av dessa presenterades hur man arbetat med regionalisering av läkarprogrammet i Umeå. Det andra seminariet behandlade ett pågående arbete med att utveckla en kurs i formatet MOOC, Massive Open Online Course. I november genomfördes ytterligare ett öppet seminarium, denna gång om ”flipped classroom”. SIP-nätverkets deltagare bidrog också med material i samband med den GUL-undersökning och tillhörande rapport som publicerades under hösten 2014.

Västsvenska kontaktnätet för flexibelt lärande – VKF

I maj månad anordnades en endagarskonferens på Göteborgs universitet i samarbete med VKF. Vid konferensen deltog personer från sju olika västsvenska lärosäten. Temat för konferensen var Lärplattformar inom VKF och under dagen diskuterades hur lärplattformar kan användas som stöd för varierade examinationsformer. I november arrangerade VKF en endagskonferens med temat Digital examination där kollegor från PIL-enheten medverkade.

3.2.3 Universitetsgemensamma konferenser

PIL har arrangerat en endagskonferens samt medverkat i ett universitetsgemensamt seminarium.

GU Online

GU Online är en temadag som riktar sig till alla lärare vid Göteborgs universitet. Våren 2014 var temat Virtuella klassrum och labbar. Konferensen behandlade frågor om virtualitet och hur virtuella och andra digitala verktyg kan användas i undervisningen. Temadagen, som genomfördes i samarbete med Naturvetenskapliga fakulteten, samlade runt 60 deltagare.²⁷

---

²⁵ <http://www.pil.gu.se/resurser/pedagogisk-portfolj/>

²⁶ <http://www.pil.gu.se/resurser/digitala-verktyg/sip/>

²⁷ <http://www.pil.gu.se/aktiviteter/guonline/>

Visionsseminarium om universitetets pedagogiska idéprogram

Vid visionsseminariet i november 2014 diskuterades rekommendationer för modernisering av högre utbildning. Dessutom beskrevs ett projekt om kreativ utbildningsutveckling (KrUUU) och tankar om fortsatt utvecklingsarbete vid Uppsala universitet. PIL-enheten, som av Utbildningsnämnden haft i uppdrag att bereda frågorna om ett pedagogiskt idéprogram, informerade om förslaget till idéprogram och inbjöd till diskussion.

3.2.4 Rådgivande verksamhet

Pedagogisk feedback

PIL har erbjudit och även genomfört rådgivning i samband med undervisning inom Göteborgs universitet. Lärare som önskat en pedagogisk ”speaking partner” har kunnat ta del av detta stöd.²⁸

Kursplaner – granskning, analys och didaktisk dialog

PIL har i samarbete med kvalitetssamordnaren vid Göteborgs universitet erbjudit granskningar av kurs- och utbildningsplaner utifrån ett brett pedagogiskt perspektiv. Granskningen resulterar i en rapport vilken, om den aktuella institutionen så önskar, utgör utgångspunkten för en workshop med lärare, studierektorer och övriga berörda på institutionen. Rapporten utgör ett arbetsmaterial som institutionen kan använda i sitt interna kvalitetsarbete.²⁹

Kursutformning med IT-stöd

PIL har erbjudit och genomfört konsultationer vid utformning av undervisning med IT-stöd.³⁰

Några exempel på detta arbete beskrivs i detta avsnitt:

Statsvetenskapliga institutionen, Executive Master in European Studies: Statsvetenskapliga institutionen erhöll under 2014 stöd för att utveckla ett masterprogram i European Studies på distans. Det stöd som gavs rörde såväl utveckling av kursupplägg för olika delkurser inom programmet som övergripande frågor av såväl praktisk som teoretisk karaktär i fråga om distansutbildning.

Universitetsbiblioteket, kurs i hållbar utveckling: Vid Universitetsbiblioteket utformas ett upplägg för utbildning rörande informationssökning kring frågor om hållbar utveckling. Syftet är att göra ett flexibelt material som ska gå att använda inom flera olika ämnesområden. Stöd gav dels i fråga om pedagogiska upplägg, dels när det gäller möjligheter med olika verktyg.

Institutionen för tillämpad IT, inspiration kring alternativa examinationsformer: Vid Avdelningen för informatik på Institutionen för tillämpad IT upplevde man ett behov av att diskutera de examinationsformer man använde. Därför anordnades en föreläsning och ett seminarium kring alternativa upplägg för examination.

Institutionen för biomedicin, avdelningen för infektionssjukdomar: Syftet här är att förbättra undervisningen i mänskliga rättigheter inom Läkarprogrammet genom att på olika sätt basera undervisningsupplägg på användning av olika digitala verktyg. Utöver detta finns också idéer om att utveckla ett

---

²⁸ http://www.pil.gu.se/resurser/feedback_pa_undervisning/

²⁹ <http://www.pil.gu.se/resurser/kursplaner/gadd/>

³⁰ <http://www.pil.gu.se/resurser/stod-vid-kursutveckling/>

digitalt läromedel. I skrivande stund har inledande kontakter tagits och en diskussion startats för att mer i detalj se vilka upplägg och verktyg som kan vara relevanta.

Institutionen för biomedicin: Vid Institutionen för biomedicin finns intresse för att inleda en process kring kompetenshöjning när det gäller att använda digitala verktyg för utbildning. Kontakter togs under hösten för att diskutera möjligheter att få stöd med exempelvis workshoppar och kursutveckling.

Institutionen för kliniska vetenskaper, Avdelningen för dermatologi och venereologi: Vid avdelningen ansvarar man för den så kallade Hudkursen inom Läkarprogrammet. Här upplever man ett behov av att utforska och utveckla nya undervisningsformer, då företrädesvis med utgångspunkt i digitala verktyg. Stöd och råd gavs rörande olika sätt att se på och förhålla sig till digitala verktyg i undervisningen parallellt med att idéer kring möjliga upplägg utforskades.

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sektionen för fysiologi: I moment som rör neurofysiologi i delkursen om fysiologi inom Läkarprogrammet önskade man utveckla upplägg där studenter själva kan vara mer aktiva och drivande i sin utbildning. Vid konsultationen riktades fokus på olika studentcentrerade upplägg parallellt med olika verktyg för att stötta den typen av upplägg.

Institutionen för fysik: En halvdagsintroduktion till resurser för nätburen undervisning anordnades efter förfrågan från Institutionen för fysik.

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik: Inom institutionen pågår ett arbete med att utveckla tre metodkurser på distans inom magisterutbildningen. PIL-enheten har bidragit med stöd och inspiration vid ett antal möten samt vid inspelningsarbete under hösten.

3.3 Riktade utvecklingsprojekt

PIL har planerat och genomfört några riktade utvecklingsprojekt. Här presenteras projekten kortfattat. Mer information om projekten ges på PIL-webben.³¹

3.3.1 Excellent lärare och pedagogisk akademi

Utifrån det förslag som PIL lämnade till Utbildningsnämnden i december 2013 har frågan om excellent lärare remissbehandlats under våren 2014.³² På basis av remissvaren har förslaget reviderats i nära dialog mellan Utbildningsnämnden och PIL-enheten. Rektor fattade i juni 2014 beslut om en ordning för antagning till excellent lärare samt inrättade en pedagogisk akademi vid Göteborgs universitet. PIL-enhetens uppdrag ändrade därmed karaktär från att vara beredande till att bli stödjande. Arbetet under hösten 2014 har varit inriktat på att stödja fakulteterna i förberedelserna inför första antagningsomgången till excellent lärare och inför start av den pedagogiska akademien.

3.3.2 Pedagogiskt idéprogram och utbildningsansvariga

Redan under hösten 2013 startade ett riktat utvecklingsprojekt som syftar till att ta fram ett vägledande pedagogiskt idéprogram för universitetet som helhet.³³ Projektet har fortsatt under hela verksamhetsåret och kommer även att pågå under våren 2015. En arbetsgrupp, sammansatt av utbildningsansvariga från institutionerna, en representant för Lärarutbildningsnämnden (LUN) och student-

---

³¹ <http://www.pil.gu.se/projekt/>

³² <http://www.pil.gu.se/resurser/excellent-larare/>

³³ <http://www.pil.gu.se/projekt/riktade/pedagogiskt-program/>

representanter, har haft återkommande möten för att diskutera och utarbeta ett utkast till idéprogram, som presenterades på ett visionsseminarium i november.

3.3.3 Infrastruktur för nätburen undervisning och blended learning

Tillsammans med deltagare från IT-enheten, Fastighetsenheten samt Sektionen för medieteknik har PIL-enheten arbetat fram en rapport med förslag och kostnadskalkyl för hur en universitetsgemensam satsning på infrastruktur för nätburen undervisning skulle kunna genomföras.³⁴ Under hösten har förberedelser för införandet fortsatt, bland annat genom att tillsammans med upphandlingsenheten ta fram en kravspecifikation på extern projektledare.

3.3.4 Skrivutvecklande dialog

Projektet Skrivutvecklande dialog och riktad respons som stöd i skrivprocessen avslutades under året. Erfarenheterna från utvecklingsprojektet har publicerats i en PIL-rapport (Wahlandt 2014).³⁵

3.3.5 Bättre-projekten

Inom ramen för Bättre-projekten finns tre utvecklingsprojekt. Under 2014 har samtliga varit aktiva. Hittills har dessa riktade insatser inneburit seminarieaktiviteter och workshoppar där PIL har utgjort mötesplats för lärare och kursadministratörer. *Bättre kursplaner* har genomförts som minikurser med stöd av extern expertis både under våren och under hösten.³⁶ *Bättre kursguider* har genomförts som en seminarieserie för första gången under hösten.³⁷ Och *Bättre kursutvärderingar* har genomförts som workshopserie både under våren och under hösten.³⁸

3.3.6 Lärarhandbok

Parallellt med utvecklingsprojektet om ett pedagogiskt idéprogram har PIL fortsatt arbetet med att samla sådan information som kan anses särskilt viktig och intressant för universitetets lärare – en digital lärarhandbok.³⁹ Utvecklingsarbetet har pågått under 2014 och kommer att fortsätta även under det första halvåret 2015.

3.3.7 Övriga utvecklingsarbeten

PIL-enheten har varit involverad i ytterligare utvecklingsarbeten under året, varav några uppmärksammas nedan.

Skriv en kursplan

På PIL-webben finns en öppen informationsresurs för alla som ska skriva kursplaner. Där har PIL samlat råd och information om de regler och riktlinjer med betydelse för kursplaner som finns i

---

³⁴ <http://www.pil.gu.se/projekt/riktade/infrastruktur-for-natburen-undervisning/>

³⁵ http://www.pil.gu.se/digitalAssets/1484/1484334_pil_rapport_2014_01_2014-06-12b.pdf

³⁶ <http://www.pil.gu.se/projekt/riktade/battre-kursplaner/>

³⁷ http://www.pil.gu.se/projekt/riktade/battre_kursguider/

³⁸ <http://www.pil.gu.se/aktiviteter/workshoppar/formativ-kursutvardering/>

³⁹ <http://www.pil.gu.se/projekt/riktade/lararhandbok/>

högskoleförordningen. Innehållet utgår från det universitetsgemensamma dokumentet "Anvisningar för kursplaneskrivande" och är tänkt som ett komplement till detta.⁴⁰

Publicering av högskolepedagogiska texter

Under året har stöd för lärares publicering i högskolepedagogiska frågor organiserats genom PIL:s försorg. Det övergripande syftet med att erbjuda publiceringsmöjligheter är att bidra till ett vidgat och fördjupat samtal liksom en stärkt kunskapsutveckling om högskolepedagogiska frågor samt att erbjuda lärare möjlighet att synliggöra sin pedagogiska praktik. Två olika kanaler för publicering, *Högskolepedagogiska texter* och *PIL:s skriftserie*, är under planering och välkomnar bidrag från lärare. Arbetet leds av en redaktionsgrupp med deltagare från olika fakultetsområden som tagit fram kriterier för publicering. Utöver detta erbjuds också råd för artikelskrivande inom det högskolepedagogiska området i det Högskolepedagogiska kollegiets regi.⁴¹

Digital salsskrivning

PIL-enheten har medverkat vid Handelshögskolan i ett antal pilotförsök med syfte att undersöka möjligheter och utmaningar inför eventuellt införande av system för digital salsskrivning. Under projektets gång har totalt fem pilotentor genomförts.⁴²

GUL-användning och behov av digitala verktyg

Lärplattformen GUL infördes i universitetets verksamhet i januari 2009. PIL-enheten har undersökt hur lärplattformen används och fungerar i verksamheten fem år efter införandet. I samband med undersökningen har lärare och studenter även fått frågor om framtida behov av digitala verktyg.⁴³

Utveckling av GUL

PIL har aktivt medverkat till förbättringar av universitetets lärplattform genom att ge uppdrag till och föra en nära dialog med leverantören PingPong. Prioriterade förbättringsområden har varit sådant som efterfrågas av lärare och handledare, bland annat tillgång till enkäter i en app, stöd för kamratbedömning vid inlämningsuppgifter samt stöd för studenter och handledare i anslutning till verksamhetsförlagd utbildning.

Villkor för deltagande i högskolepedagogisk utbildning

En uppföljning av deltagarnas studievillkor på de behörighetsgivande kurserna gjordes våren 2014. Resultatet från enkäten sammanställdes och jämfördes med en liknande uppföljning genomförd hösten 2010. Det var drygt 10 procent som 2014 kommenterade att de hade dåliga villkor och/eller upplevde betydande svårigheter för sitt deltagande. Erfarenheterna diskuterades på PIL:s enhetsråd, i Utbildningsnämnden och i Utskottet för utbildning på forskarnivå.

---

⁴⁰ <http://pil.gu.se/resurser/kursplaner/skriv-kursplan>

⁴¹ <http://www.pil.gu.se/resurser/publicering/>

⁴² http://pil.gu.se/digitalAssets/1488/1488824_pil_arbetsrapport_dex_del-1_140627.pdf

http://pil.gu.se/digitalAssets/1507/1507689_pil_arbetsrapport_2_dex_del-1_141216.pdf

⁴³ <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/37233/2/pil-rapport-2014-02-2014-10-20c.pdf>

3.4 Information och omvärldsbevakning

Under verksamhetsåret har PIL-enheten fungerat som universitetets kontaktorgan gentemot externa samarbetspartners inom det högskolepedagogiska området, agerat remissinstans, följt utvecklingen och spritt information vidare inom universitetet via enhetens webbplats.

3.4.1 PIL:s webbplats m.m.

Förutom nyheter ger PIL:s webbplats information om det högskolepedagogiska kursutbudet, de olika seminarierna och workshopparna samt de olika utvecklingsprojekt som pågår.⁴⁴ PIL-webben erbjuder besökaren information om digitala verktyg i undervisningen samt om upphovsrätt m.m. Besöksfrekvensen på PIL:s webbplats följs upp kontinuerligt. Webbsidorna om de högskolepedagogiska kurserna är fortsatt de mest välbesökta. Vid sidan av webben har PIL använt sig av två elektroniska nyhetsbrev som sänts ut till alla GU-anställda samt riktade informationsutskick till alla lärare. Dessutom skickas från och med december 2014 ett riktat nyhetsbrev till institutionernas utbildningsansvariga. Nyhetsbrevet till utbildningsansvariga planeras utkomma flera gånger per termin.

3.4.2 Externa högskolepedagogiska konferenser m.m.

PIL har följt utvecklingen på det högskolepedagogiska området bland annat genom aktiv medverkan i arbetsgrupper och konferenser initierade av nationella och regionala nätverk: Svenskt nätverk för pedagogisk utveckling inom högre utbildning (Swednet), IT i högre utbildning (ITHU) och Västsvenska kontaktnätet för flexibelt lärande (VKF). Även möten med föreståndare för högskolepedagogisk verksamhet vid flera universitet i Sverige har genomförts under verksamhetsåret.⁴⁵ Föreståndarträffarna syftar bland annat till att informera om sådant förändringsarbete som har betydelse för den högskolepedagogiska verksamheten vid lärosätena, till exempel anställningsordningar, pedagogiska meriteringssystem, högskolepedagogiska kurser, högskolepedagogiska konferenser och publicering inom det högskolepedagogiska området.

Några av PIL:s medarbetare har getts möjlighet att delta i nationella och internationella konferenser med inriktning mot högskolepedagogik och handledning i forskarutbildning. Syftet kan dels ha varit att medverka med papers, dels att bevaka och återrapportera erfarenheter till PIL:s enhetsråd.

NU2014 – Lärande kulturer

Konferensen NU2014 är en nationell konferens där SUHF (Sveriges Universitets- och Högskoleförbund) står som värd. Konferensen vänder sig till alla som är engagerade i svensk högre utbildning.⁴⁶ Huvudsyftet med konferensen är att främja pedagogiskt utvecklingsarbete genom att erbjuda en mötesplats för spridning, dialog och debatt. Denna gång genomfördes konferensen i Umeå. Elva av medarbetarna på PIL fick sina bidrag antagna och presenterade dessa:

- Bagerius, Henric och Maack, Karl. Nätbaserat för fler: om pedagogiskt visionsarbete vid Göteborgs universitet.
- Donning, Ylva m.fl. Meningsfull pedagogisk kontextualisering: exemplet den fältbaserade socionomutbildningen vid Göteborgs universitet.

---

⁴⁴ <http://www.pil.gu.se/>

⁴⁵ Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Uppsala universitet, Umeå universitet

⁴⁶ <http://sites.upc.umu.se/>

- Bjelobaba, Sonja. Akademisk redlighet – en nätbaserad kurs för lärare och studenter vid Göteborgs universitet.
- Dafgård, Lena och Petersson, Bengt. Utvecklar lärarna sin pedagogiska digitala kompetens i de ”behörighetsgivande” högskolepedagogiska kurserna?
- Synnestvedt, Anita. Föremål, berättelser och kulturarv – om bildning i praktiken.
- Lundälv, Jörgen. Vad är sagt om den nya generationens forskarhandledare?
- Grysell, Tomas m.fl. Iscensatta normer inom högre utbildning.
- Bergviken Rensfeldt, Annika och Toshach Gustafsson, Ingrid. Svensk praxis och bedömningskriterier kring pedagogisk skicklighet – i internationell och kritisk belysning.
- Dafgård, Lena och Nykänen, Pia. Vad är det att ”sätta studenten i centrum”?

ICED 2014 – Education Development in a Changing World

The International Consortium for Educational Development (ICED) syftar till att främja kunskap om och förståelse för pedagogisk utveckling inom högre utbildning.⁴⁷ ICED, som är ett globalt akademiskt nätverk, genomförde denna gång den internationella konferensen i Stockholm. Det var tre kollegor från PIL-enheten som medverkade med papers och postersession:

- Bergviken Rensfeldt, Annika. European PhD education reform – implications of diversified disciplinary orientations?
- Dafgård, Lena. The use of desktop conferencing in distance higher education.
- Grysell, Tomas m.fl. Can we find new creative uses and developments of our classrooms? Discussions and demonstration of active learning classrooms (ALC).

EDUCAUSE

Maria Sunnerstam, pedagogisk utvecklare på PIL-enheten, deltog i den årliga EDUCAUSE-konferensen i Orlando, USA.⁴⁸ Erfarenheterna från konferensen återrapporterades på PIL:s enhetsråd.

ITHU – IT i högre utbildning

Vårens ITHU-konferens i april genomfördes i Karlskrona och höstens internat i oktober på Umeå universitet.⁴⁹ Höstkonferensen behandlade temat ”Nätexamination – alternativa bedömningsformer”. Bengt Petersson ansvarade för ett programinslag om Digital examination och ytterligare två anställda på PIL-enheten deltog i konferensen.

SWEDNET – Svenskt nätverk för pedagogisk utveckling inom högre utbildning

Pedagogisk meritering i högre utbildning var rubriken på Swednets årliga konferens, som genomfördes vid Örebro universitet.⁵⁰ Åsa Ryegård, tidigare projektanställd vid PIL-enheten, medverkade och redovisade resultat från den nationella översikt om pedagogiska karriärvägar som tidigare publicerats i en PIL-rapport (Ryegård, 2013).

---

⁴⁷ <http://www.iced2014.se/>

⁴⁸ <http://www.educause.edu/>

⁴⁹ <http://www.ithu.se/>

⁵⁰ <http://www.swednetwork.se/>

4 Styrdokument, protokoll och minnesanteckningar

Styrdokument, protokollförda beslut och mötesanteckningar av betydelse för PIL-enhetens verksamhet förtecknas nedan.

4.1 Styrdokument

Vision 2020 – Mål och strategier 2013–2020, Göteborgs universitet⁵¹

Vision 2020 – Handlingsplan 2015 – 2017 och Verksamhetsplan 2015⁵²

Strategi och handlingsplan för utbildningsområdet samt arbetsbeskrivning för
Utbildningsnämnden⁵³

Verksamhetsplan, PIL-enheten, 2014-10-16⁵⁴

4.2 Protokoll och minnesanteckningar

Rektorssammanträden⁵⁵

2014-06-23 (jfr § 24 Ordning för provning av excellent lärare och inrättande av pedagogisk akademi vid Göteborgs universitet.)

Utbildningsnämndens möten⁵⁶

2014-01-30 (jfr pkt 11 Rangordning av sökande till kursutbudet i högskolepedagogik.)

2014-03-06 -

2014-04-10 (jfr pkt 8 Pedagogisk karriärväg och pedagogisk akademi vid Göteborgs universitet.)

2014-05-30 (jfr pkt 7 Strategisk satsning på infrastruktur och stöd för utbildning inom blended learning.)

(jfr pkt 9 Pedagogisk excellens och pedagogisk akademi vid Göteborgs universitet.)

(jfr pkt 10 Inrättande av en kommitté med uppdrag att följa och utvärdera ordningen med pedagogisk excellens.)

2014-09-04 (jfr pkt 12 Diskussion om PIL:s pågående verksamhet, översyn av kursutbudet, förslag till verksamhetsplan inför 2015 samt nulägesbeskrivning avseende högskolepedagogisk kompetens vid fakulteterna baserad på uppgifter i datalagret.)

2014-10-16 (jfr pkt 6 Förslag till PIL:s verksamhetsplan för år 2015.)
(jfr pkt 13 Regler för tentamensskrivningar.)

---

⁵¹ <http://medarbetarportalen.gu.se/vision2020/>

⁵² http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1496/1496152_universitetsledningens-handlings--och-verksamhetsplan.pdf

⁵³ http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1464/1464785_1391273_strategi-handlingsplan-o-arbetsbeskr-un-2012-11-08.pdf

⁵⁴ http://pil.gu.se/digitalAssets/1468/1468869_pil_verksamhetsplan_2014_131016.pdf

⁵⁵ [http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsledning/](http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsledning/rektor/rektorssammantrade/rektorsbeslut/)
[rektor/rektorssammantrade/rektorsbeslut/](http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsledning/organ/utbildningsnamnden/)

⁵⁶ <http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsgemensamma-organ/utbildningsnamnden/>

2014-11-13 (jfr pkt 6 Diskussion om Pedagogiskt idéprogram för Göteborgs universitet.)
2014-12-12 -

Utskottet för utbildning på forskarnivå⁵⁷

2014-01-30 -
2014-03-06 -
2014-04-02 (jfr pkt 5 Fakultetsöverskridande doktorandkurs.)
2014-04-24 -
2014-05-14 -
2014-10-09 -
2014-10-15 -
2014-11-12 (jfr pkt 5 Meddelande Resultat från enkät våren 2014: HPE100-kurserna.)
2014-12-17 -

---

⁵⁷ <http://medarbetarportalen.gu.se/organisation/universitetets-organisation/universitetsgemensamma-organ/utbildningsnamnden/utskottet-for-utbildning-pa-forskarniva/>

Bilaga

Betygsuppgifter för höstens kurser avlästes i Ladok den 29 december 2014.⁵⁸

Tabell 1 HPE101: termin, distributionsform, antal kurstillfällen, antal platser/tillfälle samt antal platser totalt

Termin	Distributionsform	Kurstillfällen	Platser/tillfälle	Platser totalt
Vår	Campus, sv	3	24	72
	Campus, sv ⁵⁹	1	24	24
	Blended, en	1	24	24
Höst	Campus, sv	3	24	72
	Blended, sv ⁶⁰	1	24	24
	Nätkurs, sv	1	24	24
	Blended, en	1	24	24
Summa		11		264

Tabell 2 HPE101: termin, antal registrerade, betyg samt könsfördelning

Termin	Antal registrerade	Betyg Godkända	Kön Män/Kvinnor
Vår	110	100	34/66
Höst	149	41	18/23
Summa	259	141	52/89

Tabell 3 HPE102: termin, distributionsform, antal kurstillfällen, antal platser/tillfälle samt antal platser totalt

Termin	Distributionsform	Kurstillfällen	Platser/tillfälle	Platser totalt
Vår	Campus, sv ⁶¹	5	18-24 ⁶²	96
	Campus, en	1	24	24
Höst	Campus, sv ⁶³	4	18-24	90
Summa		8		210

⁵⁸ Flertalet kurstillfällen avslutas i januari 2015. Samtliga betygsuppgifter är därför inte inlagda vid avläsnings-tillfället i slutet av december 2014.

⁵⁹ Riktad kurs avsedd för adjungerade lärare.

⁶⁰ Riktad kurs avsedd för Institutionen för kulturvård.

⁶¹ Inriktningar: Handels, Humanistisk, Konstnärlig, Naturvetenskaplig, Sahlgrenska akademien, Samhällsvetenskaplig.

⁶² Antalet tillgängliga platser varierar mellan områdesinriktningarna.

⁶³ Inriktningar: Humanistisk, Sahlgrenska akademien, Samhällsvetenskaplig, Utbildningsvetenskaplig.

Tabell 4 HPE102: termin, antal registrerade, betyg samt könsfördelning

Termin	Antal registrerade	Betyg Godkända	Kön Män/Kvinnor
Vår	93	66	33/33
Höst	61	11	3/8
Summa	154	77	36/41

Tabell 5 HPE103: termin, distributionsform, antal kurstillfällen, antal platser/tillfälle samt antal platser totalt

Termin	Distributionsform	Kurstillfällen	Platser/tillfälle	Platser totalt
Vår	Campus, sv	1	50	50
	Blended, en	1	20	20
Höst	Campus, sv	1	50	50
	Blended, en	1	20	20
Summa		4		140

Tabell 6 HPE103: termin, antal registrerade, betyg samt könsfördelning

Termin	Antal registrerade	Betyg Godkända	Kön Män/Kvinnor
Vår	65	57	25/32
Höst	66	55	21/34
Summa	133	112	46/66

Tabell 7 HPE201: termin, distributionsform, antal kurstillfällen, antal platser/tillfälle samt antal platser totalt

Termin	Distributionsform	Kurstillfällen	Platser/tillfälle	Platser totalt
Vår	Campus, sv	3	24	72
	Campus, en	1	24	24
Höst	Campus, sv	3	24	72
	Campus, en	1	24	24
Summa		8		192

Tabell 8 HPE201: termin, antal registrerade, betyg samt könsfördelning

Termin	Antal registrerade	Betyg Godkända	Kön Män/Kvinnor
Vår	80	61	25/36
Höst	75	51	18/33
Summa	155	112	43/69

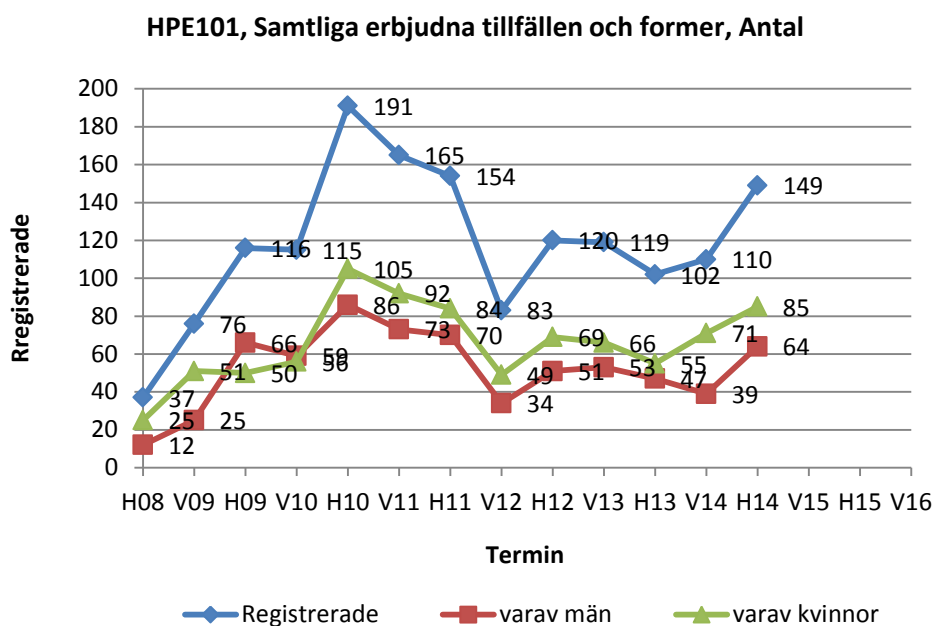

Diagram 1. Förändring av antalet registrerade på HPE101 under perioden 2008 – 2014

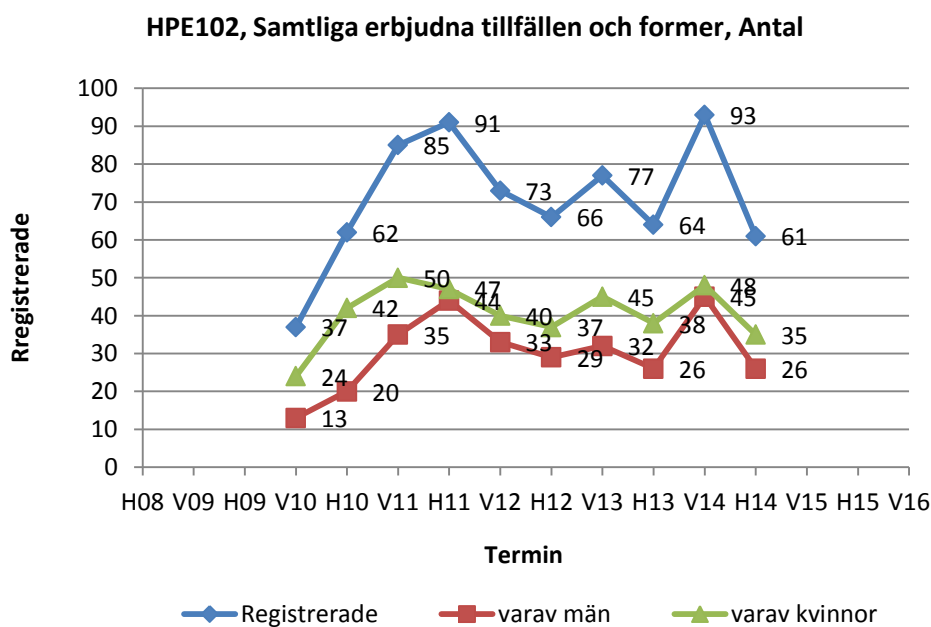

Diagram 2. Förändring av antalet registrerade på HPE102 under perioden 2010 – 2014

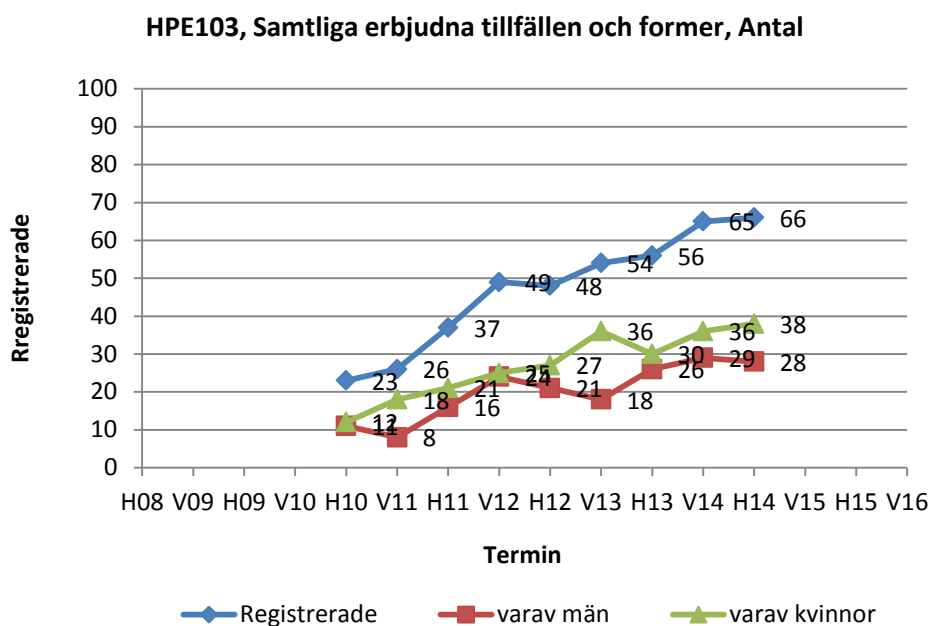

Diagram 3. Förändring av antalet registrerade på HPE103 under perioden 2010 – 2014

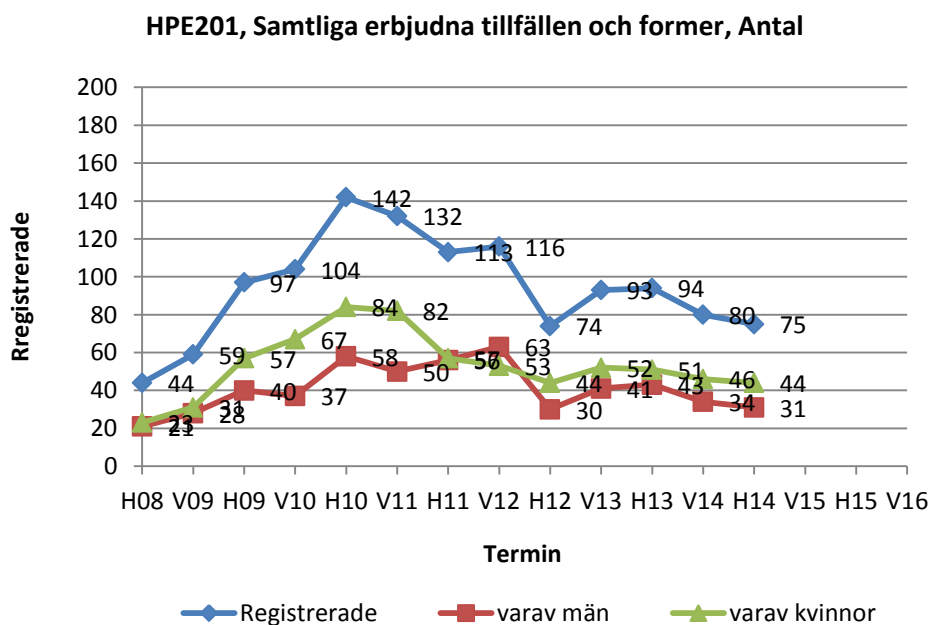

Diagram 4. Förändring av antalet registrerade på HPE201 under perioden 2008 – 2014

GÖTEBORGS UNIVERSITET

2013-09-26

Verksamhetsidé

Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) sätter universitetets undervisning och studenters lärande i centrum. PIL arbetar för att stimulera till engagerande högskolepedagogik och nyskapande pedagogiska idéer i enlighet med Vision 2020.

Reflexivt förhållningssätt till högskolepedagogisk utveckling: Det kollegiala samtalet står i centrum när lärare möts i de aktiviteter som enheten arrangerar, såsom kurser, seminarier, workshops och nätverksmöten. Vi tar aktivt tillvara möjligheterna med tvärfakultativa perspektiv och möten över ämnes- och institutionsgränser. Kollegornas erfarenheter från olika verksamheter används för att synliggöra pedagogisk mångfald, utmana invanda förhållningssätt och för att i den kollegiala dialogen pröva värdet av förändringar av existerande undervisningspraktiker. Våra aktiviteter är främst utvecklingsorienterade, men även kvalitetsstärkande.

Högskolepedagogik och kompletta akademiska miljöer: PIL följer institutionernas arbete med att skapa kompletta akademiska miljöer med utbildning, forskning och samverkan. Vi engagerar oss i frågor om hur undervisning formas för att ha forskningsanknytning och stå på vetenskaplig grund. Digitala verktyg och nätbaserat lärande är ett utvecklingsområde där PIL både ger kurser, råd och vägledning. Vi intresserar oss för de fysiska miljöer för undervisning och lärande som universitetet erbjuder och medverkar i utvecklingsdialoger som syftar till förbättringsåtgärder.

Samverkan som högskolepedagogisk förutsättning och möjlighet: PIL uppmärksammar pedagogiska utmaningar i anslutning till universitetets samverkansambitioner. I vårt arbete inkluderar vi även de pedagogiska förutsättningar som verksamhetsförlagd utbildning i professionsinriktad utbildning medför. Vi intresserar oss för hur universitetsutbildningarna blir användbara för studenterna, också i ljuset av livslångt lärande, internationalisering, bildning och kritiska förhållningssätt.

Högskolepedagogik på vetenskaplig grund: Vår verksamhet bygger på forskning med pedagogisk relevans samt på lärares beprövade och dokumenterade erfarenheter från högre utbildning. I arbetet med den Pedagogiska akademien vill PIL synliggöra pedagogisk excellens som kan stimulera fler lärare till kompetensutveckling och verksamhetsutveckling. Vi verkar även för att PIL ska vara en attraktiv partner i forskning om högskolans utbildning, undervisning och studenters lärande.

Medverkan i den högskolepedagogiska debatten: Vi granskar den samtida diskussionen kring högskolepedagogiska frågor och är engagerade i regionala, nationella och internationella dialoger kring pedagogisk utveckling i högre utbildning.